

DZIENNIK BYDGOSKI

Wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.
Do „Dziennika“ dołącza się co tydzień „SPORT POMORSKI“.
Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 5—6 po południu.
Redaktor naczelny przyjmuje od godziny 11—12 przed południem.
Rękopisów niezamówionych nie zwraca się.
Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 30.
Filje: w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 2 — w Toruniu, ul. Mostowa 17
w Grudziądzu, ul. Groblowa 5.

Przedpłata wynosi w ekspedycji i agencjach 2.75 zł. miesięcznie, 8.25 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.11 zł. miesięcznie, 9.33 zł. kwartalnie.
Pod opaską: w Polsce 5.00 zł., do Gdańska 4.00 guld., do Niemiec 4.00 mk., do Francji i Ameryki 7.50 zł. miesięcznie.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczanie pisma, a abonenci nie mają prawa do odszkodowania.

Telefony: Redakcja 326, Naczelny redaktor 316, Administracja 315, Buchalterja 1374. — Filje: Bydgoszcz 1299, Toruń 800, Grudziądz 294.

Numer 290.

BYDGOSZCZ, niedziela dnia 18 grudnia 1927 r.

Rok XXI.

Zdemaskowanie intrygi endeckiej.

Narodowa Demokracja jest stronnictwem, które nie cofnie się przed żadnym środkiem wiodącym do jej własnych, partyjno-politycznych celów.

W myśl znanych teorii politycznych tego w ostatnim czasie niesłychanie dla państwa szkodliwego, a w obecnej chwili ze swoją „zasadniczą opozycją” wprost **humorystycznego stronnictwa**, w polityce każdy środek jest dobry, jeżeli tylko prowadzi do zwycięstwa matactw i intryg endeckich główaczy i przewódców.

Według orientującej się dobrze w endeckiej intrydze i taktyce opinii publicznej takim, w niczem nieprzebiegającym, typowo endeckim środkiem jest owa po ukazaniu się listu ks. ks. biskupów ogłoszona odezwa nawołująca do stworzenia bloku wyborczego wszystkich katolicko-narodowych stronnictw. Odezwa ta, podpisana nazwiskami wielu osób bez ich upoważnienia, a nawet bez ich wiedzy, jest **najzwyczajniejszym wyzyskiwaniem listu ks. ks. Biskupów dla swoich celów partyjno-politycznych.**

Oto co pisze w tej sprawie poważna, w taktyce N. D. dobrze orientująca się prasa pravicowa. Bezpośrednio po owej odezwie endeckiej umieścił „Dzień Polski” artykuł ks. Janusza Radziwiła, w którym to artykule wódz Prawicy Narodowej stawia pod adresem Narodowej Demokracji i Obozu Wielkiej Polski jasne i wyraźne pytanie: „Czy ugrupowania te, zapraszające inne stronnictwa pravicowe do wspólnego bloku wyborczego, gotowe są oświadczyć iż perzucają w ścisurku do rządu opozycję i że odnieść się będą doń ściśle rzeczowo?” W imieniu Prawicy Narodowej ks. Janusz Radziwił oświadcza, że obóz jego nie może współpracować z grupami opozycyjnymi, zmierzającymi w swych celach do chalenia rządu.

Niemniej wyraźnym jest głos w tej sprawie pravicowego „Dziennika Poznańskiego”, który pod adresem N. D. i O. W. P. pisze, co następuje: „Jest rzeczą nadzwyczaj przykrą, że w chwili, gdy nasz Episkopat zwrócił się z wezwaniem do katolickiego społeczeństwa, aby łączyło się podczas wyborów nad podniesieniem dobra Kościoła i Państwa, podniosły się głosy swarliwe i złość polityczną, zmieszana z wybujałością prywatną i interesów partyjnych, wypelzła na arenę spraw publicznych. Nie nie pomogły zażegnania „opozycji zasadniczej”, jej to jest dziełem, a w przyszłości zbierać będą zasłużone owoce w osamotnieniu politycznym, dzięki własnym uroszczeniom i nieprawidłowemu partynizmowi, które wklucza ją poza rawias współpracować tworzyć nad terenijelezyczna rozwoju spraw dorosłych w państwie”.

Ażebym nie zdradzić przed społeczeństwem autorów ogłoszonej po liście pasterskim odezwie, pominięto w niej sprawę stosunku do rządu oraz

Ks. kardynał Kakowski wyjaśnia znaczenie listu pasterskiego.

Walki z rządem prowadzić nie wolno. — Endecy przeciwko biskupom.

Warszawa, 17. 12. „Dzień Polski” podaje: Na posiedzeniu sesji prasowo-literackiej Tow. im. Piotra Skargi. O. Pawelski S. J. oświadczył, że wobec różnorodnego komentowania w sprawie ostatniego listu pasterskiego biskupów polskich zwrócił się do ks. kard. Kakowskiego z prośbą o autoratywny komentarz.

J. E. ks. kard. upoważnił O. Pawelskiego do oświadczenia w jego imieniu, iż list pasterski rozumieć należy jako wezwanie do wszelkich ugrupowań, stojących na gruncie katolickim do łączenia się w nadchodzących wy-

borach na platformie katolickiej z wykluczeniem wszelkiej walki z rządem.

Oświadczenie O. Pawelskiego wywołało gwałtowny sprzeciw przedstawiciela prasy narodowo-demokratycznej, zastrzegającego się przeciwko mieszanemu się władz duchownych w sprawę stosunku stronnictw do rządu.

W odpowiedzi O. Pawelski oświadczył kategorię, że komentarz tak wysoce autorytatywny wyklucza wszelką dyskusję nad nim ze strony poddających się wskazówkom listu pasterskiego piasarzy katolickich.

Tworzenie rządowych bloków wyborczych.

— Syp, Bartelku, syp! Moja już w tem głowa, aby bigos był dobry.

podpisy przywódców Narodowej Demokracji: Dmowskiego, Grabskiego i Głabińskiego.

Opinia publiczna poznała się na tym endeckim figlu, a krakowski „Czas”, nawiązując do tych szczegółów odezwy, pisze:

„Odezwa ta wywiesza hasła niesłychanie snokojne, nikogo, nawet lewicy, nie drażniące, a jedynym śladem, że w obozie endeckim została napisana, jest tylko to, że o stosunku do rządu obecnego zachowuje milczenie. Na liście podpisów niema

nikogo z prononsowanych przewódców stronnictwa, nikogo z tuzów politycznych, nikogo, wiedzącego dobrze, dokąd stronnictwo naprawdę dąży — i ten właśnie fakt ma największą wymowę.

O czym on bowiem świadczy? O tem, że przywódcy stronnictwa czują sami swoją ogromną niepopularność, a nawet brak zaufania w społeczeństwie do ich osób. Kryją się za ludźmi, nader szanownymi, najlepszej wiary i woli, ale nie pracującymi całkiem, lub mało politycznie, kryją się z fir-

mą stronnictwa, która została obecnie zakonspirowana, kryją się z właściwym programem partji, nie śmiejąc go przed wyborami wywiesić. Nie sądzimy, aby to było dla stronnictwa dobrą wróżbą i aby ta gołębiica niosła w dzióbku gałązkę z palmą zwycięstwa”.

Przytoczyliśmy tu ten szczery głos pravicowego „Czasu” krakowskiego w większym urywku, aby Czytelnicy nasi widzieli, że także część prasy pravicowej ma ustalony pogląd na dziejszą, szkodliwą rolę Związku Ludowo-Narodowego.

Poważna prasa pravicowa uważa odezwę tę za błąd szkodliwy i za niedopuszczalne, partyjne endeckie wyzyskiwanie szlachetnej tendencji bezpartyjnego listu ks. ks. Biskupów.

Blok antynarodowy dochodzi do skutku.

Warszawa, 17. 12. (AW). Po dwudniowych naradach przedstawiciele niektórych stronnictw ukraińskich, żydowskich, białoruskich, niemieckich i litewskich uchwalili zgłosić u generalnego komisarza wyborczego stworzenie centrowego bloku wyborczego narodowości niepolskiej. Organizacja tego bloku rozpoczęta ma być w dniach najbliższych.

Manewry sowieckie nad granicą polską.

„Dziennik Wileński” podaje, iż bolszewicy od szeregu dni prowadzą manewry zimowe garnizonów Połocka, Mińska i straży pogranicznej. Ćwiczenia te odbywają się na samem pograniczu polsko-sowieckim i w wielu miejscach grupy wojskowe zbliżają się na odległość kilkudziesięciu metrów od granicy.

Warszawa, 16. 12. PAT. Dziś o godzinie 11.30 przed poł. przybył do palacu Rady Ministrów prezes Rady Ministrów marsz. Józef Piłsudski i odbył kolejne konferencje z ministrami Romockim, Moraczewskim, Jurkiewiczem i Meysztońcem a następnie z wicepremierem Bartlem.

Warszawa, 17. 12. (tel. wł.). W dniu wczorajszym marszałek Piłsudski wezwał do siebie na konferencje ministra komunikacji Romockiego. Na konferencji tej, która trwała przeszło godzinę, minister Romocki na życzenie marszałka Piłsudskiego postanowił cofnąć zamierzoną z dniem 1 stycznia 1928 r. podwyżkę cen biletów kolejowych.

Warszawa, 17. 12. (AW). 17. 12. W Warszawie bawią w aktualnych sprawach służbowych wojewodowie Młodzianowski, Grażyński i Jaszczolt.

Warszawa, 17. 12. (Tel. wł.) Wczoraj w lokalu „Rozwoju” dokonała policja konfiskaty odezwy nawołującej do niekupowania u żydów podpisanej przez młodych rozwojowców, Również obłożono aresztem numer „Wiadomości Parafialnych” wydawanych przez księdza Godlewskiego.

Tygodniowy przegląd polityki zagranicznej.

W tygodniu mijającym dyskutowano namietnie nad ubiegłą sesją Rady Ligi Narodów i sporem polsko-litewskim.

Niemcy przegrały wojnę dyplomatyczną przeciw Polsce. Ale podobnie jak twierdzą, że nie przegrały wielkiej wojny w 1914—1918 r., że one nie są winne wybuchowi tej wojny, tak też obecnie bawią się kręactwem w sprawie wileńskiej.

W Polsce znajdują Niemcy w tej mierze niespodzianie sojuszników w Narodowej Demokracji. Teraz zrozumieć nietrudno Lloyd George'a, iż na złość Baldwinowi i Francji postępuje się argumentacją Niemców przeciw Traktatowi Wersalskiemu. Podobnie Stroński, Nowaczyński i prasa endecka na złość Piłsudskiemu popiera argumentację Stresemanna w sprawie Wilna.

Nie mamy powodu nadal czytelnika zajmować sprawą kręactwa niemieckiego w sprawie Wilna, podobnie jak nie zaprzatamy go sprawą przegranej w 1918 r.

„Pan Bóg nie rychliwy, ale sprawiedliwy” mówi przysłowie polskie. Wszelkie kłamstwa w polityce mszczą się później w życiu narodu. Jak złe piece swemi niespalonymi gazami i dymem psują atmosferę miasta, powodują choroby gruźlicy oraz charłactwo dzieci, tak niemoralnie załatwione sprawy dyplomatyczne, doraźnie wyglądające jak sukces, wypaczają narody.

Postępowanie dyplomacji niemieckiej dowodzi ponownie całemu światu, że państwo to nie zasługuje na pobłażliwość i zaufanie. Narody muszą myśleć nad innym urządzeniem tej części Europy, którą zajmują Niemcy.

Ze względu na gorączkę przedwyborczą nie będziemy zastanawiali się nad wypadkami w Chinach Południowych oraz przesileniem na Łotwie, w Estonji i Finlandji. Sprawy te zresztą nie noszą w zaledwie zapowiedzi przemian.

A. P. B.

Stresemann w Królewcu

Berlin, 16. 12. PAT. Jak donosi biuro Wolffa, min. spraw zagr. Rzeszy dr. Stresemann, który dziś przed południem przybył do Królewca, niezwłocznie odbył z przedstawicielami miejscowych władz jak również z przedstawicielami kół gospodarczych narady, w sprawie położenia Prus Wschodnich w zakresie gospodarczym, politycznym i kulturalnym.

Sowiety wobec kwestji polsko-litewskiej.

Moskwa, 16. 12. PAT. Prasa sowiecka nie przestaje alarmować kwestji załatwienia przez Radę Ligi Narodów konfliktu polsko-litewskiego. W sprawie tej „Izwestja” piszą, że ostrze polityki polskiej jest nadal skierowane przeciwko Litwie a niebezpieczeństwo jest tem groźniejsze, że wpływowi sfery europejskie popierają plany polskie. Polemizując z oświadczeniem zawartem w komunikacie biura Wolffa, że delegacja niemiecka zadowolona jest z rozwiązania konfliktu polsko-litewskiego „Izwestja” daje do zrozumienia, że Niemcy mogą być zadowolone, gdyż chodzi im o załatwienie sporu tylko na pewien czas. (Słowa na pewien czas „Izwestja” dają rozstrzelonemi literami). Rosji sowieckiej natomiast chodzi o stałe rozstrzygnięcie sporu.

Waldemaras stwierdza zakończenie konfliktu z Polską.

Warszawa, 17. 12. (Tel. wł.) Korespondent „Ekspressu Porannego” rozmawiał z Waldemarasem w Berlinie w czasie jego podróży do Kowna. — Waldemaras stwierdził pokojowe zakończenie konfliktu z Polską. Jeszcze bardzo daleko do wyjaśnienia całokształtu istniejących przeciwieństw,

ale można wyobrazić sobie stopniowe uregulowanie wszelkich stosunków między obu krajami. W Genewie osiągnięto wyniki pozytywne. Ci, którzy rozczarowali się, nie liczą się z możliwościami, które uzyskano w danej chwili.

Bolszewicy przekupili opozycję w socjalizmie francuskim.

Posłowie parlamentu brali łapówki z Moskwy.

Jeden z komunistycznych radnych m. Paryża przez zapomnienie zostawił w samochodzie teczkę z dokumentami, które dostały się w ręce socjalistów. Z dokumentów tych wynika, że radykalna opozycja w łonie socjalistycznej partji francuskiej uprawiana była za pieniądze bolszewickie.

Prasa paryska podaje niektóre dane cyfrowo co do przypuszczalnej wysokości zasiłków, otrzymywanych od komunistów „Populaire” twierdzi, iż kilku członków lewicy socjalistycznej pobra-

ło 100 000 franków, „Matin” znowu twierdzi, iż deputowanym korupcyjstom wypłacono 370 000 franków na propagandę idei komunistycznych, 450 000 franków otrzymać miały poszczególne związki, 170 000 pobrano na koszty podróży, 113 000 na propagandę w wojsku, wreszcie 60 000 franków wypłacono tytułem gratyfikacji niej. Albertowi. Wszystkie wymienione sumy wypłacone zostały — według informacji „Matin’a” — w czasie od 1 stycznia do 30 września br.

Zbrojenia niemieckie na morzu.

Berlin, 16. 12. PAT. Opracowany przez kierownictwo marynarki niemieckiej program rozbudowy floty wojennej, obejmujący okres czasu od 12 do 15 lat przewiduje oprócz wykończenia znajdujących się obecnie w budowie czterech mniejszych krą-

żowników oraz łodzi torpedowych również 4 lub 5 większych okrętów pancernych. Każdy z tych okrętów w myśl postanowień traktatu wersalskiego posiadać będzie pojemności najwyżej 5 do 10 tys. ton.

W Kantonie przywrócono spokój.

Londyn, 16. 12. PAT. Według wiadomości, otrzymanych z Kantonu, warunki życia w Kantonie powracają do normalnego stanu aczkolwiek stan wojenny nie został odwołany. Władze wojskowe donoszą o wykryciu dział i amunicji oraz materiałów propagandowych. W stosunku do komunistów podjęte zostały surowe represje. Do wielu z nich zastosowano karę śmierci.

Londyn (AW). W opanowanym przez wojska rządowe Kantonie panuje zupełny spokój. Władze przystąpiły natychmiast do rejestracji szkół. Rozplakatowano odezwę rządową, wzywającą mieszkańców miasta do wydawania w ręce władz ukrywających się komunistów. Gazety w dalszym ciągu nie wychodzą, również nie uruchomiono dotychczas połączeń telefonicznych i telegraficznych. Z prowizorycznych zestawień szkół wynika, iż ostatni kilkuniedniowy pucz komunistyczny przyniósł miastu największe straty z pośród poniesionych w ciągu kilku lat rewolucji w Chinach.

Londyn, 16. 12. PAT. Reuter donosi, że władze tamtejsze straciły wczoraj pięciu komunistów. W chwili obecnej liczba zabitych komunistów wynosi około 2.000. Obraz zniszczenia w mieście jest przerażający.

Londyn, 16. 12. PAT. Reuter donosi z Hankou, że władze rządu nacjonalistycznego aresztowały wczoraj w konsulacie sowieckim wicekonsula sowieckiego i wszystkich mieszkańców tego gmachu zarówno Rosjan jak i Chińczyków. Aresztowanych przewieziono natychmiast do głównej kwatery policji.

Londyn (AW). Zastępca ministra spraw zagranicznych rządu nankińskiego wręczył paszporty dyplomatyczne jeneralnemu konsulowi sowieckiemu w Szanghaju, prosząc go równocześnie, by opuścił miasto w przeciagu tygodnia. Równocześnie oświadczył, iż rząd nankiński dąży otwarcie do uwolnienia Chin od komunizmu.

Staruszka zamordowała swą służącą.

W Nicei zamordowała 83-letnia staruszka, Bołata, właścicielka wili, swoją służącą za to, że skradła jej kilka franków.

Wybuch w fabryce lotewskiej.

Z Tallina donoszą: Fabryka chemiczna „Helios” została prawie doszczętnie zniszczona przez wybuch. Ośmiu robotników zostało zabitych.

Eksplozja w kopalni angielskiej.

Z Londynu donoszą: W kopalni węgla pod Whitehaven w wyniku eksplozji poniosło śmierć czterech górników.

Gramofony

największy wybór
„Muzyka” Bydgoszcz, Jagiellońska 75

Kronika telegraficzna.

Warszawa 17. 12. (Tel. wł.) Minister spraw wewnętrznych cofnął zarządzenie konfiskaty odezw wyborczej Wyzwolenia.

Warszawa, 17. 12. (Tel. wł.). Przybyło tu z prowincji około 100 oficerów na doroczny zjazd Towarzystwa Wiedzy Wojskowej. Jutro odbędzie się uroczysta akademja z udziałem najwyższych władz wojskowych i atache wojskowych.

Nabożeństwo żałobne za śp. prez. Narutowicza.

Wilno, 16. 12. PAT. Dnia 16 bm. jako w riątą rocznicę zgonu pierwszego Prezydenta Rzplitej ś. p. Gabriela Narutowicza odprawione zostały we wszystkich świątyniach uroczyste nabożeństwa żałobne. W bazylice archidiekańskiej nabożeństwo żałobne celebrował ks. biskup Michałowski w obecności arcybiskupa Jałbrzykowskiego i licznego duchowieństwa. Na nabożeństwo przybyli przedstawiciele władz cywilnych i wojskowych. Tegoż dnia odbyły się również nabożeństwa w świątyniach innych wyznań religijnych jak w zborze prawosławnym, na którym był obecny wojewoda Raczkiewicz, w zborze ewangelicko-reformowanym, synagodze, meczecie muzulmańskim itp.

Co są warte nasze uczone komisje?

Warszawa, 16. 12. PAT. Komisja do badania zmian kosztów utrzymania na posiedzeniu dn. 16 grudnia skasowała uchwałę komisji krakowskiej z dn. 5 listopada br., określającą wzrost kosztów utrzymania w listopadzie w Krakowie w wysokości 8,13 proc. i dokonała nowych obliczeń, według których ustalono dla Krakowa wzrost kosztów utrzymania w październiku w porównaniu z wrześniem 1927 na 3 proc.

Litwa wyda Polsce zbiegłych do Kowna przestępców.

Warszawa, 17. 12. (Tel. wł.) Starosta wileński Trocki otrzymał upoważnienie do nawiązania rokowań z władzami litewskimi o wymianę więźniów kryminalnych. Władze litewskie gotowe są wydać zbiegłego z Polski do Kowna inżyniera Niedziałkowskiego, który zdefraudował znaczne sumy, oraz komendanta oddziału konnego policji państwowej w Wilnie Jankowskiego, poszukiwanego z powodu szeregu nadużyć.

O utworzenie nowego senatu w Gdańsku.

Gdańsk, 16. 12. PAT. Rokowania pomiędzy prawnicami i centrowymi stronnictwami gdańskimi w sprawie utworzenia senatu mieszczańskiego ponownie rozbiły się. Mimo to nacjonalści gdańscy zaprosili wszystkie partie mieszczańskie na poniedziałek na dalsze obrady w sprawie powyższej.

Niemcy kryzysu rządu w Rumunji.

Bukareszt 16. 12. PAT. Oficjalny „Adeverul” zaprzecza doniesieniom dzienników opozycyjnych, jakoby gabinet miał się podać do dymisji lub też jakoby miały nastąpić zmiany w rządzie. Gabinet Bratianu pozostaje w obecnym składzie w dalszym ciągu.

AKWAWIT

Najprzedniejsze wódki i likiery

SPECJALNOŚĆ:

Wypalanki Winne — Żytniak Wielkopolski — Cherry Brandy
Orange — Curaçao Blanc — Tarniowa Nalewka Gwiazdkowa.

Stresemann zyskał sojuszników w Polsce.

„Kurjer Poznański“ poniża Polskę, a wywyższa Niemcy. — Czy pod tym hasłem ma powstać blok wyborczy do Sejmu?

Pewne szczepki ludzkie, gdy w swych ludożerzych zapędach źle zaczęło im się powodzić, zamiast dobrych duchów, zaczęły czcić diabła. Na drodze do takiego kultu znajduje się „Kurjer Poznański“, który od niejakiemu czasu wychwala Hindenburga a teraz Stresemanna.

„Kurjer Poznański“ obwieszcza, że w Genewie nie było tryumfu polskiego, ale był tryumf niemiecki.

Opuszczając Genewę, — Pisze „Kurjer Poznański“ — oświadczył p. Piłsudski we właściwy mu sposób przedstawicielowi „Matina“, że, przybywszy na posiedzenie Rady Ligi Narodów, tak się wyraził do jej członków: „Panowie, róbcie pokój, a głównie nie traćcie czasu, gdyż mi bardzo spieszy“.

Słowa te wyzyskał zręczny a chytry gracz p. Stresemann. By skompromitować polską dyplomację. Nastąpiła niemiła dla nas wymiana listów między p. Stresemannem a przewodniczącym Rady, ambasadorem Czen-Loh, którzy zgodnie stwierdzili, że uchwała Rady w sprawie litewskiej była już gotowa w niedzielę, i że na decyzję Rady nie wpłynęły żadne zewnętrzne okoliczności. Była to odpowiedź na wzywianie publiczności, jakoby Rada Ligi Narodów ugięła się dopiero w ostatniej chwili wyłącznie pod naciskiem Piłsudskiego. Oczywiście przykre następstwa tego spadają na całą Polskę.

W myśl przysłowia „Dłużej klasztor, niż przeora“, nie chodzi nam o osobę Piłsudskiego, ale o państwo polskie, którego istnienie pomyślane jest na pokolenia. Więc aczkolwiek wywoły „Kurjera Poznańskiego“ wypływają z umysłu obłąkanego, zajmujemy się nimi ze względu na interes państwa, bo taki obłęd bywa zaraźliwy.

W myśl elementarnych zasad nauczania, zawartych np. w podręczniku „Postępowanie Człowieka“ w przekładzie Izy Moszczeńskiej (nakład Gebethnera i Wolffa) należy przedewszystkiem

1) przypomnieć sobie, co Stresemann twierdził o Piłsudskim przed zebraniem Ligi Narodów, a o ile możliwości co kiedykolwiek twierdził o Piłsudskim i o Polsce.

Otóż Stresemann i Litwini przed zebraniem Ligi twierdzili, że Piłsudski zagraża tak gwałtownie pokojowi Europy, iż gwałtowna interwencja Ligi jest konieczna. A przedtem dyplomacja niemiecka głosiła, że Polska jest sztucznym tworem Francji dla zaatakowania Niemiec.

A otóż, co stwierdza Stresemann podczas sesji Rady Ligi Narodów:

1) że cały alarm o Polskę i Litwę był przesadzony, że bez wysiłku znaleziono wyjście i że Piłsudski zachował się jak trusia.

Komu więc daje w pysk list Stresemanna do Czen-Lo? — dyplomacji niemieckiej.

I słusznie powiedział Briand:

Nikt nie będzie mógł Piłsudskiego posądzać o wojowniczość i imperjalizm.

P. Stresemann początkowo inaczej ujął treść komunikatu. Pisano, że Piłsudski groził Lidze Narodów — i to było zgodne z dotychczasową propagandą prasową przeciw Polsce. Ale w Niemczech wywołało to złe wrażenie. „Jakto — mówiono — Polak groził a niemiecki minister słuchał cierpliwie“.

Otóż Stresemann uwikłał się w sieci własnych kłamstw. Piłsudski-baranek to sprzeczne z 8-letnią propagandą Niemiec. Piłsudski grozi wojną — to „uderzenie w pysk Germanji“. — Więc Stresemann przekreślił całą ohydę kłamstw 8-letnich i wybielił Piłsudskiego na anioła pokoju.

Poszło Stresemannowi z Piłsudskim, jak „Kurjerowi Poznańskiemu“ z Witosem.

Najpierw rząd Witosa był w świetle „Kurjera Poznańskiego“ rządem „koniokradów“, ponieważ chłopem aż litość brała, w końcu pobito go na ul. Kantaka w Poznaniu. Wre-

czony, jak Mścicielka? To mi chciej wyjaśnić...

— Tak, tak... Najdostojniejszy dobrze mówi... Wyjaśnij to, Sycheusie! — zabrzmiał zgodny chór kilku głosów.

Sycheus-lekarz znowu podniósł się z ławy.

— Wszelako jest to możebne — odparł pewnym głosem, — Nad „Zatoką pereł“ nikt dzisiaj nie mieszka prócz Syfaksa. Do najbliższej osady rybackiej iść trzeba dobre pół dnia i trzeba iść żołnierskim krokiem. Droga wiodąca od wąwozu przy „Białej bramie“ do zewnętrzznego pasma wzgórz tak zarosła bambusami, że nigdybym nie był tam zaszedł, gdyby nie młody rybak, który mi był przewodnikiem. A przecież dawniej prowadziła tam szeroka droga — przecież dawniej zwożono tamtędy sterły olbrzymich drzewa, z których Olbrzymy swą potężną nawę zbudowały... Więc tedy jest to możebne, że w ciągu długich lat dziesięciu nikt nie zaglądnął nad „Zatoką pereł“ i że obecność kobiety, ukrytej w chacie Syfaksowej mogła dla wszystkich pozostać tajemnicą. Aż dopiero...

Mówca umilkł, gdyż ponownie rozległ się bolesny jęk, tylko znacznie głośniejszy niż pierwszym razem.

— To stamtąd — odezwał się jeden z dwóch braci-rycerzy, stojących na warcie u wylotu korytarza, który łączył podziemną świątynię Baala z podziemiami olbrzymiego chramu Astoreth — miasta opiekunki miłościwej.

— Zbadać przyczynę — rzekł arcykapłan spokojnie.

— Czy mogę im towarzyszyć? — spytał Ulam.

Nawet obok najdroższych podarunków

Kasetki Gwiazdkowe Elida wyróżniają się przez swą elegancją i praktyczność. Ofiarowując je, spełnicie skryte życzenie każdej kobiety. Nic bowiem nie ucieszy jej tak, jak wytworna kasetka niezrównanych wyrobów Elida.

KASSETKI ELIDA

szcie Witos w oczach „Kurjera“ urósł na symbol praworządności.

Wobec zachwytu dla Stresemanna aż dziw bierze, że „Kurjer Poznański“ nie przystępuje do bloku mniejszości narodowych!...

O stopniowym wypaczaniu charak-

teru umysłowości redaktorów partyjnych pism napisał bardzo pouczające uwagi Władysław Dawid w dziele: „Inteligencja, wola i zdolność do pracy“.

O jakże gwałtowna jest potrzeba Izb redaktorskich. Można by wów-

Antoni Marczyński.

12)

Królowa Othe.

POWIEŚĆ FANTASTYCZNA.

III część trylogii p. t.: „WYSPA NIEZNANA“.

(Ciąg dalszy).

Wszystkie wargi paliły, by zarzucić mówcę pytaniami, by roztrząsać szczegóły tak nieoczekiwanej nowiny, lecz wszczęta karność nie pozwalała na zabranie głosu komukolwiek, zanim się sędziwy arcykapłan nie wypowie. Ów zaś milczał długo, ważył coś w myśli, aż wreszcie zaczął mówić, zwracając się do Sycheusa-lekarza:

— Chcę ci wierzyć, bracie... Chcę zaiste. Ale budzą się w mem sercu wątpliwości. Bo uważ tylko: Tobjas-lekarz, jedyny szlachetny człowiek z przeklętego szczepu Olbrzymów, zeznał publicznie, że Sofo Hannonowa, ugodzona pociskiem z huczącej rury, zanurzyła się w nurty morskie i więcej nie wypłynęła. Razem z Tobjasem był wówczas na szczytach gór nadbrzeżnych zięć jego, Henryk Olbrzym, małżonek Eli-złotowłosej. On także zeznał pod przysięgą, że Mścicielka zginęła... Ty, Sycheusie powiadasz, że według zapodań Syfaksa, fale wyrzuciły ciało rannego, a więc jej ciało, na brzeg morski... Przyjmijmy to za prawdę... Lecz jakóż jest możebne, by człowiek mógł przez 10 lat ukrywać swą obecność na wyspie i to człowiek tak powszechnie znany, taką miłością i szacunkiem oto-

Najdostojniejszy skinął głową przyzwalająco, wobec czego Ulam przyłączył się do małej ekspedycji. Trzech mężczyzn, uzbrojonych w miecze i pochodnie ruszyło w głąb mrocznego ganku.

Przewodniczący zebrania nie chciał tracić czasu...

— Zanim się zastanowimy — zaczął, — jakie dla nas mogą wynikać korzyści z zamartwychpowstania Mścicielki, chcę się dowiedzieć, czego możemy oczekiwać od góry ognia.

Na te słowa podniósł się z swego miejsca garbaty karzełek i zaczął mówić piskliwym, dziecięcym głosem:

— Pracuję niezamordowanie, o najdostojniejszy. Dziś dotarłem tak wysoko, że szaro - zielonkawe kłęby złego powietrza pełzały u moich stóp. Badałem ławę, jaką góra ognia dzisiaj wypływała, jeszcze tego wieczora liczyłem drgania mego bębna, na który wysypałem ziarenka maku i... stwierdziłem, że góra ognia nie zaśnie przed upływem conajmniej dwóch, albo trzech dni.

— To źle — mruknął arcykapłan, tracąc kościstą dłońią swe czoło, na którym troski przeliczne bruzdy wyorały. To niedobrze. Przedtem mówiłeś inaczej. Obliczałeś, że do jutro wieczora będzie koniec. Na jutro więc wyznaczyłem święto ofiary trzydziestu trzech chłopiąt. To co miało się na naszą korzyść obrócić, może się obrócić na niekorzyść. Lud zacznie sarkać, skoro po złożeniu ofiary góra ognia nie zamilknie natychmiast. Ludzie, the nie omieszkają z tego bicza na nas ukreć. Hm... hm... hm...

Sycheus - garbaty rozłożył ręce na znak, że jest zupełnie bezsilny wobec kaprysów wulkanu. Przygnębienie malowało się na obliczach wielu członków tajemnego zebrania. Jedynie Hannon-młodszy perorował coś półgłosem, zwracając się do najbliższych sąsiadów.

— Hannonie, masz jaką myśl zdrową? — zagadnął arcykapłan, który pomimo zamartwienia, bacznie obserwował każdego z podwładnych...

— Mam, o najdostojniejszy. Skoro ofiary na inny dzień odwlec nie można, należy lud z góry uprzedzić, że pożądanego skutku ona nie odniesie... A nie odniesie dlatego, że Bóg nasz żąda znacznie większej ofiary, że to objawił ci, o najdostojniejszy w czasie dzisiejszej modlitwy.

— I cóż z tego? Tylko większe sarkanie wyniknie, jeśli zażądamy dalszych ofiar, jeżeli nowe rzesze chłopiąt wyrwiemy z objęć pomstujących matek.

— Ja nie mówiłem, że ofiary mają być liczniejsze, lecz większe.

— Jakże to?

— Mam na myśli synka Othe i Hamilkara, a właściwie Raesa.

Zapanowała chwila ciszy tak bezwzględnej, że słychać było syk pochodni i odległe kroki powracającego pędem Ulama. Emnoch - ostrowidz, zaparty wcięż w gaiki oczne posągu, mógłby przysięgnąć, że słyszał leciutki szelest gdzieś wysoko, jakby w pobliżu głowy pozłacanego Baala.

— I ty sądzisz, że ona wydałaby nam syna na ofiarę?

Hanno uśmiechnął się chytrze... (Ciąg dalszy nastąpi).

czas wobec powyższego artykułu „Kurjera Poznańskiego” tak postąpić, jakby postąpił lekarz czy adwokat, widząc, że kolega wszedł w zaryg z prawem albo zdradza obłąd.

W braku Izb redaktorskich Mostowice odbierają lanie, cierpi godność dziennikarska i stają się konieczne polemiki w dziennikach, mające nieco charakter osobisty.

Rządzie przyspiesz ustawę o Izbach dziennikarskich.

A. P. B.

Z DNIA.

Prusacy bronią swej dyktatury w Niemczech.

Zarząd partji niemiecko-narodowej na ostatnim swem posiedzeniu uchwalił rezolucję, odrzucającą plan zamiany krajów związkowych na prowincje. Rezolucja domaga się w tonie energicznym ukrócenia samowładzy parlamentu oraz rozszerzenia praw konstytucyjnych, przysługujących prezydentowi Rzeszy i prezydentom krajów związkowych, zalecając równocześnie połączenie urzędu prezydenta Rzeszy z urzędem prezydenta państwa pruskiego.

Mussolini broni przemysłu włoskiego przed zachłannością Niemiec.

Berlin (PAT.) Prasa berlińska podaje wiadomość ze źródeł urzędowych, że rokowania handlowe pomiędzy Włochami a Niemcami zostały w dniu 6 grudnia zakończone bez rezultatów. Rokowania te podjęte zostały po zawarciu traktatu handlowego na wniosek niemiecki. Niemcy bowiem żądały, ażeby Włochy zmieniły swoją ustawę, nadającą specjalne przywileje przemysłowi włoskiemu wobec produktów zagranicznych. Oba te żądania zostały przez Włochy odrzucone.

Anglja godzi Włochy i Francję. Niemcy rozczarowane.

„Petit Parisien” donosi z Genewy, że wczoraj wieczorem odbyły się dosyć ważne narady angielsko-włoskie w czasie obiadu, w których uczestniczyli m. in. Chamberlain. Scjaloja oraz ambasador angielski w Rzymie. Dalszy ciąg rozmów ma być prowadzony w dniu dzisiejszym w czasie obiadu, w którym weźmie udział również Briand.

Liga Narodów przeprowadza sanację finansów Bułgarji.

Genewa (PAT.) W dalszym ciągu obrad dzisiejszych Rada Ligi Narodów zajmowała się sprawą osiedlenia uchodźców bułgarskich oraz prośbą rządu bułgarskiego o zezwolenie na zaciągnięcie pożyczki pod auspicjami Ligi Narodów. W sprawie tej ujawniły się jeszcze pewne trudności. Komitet finansowy Ligi domaga się bowiem, aby bułgarski Bank Państwowy przekształcony został na prywatną instytucję emisyjną. Ostateczna decyzja w tej sprawie odłożona została do sesji marcowej.

Meksyk przekupuje senatorów w Waszyngtonie?!

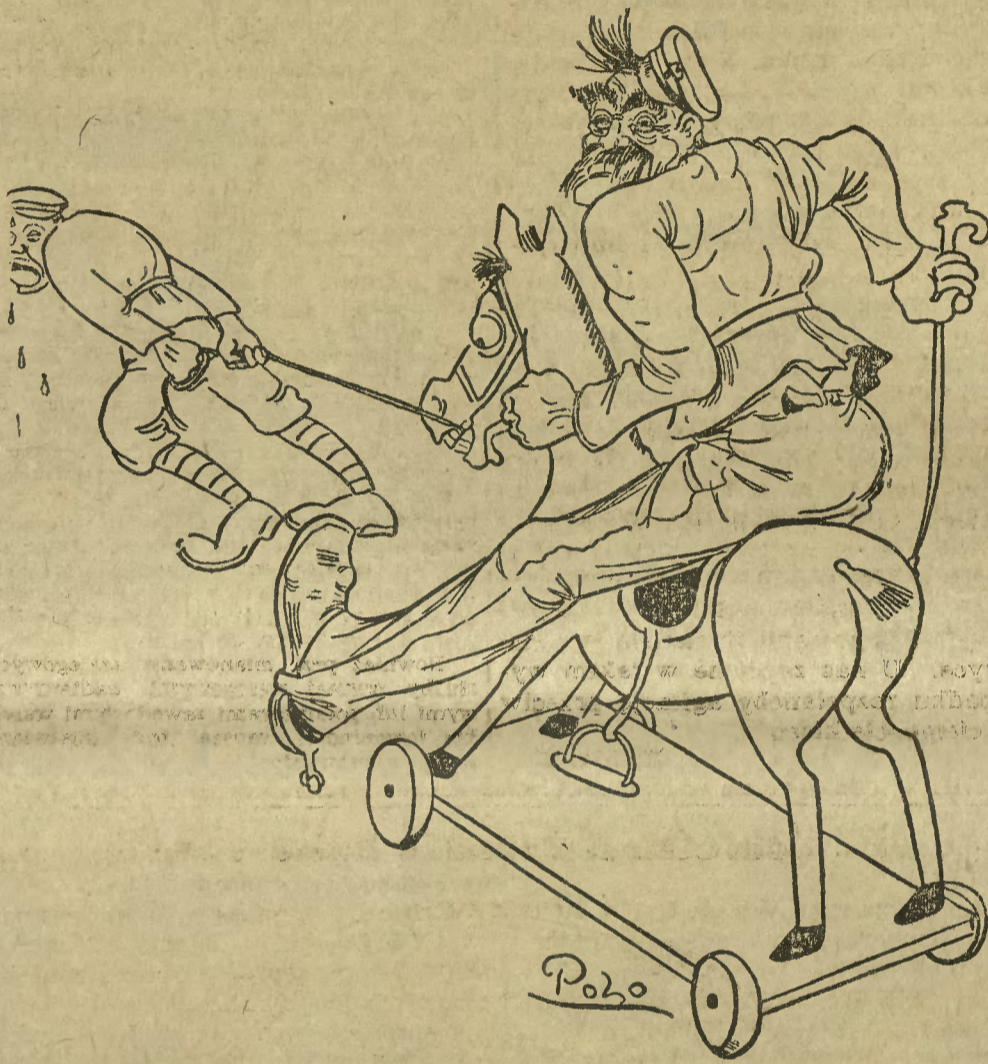
Nowy Jork (AW.) Prasa Hearsta ogłosiła sensacyjną wiadomość jakoby czterech amerykańskich senatorów otrzymało od meksykańskiego prezydenta Callesa 1250.000 dolarów na akcję poparcia interesów meksykańskich w Stanach Zjednoczonych. Senat amerykański uchwalił przeprowadzić ostre śledztwo celem ujawnienia nazwisk przekupionych senatorów. Powszechnie przypuszczają, iż nazwiska te ujawnione zostaną wcześniej przez dzienniki Hearsta

Nikt nie będzie Piłsudskiego oskarżał nadal o wojowniczość i imperjalizm.

Kraków. (AW.) Korespondent genewski „Ilustrowanego Kurjera Codziennego” miał wywiad z Briandem. W wywiadzie tym minister spraw zagranicznych Francji, zapytany o ocenę wyników konferencji genewskiej oświadczył, iż za sposób w jaki marszałek Piłsudski przeprowadził sprawę konfliktu polsko-litewskiego może mieć tylko słowa nadzwyczajnego uznania. Marszałek Piłsudski wykazał nadzwyczajną rozwagę i umiejętność poważnej politycznej dyskusji, jak również świetną argumentację przy uzasadnieniu swoich poglądów i programu. „Sądzę” dodaje Briand — iż po wystąpieniach genewskich marszałka, nikt nie będzie

oskarżał go o wojowniczość i imperjalizm. W polityce jego widoczne są cechy pragnienia obrony i wzmocnienia państwowości polskiej bez wyrządzania krzywdy sąsiadom. Briand uważa rezolucję osiągniętego porozumienia polsko-litewskiego w Genewie za wydarzenie wielkiej wagi dla Wschodu, a nawet dla całej Europy. Ze strony Waldemarasa — dodaje Briand — chociaż stawał on wiele obiektywnie, widać było również dobrą wolę porozumienia. Briand ma nadzieję, iż dalsze rokowania polsko-litewskie będą posuwać się szybko naprzód i doprowadzą do usunięcia wzajemnych pretensyj, co umożliwi siedzkie współzycie obu państw.

Po zwycięstwie w Lidze Narodów.

Powrót Dziadka z Genewy.

Porozumienie polsko-niemieckie nastąpi do 1 lutego 1928.

Warszawa, 16. 12. (Tel. wł.) Dr. Hermes składa w Berlinie sprawozdania z dotychczasowego przebiegu rokowań w Warszawie. Rokowania te weszły w okres rzeczowego omawiania szczegółowo określonych propozycji obu stron. Po powrocie do Polski będzie mógł dr. Hermes przedstawić szczegółowe propozycje niemieckie, przede wszystkim w

dziedzinie taryfowo celnej. W związku z nadchodzącymi świętami nastąpi w konferencjach kilkuniedniowa przerwa. Oczekuje się zawarcia porozumienia przed 1 lutego 1928 roku. Data ta jest ostatecznym terminem wejścia w życie maksymalnej taryfy celnej odnośnie do państw, które z Polską nie mają układów handlowych.

Niezwykły kawał dyktatora hiszpańskiego.

Hiszpański dyktator Primo de Rivera obchodził niedawno rocznicę obalenia konstytucji i objęcia władzy.

Wygłoszono z tej okazji wiele mów, urządzono sporo bankietów, a Primo de Rivera otrzymał złoty medal pracy. To odznaczenie nie zadowoliło jednak dyktatora.

W rozmowie z pewnym dziennikarzem oświadczył z godną podziwu szczerością i otwartością:

— Marzę o tem, aby kiedyś marmur i brąz mówiły do potomnych o moich zasługach. Ludzie jednak nie grzeszą wdzięcznością. Muszę się sam o to postarać, aby o mnie nie zapomnieli.

I zapowiedział dziennikarzowi, że w najbliższym czasie wzniesie się w Ma-

drycie wspaniały jego posąg, wykonany przez znanego rzeźbiarza hiszpańskiego Ramoneza, który wykonał już przed kilku laty sławne popiersie króla Alfonsa.

Byłaby to ze strony dyktatora pewnego rodzaju zaliczka na sławę pośmiertną. Czy ona rzeczywiście opromieni kiedyś imię Prima de Riverę — to na razie trudno przewidzieć.

W każdym razie należy stwierdzić, że dyktator hiszpański idzie śladem Mussoliniego. Włoch jest jednak trochę zręczniejszy i nie gra w otwarte karty. Każę się rzeźbić w brąz i marmurze, ale inicjatywa pochodzi z rękoma od rozentuzjowanego narodu. Jak kto woli.

Lekarz masowym trucicielem.

Podaje się za filantropa, który chciał ulżyć cierpieniom swych pacjentów.

Madryt, w grudniu.

Niezwykłe poruszenie wywołało tutaj aresztowanie sędziego, głośnego lekarza dra Pedra Ambioti, pod zarzutem masowego trucicielstwa. Afera ta nabrała tem większego rozgłosu, że Ambioti, człowiek 68-letni, cieszył się niesłychanym wzięciem i ogromną popularnością.

W czasach ostatnich leczył Ambioti żonę pewnego arystokraty, chorą na raka. Pacjentka zmarła niedawno, a wówczas syn zmarłej oskarżył lekarza o otrucie arystokratki. Ambioti zeznał rzeczywiście, że zastrzyknął owej kobiecie zbyt wielką dawkę morfiny, ale uczynił to tylko, aby ulżyć cierpieniom osoby, której stan zupełnie był już beznadziejny.

W toku zeznań okazało się, że lekarz nieraz już w ten sposób postępował, wyprawiając na tamten świat pacjentów nieuleczalnie chorych, a skazanych na długotrwałe, straszne cierpienia.

Sprawa dra Ambiotiego podzieliła opinję i prasę na dwa obozy. Jedni potępiają bardzo ostro postępowanie lekarza, uważając go za jakiegoś potwornego sadystę, pozbawionego wszelkich fundamentów moralnych. Inni — a nie brak wśród nich przedstawicieli medycyny — sądzą, że Ambioti był naturą subtelną, wrażliwą na cierpienia i nędzę człowieka. Proces Ambiotiego, który niebawem się odbędzie, stanie się wobec niezwykłych okoliczności wielką sensacją. Nie omieszkamy donieść o dalszym przebiegu tej afery.

Policy w Saksonji.

Obchód rocznicy Powstania Listopadowego w Lipsku, 18. 12. 1927 r.

(Od naszego korespondenta).

Dnia 11 grudnia br. odbyła się w Lipsku, przy licznym udziale miejscowej kolonii polskiej oraz przedstawicieli Towarzystwa Polsko-Katolickiego z Drezna i Sokoła w Sandersdorfie uroczysty obchód rocznicy Powstania Listopadowego.

Słowo wstępne wypowiedział prezes Koła Oświatowego p. Podśada, wskazując w krótkich i dobitnych słowach na podniosły charakter dzisiejszego wieczoru i jego symboliczne znaczenie dla wszystkich Polaków. Następnie wygłosiła Z. Adamkiewiczowa żona konsula generalnego odczyt, omawiając w szerszych zarysach dzieje powstania listopadowego, który zgromadzeni wysłuchali w skupieniu, nagradzając prelegentkę rzesistemi oklaskami. Odczyt ten urozmaicony był wyświetlaniem przezroczy.

Na ekranie przesuwaly się bohaterские postacie Adama ks. Czartoryskiego, W. Łukasińskiego, Wysockiego, Chłopickiego oraz ciekawe obrazy z pamiętnych bitew pod Stoczkiem, w Olszynie, pod Tykocinem i Młynarzami.

W dalszym ciągu programu chór młodzieży odśpiewał kilka pieśni narodowych, poczem z kolei deklamowali pp. B. Witkowska — „List z Sybiru”, Matyjaszek — „O ks. Józefie Poniatowskim” i J. Witkowski — „Śmierć zdrajcy Ojczyzny”. Panna Zofja Glubkówna swą mistrzowską grą na fortepianie zdobyła sobie gorący i długo niemilkający aplauz publiczności.

Na zakończenie zespół amatorski sekcji dramatycznej Klubu Sportowego „Polonia” odegrał znany szeroko na scenach polskich jednoaktowy dramat historyczny „W katordze”. Wykonawcy w osobach pp. A. Muellerowej, Matyjaszka, Kurzawy i Witkowskiego wzięli się za swych rolę znakomicie, robiąc na publiczności swą grą głębokie wrażenie.

Wieczór niedzielny — ze względu na bogaty i treściwy program pozostanie zapewne na długo w pamięci Polonii lipskiej.

J. W-ski

Przegląd religijny i społeczny.

Nacjonalści zaślepieni urojonem bohaterstwem.

Kilka dni temu ukazała się w Paryżu zbiorowa praca p. t. „Pourquoi Rome a parle” (Dlaczego Rzym zabrał głos). W książce tej zabrali głos najwybitniejsi pisarze katolicki Francji, przedstawiając powody, dla których Ojciec św. potępił nacjonalistów z „Action Francaise”. Po ukazaniu się książki podniosły się z tej i owej strony głosy: „Po co pisać o znanych już rzeczach? Jeśli Ojciec św. nie posłuchali, biskupów swoich nie chcą słuchać, to i ta książka im nie pomoże!”

Na głosy te w ten sposób odpowiada ks. Lebreton jezuita, w „Le Croix”: „Katolik nigdy nie może zaprze-

Czas odnowić przedpłatę!

stawiać swej akcji z powodu, iż jego bracia są zaślepieni. Wszak uczy go historia i własne doświadczenie, jak łatwo daje się pociągać dusza ludzka przyjaźnią, wytworzoną ze wspólnego działania. Długie poświęcanie się dla jakiejś sprawy, wytwarza w duszy zawziętość i zaślepienie tak daleko idące, że nawet potępienie i krytyka słuszna takiej działalności wydaje się im tylko cierpieniem, które ponosić muszą „dla sprawy”. Czyż nie znajdujemy takich przykładów np. w jansenizmie? Czyż i tym zaślepieniom, umierającym w kłątwe papieskiej, bez sakramentów św., nie wydawało się, że ponoszą śmierć męczeńską i że umierają święcie? A czy modernizm 20 lat temu nie czynił podobnie, jak to dziś widzimy w pewnych epizodach? Z powodu potępienia mistrza Tyrella widziano dusze jemu oddane, które bunt swój posunęły do tego stopnia, że marzyły o śmierci męczeńskiej i pragnęły klątwy papieskiej jako zapowiedzi tegoż męczeństwa. Był to szal romantyczny. Zdawało się, że zwolennicy „Action Francaise” nie poddadzą się takiemu szalowi. Niestety, namiętność jest zawsze szalem. Któż mógł przypuszczać, że tacy zdeklarowani przeciwnicy zasady protestanckiej głoszącej wolność przekonań, jak katolicy z „Action Francaise” przeciwstawiają prawom Kościoła swój własny sąd, apelując od tronu Papieża do tronu Chrystusa?”

Ks. Lebreton wskazuje dalej, że nad zaślepieniami nie trzeba zaprzeczać pracy. W tem jednak — do dajmy — tragedia ludzkiej słabości, że zaślepieni tylko w sobie widzą zdrowo myślących, a w tych, którzy się im sprzeciwiają, widzą właśnie zaślepienych. Ale też dlatego Bóg dał ludziom Objawienie i ustanowił Kościół, by on określał kto zaślepiony, a kto dobrą idzie drogą.

Rektor uniwersytetu przeciw parlamentowi godarczemu.

Rektor uniwersytetu w Gandawie (Belgja), prof. Van den Bosshe wygłosił świeżo odczyt, w którym podał krytyczną ideę parlamentu czysto gospodarczego. Jako główny zarzut wysuwa prof. Bosshe różnorodność interesów i zawodów, które musiałyby się wszystkie ugrupować w związki zawodowe i wzajemnie ze sobą walczyć, każdy zawód o swoje interesy. W każdym razie prof. B. przyznaje, że ostatnią odpowiedź da nam w krótkim czasie Italja, która ten regim obrala. Od siebie proponuje prof.

B. jako pierwszy stopień reformy: jak największe ograniczenie ilościowe członków parlamentu, a następnie zniesienie parlamentu, wychodzącego z demagogicznej ordynacji wyborczej i fatalistycznie prowadzącego do demagogii w kraju. Narzekać na demagogię, a podtrzymywać parlamentaryzm, to znaczy płakać nad skutkami, a weselić się nad ich przyczyną. — Cóż na to nasi „demokraci”?

Żadny gest wytwórni filmowej w Ameryce.

Arcybiskup Filadelfji, kard. Dougherty zwrócił się do prezesa wytwórni filmowej „Metro Goldwyn Mayer Corp.” z prośbą, aby wycofała z obiegu film, przedstawiający powieść Kathleen Morrissa, jako niemoralny i siejący nienawiść religijną. W filmie tym jest przedstawiona walka dwu rodów irlandzkich, posuwających się w nienawiści tak daleko, że wzajemnie wyśmiewają oni i szydzą z własnych przekonań religijnych. Prezes wytwórni „M. G. M. C.” p. Schenk, otrzymał pismo kardynała, choć sam nie katolik, zarządził zaraz wycofanie filmu, zaznaczając w liście do Eminencji, że jakkolwiek film ten kosztował wytwórnię milion dolarów i świeżo dopiero wszedł na ekran, przecież mimo to został zdjęty z repertuaru. „Jesteśmy przekonani, że szef narodu irlandzkiego kard. Dougherty, byłby swej prośby Kompanji nie przedstawił, gdyby film nie był w rzeczywistości dla moralności publicznej szkodliwy”. Tak postąpił finansista w Ameryce. U nas zapobye w takim wypadku rozpętany agitację przeciw „ciemnocie kleru”...

Ks. Dr. M.

Urlopy świąteczne.

Otrzyma je 50% oficerów i 10% szeregowych.

Rozkaz dzienny M. S. Wojsk. reguluje urzędowanie podczas nadchodzącego okresu świątecznego Według tego zarządzenia, dn. 24. grudnia urzędowanie będzie trwało do godziny 12-tej, dni 25. 26 grudnia i 1 stycznia 1928 roku wolne są od zajęć.

Na okres świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku, wolno udzielać urlopów świątecznych oficerom, szeregowym, oraz pracownikom cywilnym w dwóch kolejkach, a mianowicie: 1) od dnia 22 do dnia 27 grudnia 1927 włącznie; 2) od 29 grudnia 1927 r. do 3 stycznia 1928 roku włącznie, wliczając w powyższe dni także i dni jazdy.

Ilość urlopowanych nie może jednak przekraczać 50% oficerów i pracowników cywilnych, oraz 10% szeregowych stanu faktycznego. Kredytowane bilety można wydawać w ramach przysługującego osobom wojskowym prawa do tych biletów.

Mianowania podoficerów zawodowych.

Obowiązujące obecnie przepisy nie przewidują istnienia „kandydatów na podoficerów zawodowych” jako jakiegoś specjalnego rodzaju szeregowych w odróżnieniu od szeregowych służby czynnej, szeregowych nadterminowych lub podoficerów zawodowych.

Szeregowi służby czynnej, którzy pragną pozostać w dalszej służbie i na których właściwi przełożeni reflektują, mogą być pozostawieni po zwolnieniu ich rocznika do rezerwy, względnie po urlopowaniu wcześniejszym, w myśl art. 66 ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej, jedynie z równoczesnym mianowaniem ich albo szeregowymi nadterminowymi z wszystkimi przewidzianymi dla tego rodzaju szeregowych prawami i obowiązkami, albo rzeczywistymi podoficerami zawodowymi z 3-letnim terminem służby zawodowej.

W razie powołania danego szeregowego z rezerwy do służby czynnej (poza ćwiczeniami) nie może być stosowany żaden okres przejściowy, względnie próbnny, a wszystkie przepisane formalności, związane z mianowaniem szeregowego rezerwy szeregowym nadterminowym albo podoficerem zawodowym muszą być załatwione przed powołaniem definitywnem do służby.

Również przy mianowaniu szeregowych służby czynnej szeregowymi nadterminowymi lub podoficerami zawodowymi wszelkie formalności muszą być załatwione przed mianowaniem.

Poznać, że używasz

SUCHARD-KAKAO

Prawdziwą przyjemnością jest pić Suchard Kakao na śniadanie lub podwieczorek.

Tanie kakao pozostawia zawsze osad na dnie filiżanki, gdyż zawiera bezwartościowe domieszki. Suchard Kakao wyrabiane jest tylko z najlepszego dojrzałego ziarna kakaowego, a temsamem jest w 100% pożywnie i nie pozostawia żadnego osadu.

SUCHARD-KAKAO

najlepsze śniadanie

wzmocnia mięśnie — uspokaja nerwy.

SUCHARD-CZEKOLADA

od przeszło 100 lat uznana za najl. poz. w świecie!

MILKA-VELMA-BITTRA

Dla czego Królewiec musi być stolicą Litwy?

Amsterdam. (PAT) Największy dziennik w Holandji „Allgemeen Handelsblad” w korespondencji własnej z Wilna oświetla pretensje litewskie w stosunku do Wilna. Korespondent zaznacza, że już w czasie swego pobytu w r. 1922 w Wilnie był on rozczarowany, spodziewał się bowiem znaleźć w Wilnie ludność litewską, uciskaną przez polskich zdobywców. Pobyt w Wilnie przekonał go jednak, że element litewski w Wilnie jest znikomym. Przez cały czas nie zdarzyło mu się słyszeć na ulicy języka litewskiego, długo bardzo zaś trzeba szukać, jeżeli chce się znaleźć jakiś szynk litewski. Z rozmów z rozmaitymi przedstawicielami narodowości i kół wileńskich, korespondent przekonał się, że jedyną przyczyną powyższego stanu rzeczy jest znikoma liczba Litwinów w Wilnie. Nawet Litwini, z którymi korespondent rozmawiał nie zaprzeczali temu i dlatego też nie wysuwali oni argumentów etnograficznych a jedynie historyczne, nie chcąc zupełnie brać pod uwagę, że w ciągu wieków Wilno spolszczyło się całkowicie. Przechodząc do sytuacji obecnej „Allgemeen Handelsblad” podkreśla, że argumenty historyczne mogą mieć wartość jedynie dla patriotów litewskich, a napewno nie posiadają żadnej wartości dla tych, co stoją na uboczu od konfliktu. Dziennik wskazuje na fakt, że ziemia na wileńszczyźnie jest wyłącznie w rękach polskich, i że podobnie na Litwie Kowieńskiej ziemia również była w rękach polskich, lecz została bez odszkodowania znacjonalizowana. O ludności żydowskiej dziennik powiada, że początkowo była ona uosobiona antypolsko z powodu antysemityzmu, który przez pewien czas w Polsce panował. Żydzi pokładali w swoim czasie wielkie nadzieje na dobre traktowanie ich przez Litwę, ale to było jedynie na początku, a gdy się okazało, że stanowisko Litwy wobec żydów nie uprawnia do wielkich nadziei, sympatja żydów dla Litwy oziębiła się bardzo znacznie. Obecnie wobec poprawy stosunków gospodarczych w Polsce i zaprzestania przez obecny rząd stosowania systemu antysemitycznego w interesie ludności żydowskiej leży stanowczo pozostanie Wilna przy Polsce. To też zupełnie spokojnie można przyjąć za pewne, że przeważająca część ludności żydowskiej nie chciałaby dziś słyszeć nawet o oddaniu Wilna Litwie.

Z powyższych uwag dziennikarza holenderskiego wnioskuje, że zgodziłby się on na Królewiec jako stolicę Litwy, gdyż Królewiec leży na obszarze narodowym prusko-litewskim i ma dostęp do morza.

Po dekreście o żydkach noworodkach.

Św. Piotr: Teraz niewiem których bymbasów wpuścić do raju, a których posadzić na łonie Abrahama....

W sprawie robotniczej.

I.

Jednym z najważniejszych zagadnień w ustroju dzisiejszego społeczeństwa jest sprawa robotnicza. Jest to zagadnienie, które coraz gwałtowniej domaga się swego rozwiązania w duchu czasu i dojrzałych potrzeb szerokiego mas pracujących a któremu rząd i społeczeństwo dzisiejsze za mało poświęcają uwagi i serca.

Warstwa robotnicza, ta w rozwoju narodów historycznie najmłodsza a w niektórych momentach współczesnych dziejów już jednak decydująco ważna sfera społeczna, nabiera dziś znaczenia tem większego, im potężniejszą rolę gra w ruchu i życiu świata zorganizowany trud i zbiorowa praca. Należyte zatem, sprawiedliwe rozwiązanie sprawy robotniczej leży w obustronnym interesie i pracy cudzej korzystającego społeczeństwa i pracą swoją dobrobyt własny stwarzającego robotnika.

Popólszenie warunków pracy i bytu warstw robotniczych jest już wprawdzie dzisiaj jednym z głównych punktów programu wszystkich większych stronnictw politycznych w kraju, słabo jednak jest jeszcze zobrazowany w ekonomiczno - społecznym piśmiennictwie naszym obecny stan kwestji robotniczej.

Gdy polki księgarń zagranicznych wprost uginają się pod ciężarem potężnej literatury robotniczej, z żalem stwierdzic wypada, iż tak ważna w nowoczesnym państwie sprawa robotnicza nie wywołała dotąd u nas powodzi dzieł, rozpraw, polemik i artykułów socjologicznych. Literatura nasza nie posiada ani jednego dzieła, bezstronnie a wyczerpująco traktującego o stosunkach ekonomicznych i socjalnych głoszącej obecnie klasy pracującej.

Dajemy się pod tym względem wyręczać nieudolnym tłumaczom broszur socjalistycznych, nie znającym istoty naszych warunków robotniczych i socjalnych, wypowiadającym w swoich przedmowach głośno suche ogólniki i nazwiska Lassalle'ów, Marksów i Engelsów bez jakiegokolwiek dla naszej kwestji robotniczej znaczenia i pożytku.

Chcąc przedstawić choćby w maleńkim zarysie nasze własne stosunki robotnicze, należy posługiwać się swoim własnym, a nie cudzym na nie poglądem.

W dzisiejszej polityce płacy zarobkowej zagadnieniem głównym, o korzystne rozwiązanie którego walczy warstwa robotnicza, jest jeszcze stała norma płacy.

W nauce ekonomicznej przez długi czas utrzymywało się przekonanie, że wynagrodzenie robotników podlega tym samym normom, w jakich wyraża się stosunek podaży do popytu towarów

Proces ofiary bolszewickich katów.

Sąd karny w Paryżu rozpoznawał sprawę Anny Szeplchinowej, oskarżonej o zadanie ran i kalectwo urzędnikowi konsulatu sowieckiego w Paryżu Fominowi.

Oskarżona, krępa kobieta, tatarskiego typu, stawiała się do sądu z rocznym dzieckiem na rękach. Jest analfabatką, truciła się w Rosji robotniczymi Twierdzą, że strzelała do Fomina dlatego, że bolszewicy ciężko ją skrzywdzili. Mąż zmarł wskutek ran, dwoje dzieci zginęło. Strzelała z nienawiści do bolszewików. Sądzi, że to wszystko

jedno, Pietrow czy Fomin. Wystrzelałaby wszystkich, chociaż idąc do konsyliatu, nie wiedziała, że będzie strzelać. Świadek Skrobiakow zeznał, że zna oskarżoną gdyż była u niego kucharką. Jest to kobieta sumienna i spokojna. Świadek ataman kozacki Bogojewskij opowiadał o barbarzyństwach bolszewickich nad Donem i Kubanem.

Sąd skazał Szeplchinową warunkowo na dwa lata więzienia. Dowiedziawszy się o treści wyroku, Szeplchinowa odezwała się:

-- No, Bóg z wami.

Niezwykłe oszustwo sędziego.

W budapeszteńskich kołach sądowych wielką sensację wywołała wiadomość o tajemniczym zniknięciu sędziego pokoju Mikolaja Tarnay'a. Początkowo sądzono, iż sędzia Tarnay został zamordowany, ale wkrótce okazało się, iż tło tajemniczego zniknięcia było zgoła inne. Wdrożone bowiem przez władze śledztwo wykazało, że sędzia Tarnay w genialny wprost sposób oszukiwał skarb państwa. Metoda Tarnay'a polegała na tem, że sporządzał on zawsze dwa wyroki, jeden uniewinniający, a drugi skazujący na grzywnę. Oskarżonemu od czytywał wyrok drugi i ścigał karę, na którą podsądny został w myśl zakomu-

nikowanego mu wyroku skazany. Po zainkasowaniu pieniędzy, sprytny sędzia, wyrok skazujący rzucał do kosza a do aktów załączał wyrok uniewinniający. Manipulacje takie prowadził Tarnay już od dłuższego czasu i tylko dzięki przypadkowi zawinionemu własną nieostrożnością, został zdradzony. Obecnie sprytny sędzia przebywa w sanatorium w Niemczech, gdyż cierpi podobno na chorobę nerwową.

Niewiadomo, czy chodzi tu o prawdziwą chorobę, czy też Tarnay chciałby w ten sposób uniknąć grożącej mu kary.

wymiennych. W myśl tej teorii, która pracę ludzką chce traktować narówni z wymiennym towarem, im popyt na robotników jest większy, tem i wynagrodzenie staje się lepsze. Takie było przekonanie w tej sprawie uczonych i publiczności, przekonanie mylne, bo wykluczając możliwość podwyższenia norm płacy w społeczeństwach, w których ilość rąk roboczych przeważa ilość wolnych warsztatów pracy.

Szczególnie mylna i niesprawiedliwa była ta teoria w naszych polskich stosunkach, w których przy istniejącym nadmiarze proletariatu, czego dowodem jest stale wzrastający u nas robotniczy ruch emigracyjny, mogłaby corocznie wpływać na obniżenie płacy. Temu mylnemu, „naukowemu” przekonaniu o stosunku podaży i zapotrzebowania rąk roboczych uległ nawet w pracy swojej p. t. „Płaca najemna a kapitał” głośny twórca socjalizmu i komunizmu nowoczesnego Karol Marks, gdy powiedział, że skala (wysokość) wynagrodzenia podnosi się i opada, względnie do popytu i zaofiarowania, zależnie od konkurencji pomiędzy nabywcą siły roboczej, kapitalistą, a sprzedawcą — robotnikiem.

Marks wysnuł nawet wniosek, że im bardziej wzrastają dochody fabrykantów, tem więcej jeszcze obniża się pla-

ca robotnicza, bo konkurent - fabrykant czuje się silniejszym od konkurenta - robotnika.

Teorii Marksa ulegli nietylko jego zwolennicy, ale nawet przeciwnicy i długo utrzymywała się ona w nauce i życiu jako przez twórce socjalizmu nowoczesnego muiowana zasada socjologiczna.

Tę „żelazną”, jak mniemano, marksofską teorię podaży i zapotrzebowania rąk roboczych obalili jednak zupełnie najnowsze pojęcia ekonomiczne w Europie. Uczeni socjologowie tej miary co Zwiędneck von Südenhorst, autor znakomitego dzieła p. t. „Teoria i polityka płacy zarobkowej”, oraz Konrad Schmidt, autor rozprawy p. t. „Naturalna płaca zarobkowa”, wykazali i udowodnili, że wynagrodzenie robotników łączy się ściśle z rozwojem stosunków przemysłowych danego kraju, że zapotrzebowanie i podaż nie są decydującymi czynnikami, określającymi wysokość płacy i że współzawodnictwem między fabrykantem a robotnikiem można wytłumaczyć jedynie wahania płacy zarobkowej, ale nie istnienie pewnej normy płacy.

Przedsiębiorca nie może wyznaczyć robotnikowi płacy o dziesięć razy mniejszej, jeśli o jedno miejsce ubiega się aż dziesięciu robotników, istnieje

bowiem pewne zwyczajowe normy płacy, które strzegą zasady o wysokości płacy, praktykowanej w danym środowisku.

Zwyczajowe normy te są jednak siłą obosieczną. Ze strony robotników nie okazują one, całkiem zresztą wobec zbyt niskich płac słuszenie, żadnej tendencji do zniżek, ze strony fabrykantów znowu z trudnością wielką naginają się do dobrowolnych zwyczajek. Zwyczajowa stopa zarobkowa rzadko się liczy z potrzebami sfar pracujących. Uważa ona możliwość życia za dowód dostatecznej płacy, a tymczasem życie codziennie nas poucza, że można żyć nietylko w dostatku, ale i przymierając głodem.

W życiu gospodarczym uwidoczniła się pewna tendencja do stałości, w normalnych warunkach ustalają się ceny towarów i wysokość zarobkowej płacy. Ponieważ jednak w dotychczasowych, nawet najlepszych warunkach i stosunkach kapitału do pracy trudno było robotnikowi wywalczyć sobie względnie idealną potrzebom jego wystarczającą stopę zarobkową, przeto zupełnie słuszne a w dzisiejszej gospodarce świata zupełnie uzasadnione jest dążenie warstwy pracującej do tak zwanej płacy minimalnej. Zasada wynagrodzenia minimalnego utrwała jeszcze najlepiej los każdego pracownika. Normuje ona płacę od dołu, od najbardziej upośledzonych i tworzy najniższą granicę, poniżej której nikogo za jego trud wynagradzać nie wolno a powyżej której rozpoczyna się awansowanie w płacy każdego pracownika, stosownie do jego pracowitości i uzdolnienia.

Płaca minimalna zabezpiecza pewną niezłomną wysokość wynagrodzenia, zaspakaja najmniejszą ilość potrzeb jednostki pracującej, stwarza możliwą egzystencję zainteresowanemu pracownikowi, nie wykluczając bynajmniej zwykowania płacy zarobkowej ponad tę zasadniczą, dla wszystkich wytyczną granicę.

Jest ona najsprawiedliwszym rozwiązaniem zawilego zagadnienia i stosunku kapitału do pracy, jest zarazem najlepszym polem do dalszych, na sprawiedliwości i prawdzie życiowej opartych, rozwojowych dążeń warstwy robotniczej.

Jest ona kamieniem węgielnym, na którym można budować gmach przyszłego porozumienia i przyszłej współpracy między tak jeszcze dzisiaj sprzecznymi interesami fabrykanta i robotnika.

J. K.

Pielęgnowanie rąk. Skóra rąk zdradza starzenie się. Celem zapobieżenia marnieniu ich i wyrównania nieświeżości, nie wystarczy wcieranie bylejakiego kremu. Wskazane jest masowanie od końców palców ku górze ożywym kremem „Oza” Dra Lustra, poczem kąpie się ręce w gorącej wodzie i zmywa tłuszcz delikatnym mydłem. n. p. neutralnym Dra Lustra.

Kronika niedzielna.

„Postęp gospodarczy Polski” jak go rozumie minister a jak autor kroniki. — Klęska bezrobocia wśród posłów i senatorów. Dlaczego nasi posłowie fizycznie zniecierpliwili.

Minister Kwiatkowski wzbogacił literaturę ojczystą drukowaniem dziełem, które ochrzcił wielce kuszącym tytułem „Postęp gospodarczy Polski”. Według pana ministra, kroczy my rażno naprzód ku lepszym czasom. Niestety Wasz biedny kronikarz znajduje się na tyłach tej postępowej armji, jako maruder narodowy. Nie pozwalają mu kroczyć ku tej rajskiej przyszłości porówny z innymi drożyzna, podatki i dekryty prasowe. Gdyby pan Kwiatkowski umiał usunąć te trzy zapory, to pisałbym się chętnie na wszystkie jego pomysły i domysły.

Piękny natomiast frazes o wspólnej pracy do wspólnego celu nie bardzo trafia mi do przekonania. Znałem filozofa (a takich w Polsce jest większość), który wyznawał zasadę: niech tylko każdy stara się o siebie,

a wtedy wszystkim będzie dobrze. Jest to może egoizm społeczny, ale bardzo zdrowy i dla całego narodu zbawienny. Bo takie zbiorowe dążenie ku lepszemu, to psu na buty. Na czoło tego masowego dążenia wysunę się zwykle kilku spryciarzy i ci zgarniają do swej kieszeni wszystkie plony narodowe.

Tak to więc jestem nieco odmiennego niż pan minister zdania, tem bardziej, że w ostatnim czasie sytuacja gospodarza w Polsce i dlatego się jeszcze pogorszyła. bo przybyło 555 bezrobotnych, w tem 444 posłów a 111 senatorów. Prawdą a Bogiem ludzie ci zawsze na nazwę bezrobotnych zasługiwali, bo nawet wtedy robić im się nie chciało, gdy tej roboty mieli po uszy. Mała ich liczba tylko, bo zaledwie 63, ma znaleźć pomieszczenie w przytulisku Temidy,

gdzie wikt jest wprawdzie marny, ale zato tem troskliwsza opieka, aby taki pensjonariusz nie zaciębił się na wolnym powietrzu.

Wynikałoby z tego, że rząd nie odnosi się tak wrogo do ciała ustawodawczych, jak to koniecznie chce przedstawić prasa prawicowa, tem bardziej, że niejednym z tych posłów czy senatorów rząd ma zamiar nawet na dłuższy czas na koszt państwa się zaopiekować.

Najgorzej, że owi wybrańcy losu nie mogą na razie imać się znoej roboty lepienia i sklejanja różnych bloków wyborczych, na których grzbiecie mogliby ponownie wpłynąć do Sejmu i Senatu. Może to i lepiej dla nich, że unikną tej natężającej pracy. Pobór panów posłów i senatorów do wojska wykazał, że ci zbawcy narodu są fizycznymi niedołęgami. Ale zarzut to równie nieprzyzwoity jak i nieludzki. Bo weszli oni do Sejmu zuchami, od których aż tryskały siły i zdrowie. Dopiero w natężającej pracy dla Ojczyzny stracili jedno i drugie. Sumienia oni zawsze mieli fiszbinowe, ale nogi zrobiły im się giętkie dopiero w czasie

kadencji sejmowej. Na rozumie i dawniej już nie domagali, ale wyłysłali dopiero głowiąc się nad różnymi byznesami, nie tyle dla Ojczyzny, co z Ojczyzny... Jeśli któremu wtrąba spuściła, to tylko dziłki niedelikatności marszałka Pilsudskiego. Na nim wielu panów posłów popsuło sobie żołądek i nabawiło się niestrawności. Inni jeszcze zwichnęli sobie nogi i kark złamali pod Belwederm. A już rozwiązanie Sejmu wszystkich nabawiło śmiertelnej choroby. Nie dziw więc, że się dziś do wojska nie nadają, choć niejednym z nich maswego konika, na którym jeździł w Sejmie, a większość doskonale strzela, co prawda byki tylko, ale i te są szkodliwe dla sprawy narodowej. Są tam i ślepcy, bo nie chcieli patrzeć prawdzie w oczy. Głusi, ale na głos sumienia tylko. Niemowy — choć podczas starania się o mandat mieli pełno frazesów w gębie. Paralitycy — bo używali i nadużywali przyjemności stolicy. Widzimy z tego, jak szkodliwie oddziaływał mandat poselski na pewne jednostki o nie dość mocnej konstytucji duchowej.

St. B.

Krętaactwa trzech „mędrców ze wschodu”.

Robotnicy — bydelkiem wyborczym.

Trzej „mędrce ze wschodu”, posłowie ostatniego Sejmu i naczelni redaktorzy pism endeckich z Bydgoszczy, Torunia i Pelplina — Petrycki—Sacha—Matłosz — chcieliby koniecznie wejść znowu do Sejmu. Dwie pensje — to przecież kąsek nielada! a zresztą endecja wcisnęła tych trzech „Pomorzan z Małopolski” do redakcyj pomorskich, by uczyli Pomorza patriotyzmu endeckiego.

„Dziennik Bydgoski” tym trzem „mędrcom ze wschodu” ogromnie się nie podoba. Dlaczego? Bo pisze prawdę i wykazuje ołudę endecką. A gdyby tak mandał noselski „poszedł im koło nosa?” O jej, o jej, co by to było! Napisaliby, że Pomorze jest niemieckiem, żydowskiem, masonskim!

Kasper bydgoski pisze, że występujemy przeciwko odezwie księży biskupów, czytelnicy nasi wiedzą, że nie pisaliśmy przeciwko odezwie pasterskiej, lecz przeciwko endecji, która list pasterski wyzyskuje dla swych celów partyjnych.

Melchior toruński chce nas uczyć katolicyzmu, zapomina jednak o tem, że kiedy redaktorzy „Dziennika Byd-

goskiego” cierpieli w więzieniu pruskim za sprawy religijne i narodowe, on był redaktorem pisma socjalistycznego. Są ludzie, którzy coś o tem wiedzą.

A Baltazar pelpliński, który w ostatnim czasie stale napada na „Dziennik Bydgoski”, stał się obrońcą katolicyzmu dopiero od czasu, gdy się dostał do Pelplina!

Z takimi „arcykatolikami” polemizować nie myślimy.

Ponownie podkreślamy, że ową sławetną odezwę, ogłoszoną w pismach endeckich w odpowiedzi na list pasterski, podpisali — prócz 3—4 osób — sami endecy i że sfabrykowana ona została w kuźni endeckiej.

Pozatem podnosimy fakt, że między podpisanymi niema ani jednego robotnika.

Nie wiemy, czy głowacze endeccy nie zaliczają robotników do obozu katolickiego i narodowego, czy też uważają ich jako proste bydelko wyborcze w myśl hasła Obwiepoła i Związku Ludowo-Narodowego: „My rozkazyjemy — a wy słuchajcie!”

Może nam to trzej „mędrce ze wschodu” objaśnią.

F.

Litwini w Prusiech Wschodnich.

W rejencjach Królewieckiej i Gabińskiej jest ich więcej niż w Wileńskim.

Prusy Wschodnie, obszaru 38.510 km² (Poznańskie 26.603 km², Pomorze 16.386 km², w 1919 r. liczyły 2.229.290 mieszkańców, z czego 311.094 miało na tyle odwagi oraz niezależności gospodarczej, że przyznawac mogło się do narodowości polskiej.

Polacy zamieszkują południowe i zachodnie powiaty Prus Wschodnich. Nad Bałtykiem odwieczną ludnością Prus Wschodnich są Litwini. Z czterech rejencji Prus Wschodnich: królewieckiej, gabińskiej, kwidzińskiej i olsztyńskiej, należy jako rejencje litewskie oznaczyć królewiecką i gabińską. Wedle spisu z 1910 roku w rejencji królewieckiej podano 31.883 osób język litewski jako język ojczysty. (Niemców 874.410), a w rejencji gabińskiej 57.093 osób (Niemców 531.273). Zważyć trzeba, że liczna inteligencja litewskiego pochodzenia oraz zamożniejsi kupcy i rzemieślnicy podawali język niemiecki jako towarzyski i ojczysty. Przecież dzisiejsza głowa litewskich ewangelików w Kłajpedzie pastor Galgalajtis był posem do pruskiego sejmu jako Gajgalat z frakcji konserwatywnej. Jako członka pruskiej partii junkrów i monarchistów posiał rząd pruski pastora Gajgalata do okupowanej Litwy (Gouvernement Ober-Ost). A tu Gajgalat przemienił się w Galgalajtisa i on przyczynił się do oderwania litewskich ewangelików w Kłajpedzie od łączności z władzami protestanckimi w Niemczech.

Litwini w Prusiech Wschodnich są przeważnie wyznania ewangelickiego, podczas gdy na Litwie Kowieńskiej niemal wyłącznie panuje katolicyzm; ale to nie przeszkadza, aby na pół zgermanizowani Litwini protestancy Prus Wschodnich nie pragnęli połączenia z narodem litewskim.

Rejencja królewiecka ma 13.307 km² i 978.268 mieszkańców; rejencja gabińska, zmniejszona w 1919 r. o okręg Kłajpedy, ma obecnie 8.260 km² i 550.103 mieszkańców.

Województwo wileńskie ma 27.849 km² i 973.404 mieszkańców, z czego 563.556 Polaków (57,9 proc.), 249.857 Białorusinów (25,7 proc.), 75.508 Żydów (8,9 proc.), oraz 80.000 ludności innej lub niewiadomej narodowości czyli 8,3 proc. (Rosjan, Tatarów, Litwinów). W Wilnie samym na 128.954 mieszkańców było w 1919 r. 2.920 Litwinów (2,3 proc.). Nawet za okupacji niemieckiej, gdzie gwałtem popierano Litwinów naliczono ich w Wilnie pod rządami Ober-Ost. w 1916 r. 3.099 osób czyli 2,6 proc., bo ludności Wilna liczyło wówczas 140.840.

Widzimy więc, że na obszarze obu litewskich rejencji Prus Wschodnich, królewieckiej i gabińskiej, o obszarze 21.567 km² i 1.528.371 osób ludności (wedle stanu z 1919

r.) już w roku 1910 było 80.876 osób, uznających język litewski jako swój ojczysty.

Obecnie, gdzie narodowość litewska jest pod opieką takich mocarstw jak Niemcy i Rosja, świadomość narodowa wśród Litwinów rejencji królewieckiej i gabińskiej chyba wzrosła.

Procent Litwinów już przed wojną był znacznie większy niż w Wileńskim, a cóż dopiero dziś!

To też jedną z pomyłek Paryskiej Konferencji Pokojowej i zaniedbań Traktatu Wersalskiego było zostawienie Prus Wschodnich przy Niemczech.

Wybitny publicysta a były polski konsul generalny w Królewcu, później wojewoda woliński, p. Stanisław Srokowski, wysuwa projekt znutralizowania Prus Wschodnich, utworzenia Szwajcarii Bałtyku z trzema kantonami, niemieckim, polskim i litewskim. Polacy mogliby się na to zgodzić, również Niemcy.

Ale czy zrezygnują Litwini z Królewca, jedyne wielkiego portowego miasta na etnograficznym obszarze litewskim; z Królewca, gdzie wykładał największy geniusz litewskiego pochodzenia, filozof Kant?

Niemcy zdają się wątpić o tem, dlatego stwarzają sztucznie kwestię Wilna. Czemu Wilno? Przecież oręż litewski zdobył Kijów i dotarł do brzegów Czarnego Morza. Czemu więc nie Odessa?

Stanowczo bliższy jest Królewiec?

A. P. B.

WYKWINTNA CZEKOLADA DESEROWA

Electa

BRACIA IŁOWIECCY
WARSZAWA

Zjazd prasy prowincjonalnej.

(Od naszego korespondenta.)

W dniu 11 bm. odbył się w Warszawie Zjazd Prasy Prowincjonalnej, urządzony staraniem Powsz. Uniwer. Regionalnych Szereg treściwych referatów pp. prof. Patkowskiego „Regionalizm” a prasa prowincjonalna red. F. Pajewskiego „O Związku Ziem” i prof. dr. E. Lunińskiego „Rola prasy prowincjonalnej w podniesieniu życia umysłowego prowincji”, — obrazowały jedno z palących zagadnień odbudowywania życia państwowego — podniesienia stanu kulturalnego i umysłowego prowincji oraz rolę prasy, jako współczynnika dobrobytu i postępu.

„Celem tego Zjazdu — mówił p. prof. Patkowski w swym przemówieniu inauguracyjnym — jest stworzenie zespołu dzienników prowincjonalnych i obudzenie szerszego zainteresowania społeczeństwa prasą prowincjonalną. Prasa gra olbrzymią rolę w pobudzaniu życia umysłowego prowincji, jest motorem postępu i kultury, podnosić winna hasła regionalizmu a temsamem przyczyniać się do rozwoju kultury w najdalejszych zakątkach Rzeczypospolitej. Jak istotnie ważnym czynnikiem w podniesieniu ogólnego stanu prowincji jest regionalizm — wykazał to w swym referacie p. Pajerski. Mówiąc „O Związku Ziem” — jako przykład wzorowej organizacji regionalnej podał „Związek Podhalan” powstały z inicjatywy Witkiewicza i Wł. Orkana, a mający na celu zbliżenie dwóch do pewnego stopnia wrogich sobie żywiołów „wsi” i „miasta”.

O roli prasy która w niemiejszej mierze jest dążeniem do udoskonalenia prowincji mówił w swym, ujętym w świetną polszczyznę referacie p. prof. dr. E. Luniński. Podając szereg cyfr ilustrujących rozwój prasy prowincjonalnej od czasu niepodległości referent podkreślił te wielkie trudności, z jakimi walczy prasa prowincjonalna. W dyskusji wynikłej na tle tego referatu zobrazowano dokładnie przeszkody, stojące na drodze normalnego rozwoju prasy. Bierność inteligencji prowincjonalnej

i brak wszelkiego czynnego poparcia z jej strony, obojętność samorządów nie doceniających wagi słowa drukowanego, a przede wszystkim brak wykwalifikowanych dziennikarzy i współpracowników. Niejednokrotnie cały ciężar prowadzenia pisma spoczywa wyłącznie na barkach redaktora, który musi być i autorem i reporterem i sprawozdawcą i walczyć w dodatku z materialnymi warunkami materialnymi.

P. S. Jarkowski, członek-sekretarz T-wa Lit. i Dziennikarzy i profesor Wyż. Szk. Dziennik w Warszawie, zabierający wielokrotnie głos w dyskusji, wskazał najracjonalniejsze wyjście z tych trudności, mianowicie popieranie Szkół Dziennikarskich. Tylko wzrastająca ilość uczelni tego typu (dotychczas mamy zaledwie jedną w Warszawie) może zaradzić brakowi kulturalnych dziennikarzy na prowincji, a więc przyczynić się do rozwoju i wzmocnienia prasy prowincjonalnej.

W zrozumieniu doniosłości poruszonych na obecnym zjeździe tematów oraz pierwszorzędnych zagadnień bytu prasy prowincjonalnej, zebrani delegaci uchwalili organizowanie stałego „Biura Zjazdów Prasy Prowincjonalnej” oraz zwołanie powszechnego zjazdu prasy prowincjonalnej w styczniu roku przyszłego w Warszawie. Na zjeździe tym zostaną poruszone i rozstrzygnięte wszystkie, leżące przedmiotem obrad grudniowych.

Warszawa, w grudniu.

Stanisław Saliński.

Przy bladej, żółtawej cerze, przyciasnych oczach, i złem samopoczuciu, ogólnem przygnębieniu, ciężkich snach, bólach żołądkowych, ucisku na głowie i pobudzeniu chorobliwym, zaleca się pić przez kilka dni zrana naczno szklanke naturalnej wody gorzkiej Franciszka Józefa. W praktyce lekarskiej, woda Franciszka Józefa dlatego jest zalecaną przede wszystkim, że łagodnie usuwa powody wielu objaw chorobliwych.

Jak Ford zdobywa rynek światowy?

Samochód za 1500 zł.

Ford zamierza podbić rynek tanich samochodów przez wprowadzenie nowego systemu spłat. Mianowicie przy nabywaniu jego samochodu będzie się wpłacać jednorazowo 30 funtów szt., a dalej tylko 30 szylingów miesięcznie, aż do czasu, kiedy się samochód zwróci lub wymieni na nowy.

Powyższy plan jest przy olbrzymim kapitale, jakim Ford rozporządza, zupełnie możliwy do uzyskania, a odsłonięcie go było zrozumiałą sensacją w amerykańskich kołach przemysłu samochodowego. Stosownie do nowego planu, spłata 30 szylingów będzie tylko opłatą za użycie, gdyż w zasadzie właścicielem pozostanie Towarzystwo, chociaż nabywca będzie samochodem używał jako swojej własności. Po roku firma wy-

mienia za skromną opłatą stary samochód na nowy. W razie nie uiszczenia opłaty przez 1 miesiąc, firma zabiera samochód.

System powyższy, zwany planem klubowym, ma udostępnić nabycie samochodu ludziom, którzy nie chcą unieruchomić większej sumy przez zobowiązanie się do wielkich spłat. Przypuszczalnie inne firmy amerykańskie pójdą za przykładem Forda, chociaż mogą się na to zdobyć tylko instytucje, rozporządzające wielkimi sumami. Wydatki bowiem przy zastosowaniu podobnego systemu będą przez pierwsze dwa lata czy rok olbrzymie, natomiast z biegiem czasu przewidziany jest przychód z tego źródła w wysokości kilku milionów dolarów miesięcznie.

Jak wygląda nowy samochód Forda?

Nowy samochód Forda już jest ukończony. Jak wiadomo, Ford przebudował całą fabrykę dla zmiany typu swego samochodu i inwestował w tym celu blisko 100 milionów dolarów. W

prasie w ostatnich dniach ukazały się pierwsze fotografie nowej maszyny, dotąd ukrywanej w ścisłej tajemnicy. Samochód ten przypomina nieco konstrukcję Buicka.

Czytelniku!!

Jcżeliś jest sympatykiem i szczerym przyjacielem naszego pisma przyczyn się do zjednania nam szeregu nowych abonentów!

Wiadomości z kraju.

Cały dzielnicy Sosnowca grozi zawalenie.

W wyniku eksploatacji wierzchnich pokładów węgla na kopalni „Hr. Renard“ i związanych z tem ciągłych wybuchów dynamitowych, szereg okolicznych domów oraz kotłownia fabryki „Fitzner i Gamper“ są poważnie zagrożone. Właściciele zarysowanych domów zmuszeni byli zwrócić się o interwencję do władz policyjnych, a jednocześnie do władz górniczych z prośbą o przeciwdziałanie niebezpieczeństwu, grożącemu całej dzielnicy Sosnowca.

Zjazd rabinów w Krakowie.

W Krakowie odbył się w lokalu kahału żydowskiego zjazd rabinów Małopolski Zachodniej. celem założenia związku rabinów Małopolski Zachodniej. Na zjazd przybyło 184 rabinów i 500 delegatów ze starszeństwa gmin wyznaniowych.

Uciłeczka przed wściekłym psem na ulicach Tarnowa.

W Tarnowie pojawił się na ulicy wściekły pies wilczur, który pokąsał kilku uczniów. Na ulicy powstał popłoch i tylko dzięki przytomności umysłu posterunkowego, który podjął z psem pościg i zastrzelił go, większa ilość nie padła ofiarą oszalałego psa.

Warszawa buduje...

Ze statystyki wydziału technicznego magistratu warszawskiego wynika, że zatwierdzono ostatnio projektów budowlanych na domy mieszkalne 88, na budynki fabryczne 29, na budynki użyteczności publicznej 1, na budynki gospodarcze 32. Budowę domów mieszkalnych podejmują nawiej spółdzielnie budowlano-mieszkalniowe, z inicjatywy jednostek prywatnych, podejmowane są przeważnie nadbudowy. Jednocześnie w budowie pozostawało: domów mieszkalnych 758, budynków fabrycznych i przemysłowych 148, budynków użyteczności publicznej oraz budynków gospodarczych 288.

Strzelili do przejeżdżających sąsiadów.

Z Łańcuta donoszą, iż Maciej Dec, jeden z zamożniejszych gospodarzy Brzozy Królewskiej, chcąc położyć kres przejeżdżania sąsiadów przez jego pole, o godzinie 5 rano, gdy przejeżdżali przez jego posiadłość dwaj gospodarze z sąsiedniej gminy, strzelili do nich z dubeltówki. Obaj przejeżdżający, Klimek i Panas zostali ciężko ranni. Ciężko ranny Klimek odwieziony został do szpitala powszechnego we Lwowie. Dec po dokonaniu swego czynu zbiegł bez śladu. Rozesłane zostały za nim listy gończe.

Napad na podoficera.

Z Suwałk donoszą, że kapral 29 Babcu KOP-u Stefan Marcinkowski został napadnięty przez kilku osobników i poraniony nożami. Rannego przewieziono do szpitala św. Piotra i Pawła w Suwałkach. Tło napadu narazie nie zostało ustalone.

Nowy dyrektor huty Bismarcka.

Pułkownik sztabu generała Marjan Przybylski, dotychczasowy kierownik referatu uzbrojenia w departamencie przemysłu wojennego MSWojsk. obejmując z dniem 1 stycznia 1928 stanowisko dyrektora technicznego huty Bismarcka. Płk. Przybylski jest z zawodu inżynierem dyplomowanym, liczy lat 43 i jest bratem znanego prawnika, dyrektora Górnosląskiego Związku Przemysłowców dr. Przybylskiego.

Pisarz gminny sprzeniewierzył pieniądze państwowe.

Sekretarz urzędu gminnego w Kleszczelach (pod Białymstokiem) Władysław Sobko zdefraudował pieniądze państwowe w wysokości 2200 złotych. Jako sekretarz gminy Sobko podejmował te pieniądze stopniowo w urzędzie pocztowym w Kleszczelach w celu wypłacenia mieszkańcom wsi Zaleszany tytułem zapomogi państwowej na odbudowę. Po zdefraudowaniu pieniędzy Sobko zbiegł w niewiadomym kierunku.

Samobójstwo z obawy przed dochodzeniami.

We Lwowie popełnił samobójstwo rewident urzędu celnego Roman Gdula. Denat popełnił samobójstwo na Dworcu Głównym, usłyszawszy od jednego z przełożonych, iż wszczęte zostały przeciwko niemu dochodzenia w związku z podejrzeniem o nadużycia. Nadużycia te polegały na interesach, robionych z ekspedytorami i kupcami przez rewidenta celnego.

O pomnik Mickiewicza we Wilnie.

Magistrat wileński uchwalił udzielenie komitetowi budowy pomnika Adama Mickiewicza w Wilnie subwencji w kwocie 100 000 złotych i powołanie do życia komitetu propagandy dla pobudzenia społeczeństwa do ofiar na ten cel.

Strajk w fabryce sukna.

W osadzie Pieszczaniki, powiatu białostockiego, wybuchł strajk w fabryce sukna Amdurskiego na tle niewypłacenia robotnikom zarobków.

Fabrykanci białostoccy płacą znowu gotówką.

Trwający od 6 bm. strajk w fabryce sukna i kołder Amiela i Kulikowskiego w Białymstoku został zlikwidowany. Dyrekcja fabryki przyjęła postawione przez robotników żądania wypłacania zarobków nie bonami do kooperatywy, lecz gotówką.

Z Katowic do Krakowa koleje w półtora godziny.

Z dniem 20 grudnia katowicka dyrekcja kolejowa uruchamia na odcinku Katowice—Kraków nadzwyczajny pociąg motorowy, który przebiegać będzie całą odległość w ciągu półtora godziny.

Władze sanitarne zamknęły 93 piekarnie lwowskie.

W związku z decyzją lwowskich władz, które postanowiły zamknąć 93 piekarni lwowskich nienadających się do użytku ze względów sanitarno-higienicznych oraz nieodpowiadających przepisom bezpieczeństwa, przybył do Lwowa na zlecenie ministerstwa spraw wewnętrznych naczelnik głównego urzędu walki z lichwą p. Peretjatkowicz w towarzystwie sekretarza i poprzedniej nocy z komisją złożoną z lekarza miejskiego: cechmistrza piekarskiego i komisarza policji dokonał przeglądu kilkunastu piekarni.

Komisja stwierdziła, że piekarnie mieszczące się w suterrenach lub pół-

suterrenach muszą być stanowczo zamknięte. W piekarniach tych zastano przy pracy 3 małoletnich chłopców poniżej lat 14, których natychmiast zwolniono z pracy. Z pięciu piekarni zabrano bułki i ciasto celem zbadania, czy użyto mąki przepisowej.

Gdy komisja przybyła do piekarni J. Grubera, na jej widok wszyscy robotnicy zbiegli się i zatarasowali drzwi deskami. Dopiero po usunięciu tej przeważającej barykady komisja weszła do wnętrza, gdzie znalazła cały szereg niedomagań. Spisano protokół, na właściciela nałożono grzywnę, a piekarnię połączono z zamknięciem.

Półworne zeznania rannego śmiertelnie kaprala.

Donosiliśmy już o strzelaniu w Piotrkowie między kapralem artylerji A. Eklerem a wachmistrzem żandarmerji.

Przesłuchany został znajdujący się w szpitalu św. Trójcy kapral Antoni Ekler.

Zeznania jego co do celu przyjazdu do Piotrkowa są wręcz przerażające. Przybył bowiem do Piotrkowa w celu zamordowania swych przyszłych teściów, z którymi miał porachunki oso-

biste, poczem zamierzał sam popełnić samobójstwo. — W tym celu zaopatrył się w rewolwer, który użył przeciwko wachmistrzowi Jastrzębskiemu.

Tak więc mimowoli wachmistrz żandarmerji, którego stan uległ już znacznej zmianie na lepsze ocalił życie dwojgu ludziom.

Zbrodnicy kapral w wypadku, gdy uda się utrzymać go przy życiu, co jest bardzo wątpliwe, stanie przed wojskowym sądem doraźnym.

Tragiczna noc w starym wiejskim młynie.

Na końcu wsi Chojny (gm. Bogumitów pow. Sieradzki) znajduje się zbudowany przed laty młyn parowy obecnie własność Ignacego Pryka.

Właściciel do pracy w młynie zaangażował m. in. swego bratanka, Józefa P., a darząc go całkowitem zaufaniem pozwalał mu sypiać w szpichlerzu.

Przed kilku dniami, gdy robotnicy rano przybyli do młyna, zastali drzwi otwarte podczas gdy naogół otwierał im je Józef Pryk. Kiedy zdziwieni szukając młodzieńca, doszli do jego łóżka,

spostreegli go leżącego bez życia z oznakami gwałtownej śmierci.

Sekcja zwłok wykazała, że śmierć nastąpiła jeszcze w nocy — przez uduszenie pętlą. Władze bezpieczeństwa po przeprowadzeniu śledztwa aresztowały wobec stosunkowo silnych poszlak — rywała zamordowanego z którym Józef P. miał bardzo częste scysje i awantury, poszlaki te jednak nie są jeszcze dostatecznym dowodem, tak, że przy porczywem wypieraniu się podejrzanego o dokonanie morderstwa — tajemnica zbrodni jest dotychczas niewyjaśnioną.

Ks. Prymas Hlond w Rzymie.

Polska Agencja prasowa donosi:

Przyjęcie ks. Prymasa Polski Hlonda, który przybył do Rzymu dnia 13 bm. o godz. 12-ej, było wspaniałe. Na dworcu oczekiwali: Ambasador Polski przy Watykanie p. Skrzyński z wszystkimi urzędnikami Ambasady i Posel Polski przy Kwirynale z sekretarzami. W imieniu Watykanu witali ks. Prymasa Monsignor Gonfalonieri, cameriere segreto partecipante, sekretarz prywatny Ojca św. i Monsignor Callori di Vignale, drugi sekretarz papieski, który w lipcu rb. jako Ablegat Papieski był w Polsce celem wręczenia ks. Prymasowi biretu kardynalskiego. Przed dworcem witali Jego Eminencję prałaci rzymscy, księża dyrektorowie kolejów rzymskich, generałowie zakonów, liczne reprezentacje księży świeckich, Salezjanów i Zmartwychwstańców, przyjaciele i znajomi rzymscy. Czekal również cały szereg fotografów.

J. Em. ks. Prymasa przeprowadzono do reprezentacyjnej sali królewskiej, specjalnie otworzonej dla przyjęcia ks. Prymasa Polski. P. Ambasador Skrzyński przedstawił ks. Prymasowi poszczególne osoby.

Ks. Kardynał Hlond udał się samochodem do zakładu Salezjańskiego Sacre Cuore przy Via Marsala, gdzie zebrał się na powitanie Arcybiskup i Biskupi Salezjańscy wraz z księżmi Zgromadzenia. Przyjęcie rozpoczął hymn papieski, a zakończył polski hymn narodowy i owacyjnie okrzyki: Viva la Polonia! Ks. Kardynał Prymas zamieszkał w apartamentach, na leżących dawniej do s. p. Kardynała Biskupa Cagliero w Instytucie Sacro Cuore. Instytut ten wybudowany został jeszcze przez Don Bosco, przy wydatnej pomocy m. in. hr. Potockiej i ks. Augusta Czartoryskiego. Salezjanina.

Dzienniki włoskie witają ks. Kardynała Prymasa, umieszczając jego życiorys i podobizny.

W czasie podróży, na dworcu przeworskim witało ks. Prymasa duchowieństwo Archidiecezji Ołomunieckiej z ks. Biskupem Stavelem na czele. Ks. radca Jemelka wręczył ks. Prymasowi akta V Unjonistycznego Kongresu Włohradzkiego oraz czeskie wydanie życiorysu św. Cyryla i Metodego, Apostołów Słowian.

Pisma czeskie podają, że ks. Prymas wróci do Polski prawdopodobnie przez Niemcy, gdzie złoży wizyty ks. ks. Kardynałom Faulhaberowi w Monachjum, Schultemu w Kolonii i ks. Bertramowi w Wrocławiu.

Z Górnego Śląska.

Znowu nauka poszła w las! — Przed wyborami do Sejmu i Senatu. — Nic się nie zmieniło. — Korfanty nie zamierza kandydować?

(Od naszego korespondenta górnosląskiego).

Katowice, w grudniu.

Nigdzie bodaj kampanja wyborcza w okresie nadchodzącego terminu wyborów do Sejmu i Senatu nie zapowiada się tak... interesująco, t. j. nigdzie nie zapowiada tak zaciętych walk, jak na Górnym Śląsku, gdzie o palmę zwycięstwa ubiegać się będą nie tylko dwie narodowości, ale i z pomiędzy Polaków, cały szereg różnych partji i partylek kaptować będzie usiłowało zwolenników i wyborców. Powtórzy się tutaj mniej więcej to samo, co miało miejsce podczas szesnastocznych wyborów komunalnych (14 listopada 1926 r.). Zamiast połączenia siłom niemieckim przeciwstawić jednolity front polski, różne grupy i grupki polityczne polskie wysuną własne „programy”, no i własne listy wyborcze kandydatów, rozdrabniając w ten sposób polski dorobek polityczny i narodowy na korzyść Niemców, którzy w przeciwieństwie do Polaków, w myśl zasady „W jedności siła!” pójdą do wyborów zwartym szeregiem.

Niedawno utworzyło się na Śląsku nowe stronnictwo polityczne pod nazwą „Polskie Zjednoczenie Pracy”, którego celem jest zszeregowanie pod swym sztandarem wszystkich zwolenników t. zw. obozu sanacyjnego, t. j. obecnego rządu a w szczególności marszałka Piłsudskiego. Ponieważ nowe stronnictwo postawi własną listę wyborczą, a dotąd istniejące stronnictwa narodowe również wysuną własne listy, łatwo przewidzieć, jakie zamieszanie zapanuje i jak zacięta walka się zacznie w okresie wyborczym pomiędzy zwolennikami tego i tamtego skrzydła obozu narodowego na Śląsku. Ze taka walka sprawie polskiej, zwłaszcza tutaj na Śląsku, gdzie nam walczyć wypada z żywiołem niemieckim, nie wyjdzie na korzyść, nie może ulegać wątpliwości.

Ponieważ w walce wyborczej i duchowieństwo może odegrać poważną rolę (ostatni list pasterski biskupów polskich w sprawie wyborów!), nie od rzeczy będzie nadmienić, że naogół duchowieństwo śląskie sympatyzuje z Chadecją i przeważną część księży się na jej program pisze, jakkolwiek nie brak także księży, ostentacyjnie przyznających się do obozu sanacyjnego wzgl. nowego stronnictwa „Polskiego Zjednoczenia Pracy”.

Wielu wreszcie mówi sojuszu śląskich socjalistów polskich (PPS.) z socjalistami niemieckimi, zawarty w tych dniach w Katowicach. Socjaliści obu narodowości przyrzekli sobie wzajemne poparcie przy wyborach w ten sposób, że socjaliści polscy głosować będą na niemieckich tam, gdzie polscy „towarzysze” nie postawią własnej kandydatury i odwrotnie. I ta niegodziwa szacherka zapewne znajdzie swój oddźwięk w czasie walki wyborczej.

W każdym razie już powyższy pobieżny szkic położenia politycznego na Śląsku daje do zrozumienia, w jak trudnych i dla sprawy polskiej niekorzystnych warunkach odbędzie się tutaj wybory do Sejmu i Senatu, a niedługo potem także wybory do Sejmu śląskiego.

Aloksy Pażak

KRONIKA

Bydgoszcz, sobota dnia 17. grudnia 1927.

KALENDARZYK.

Dziś w sobotę Łazarza.
Jutro w niedzielę Gracjana.
W poniedziałek Urbana.
Wschód słońca o godzinie 8. 8.
Zachód słońca o godzinie 3. 44.

DYŻUR NOCNY W APTEKACH.

Od poniedziałku 12. bm. do poniedziałku 19. bm. dyżurują następujące apteki:
1. Apteka Centralna, ul. Gdańska.
2. Apteka pod Lwem, Okole.

MUZEUM MIEJSKIE przy Starym Ryńku otwarte codziennie od 10-1 i od 5-7 wieczorem. Obecnie w muzeum wystawa zbiorowa prof. K. Stabrowskiego i p. W. Gentil-Tippenhauer.

Wypożyczalnia książek „Lektora”, ulica Gdańska 141 otwarta codziennie od godziny 8 rano do 6 wieczór. Telefon 1739.

TEATR MIEJSKI.

Dziś w sobotę o godz. 4. popoł. po cenantach na niższych „Zaczarowana k. Główna” piękna bajka Or-Ota, na którą większą część biletów sprzedano. Wieczorem o godz. 8. „Dzwony z Cornville” opera komiczna Plaquetta.

W niedzielę teatr czynny będzie trzy razy: o godz. 1 w poł. ciesząca się niebywałym powodzeniem bajka dla naszych milusińskich p. t. „Zaczarowana królowa” (ceny najniższe), popoł. o godz. 4. po raz pierwszy po cenach znizowanych połączone arcydzieło St. Wyspiańskiego „Bolesław Śmiały”, wieczorem zaś po cenach znacznie znizowanych ostatnie w tym sezonie przedstawienie pełnej sentymentu i prawdziwego humoru operetki L. Falla „Kochany Augustynek”.

Poniedziałkowy wieczór wypełni tryskająca humorem i dowcipem „Fura słomy” Z. Kawockiego.

Artyści z zapalem pracują około następnych premier, a mianowicie „Gdy się Chrystus rodzi” widowisko jasełkowe E. Zegadłowicza i głośna operetka „Adieu Mini”.

† Szymon Łuczyk, em. urzędnik kolejowy, zmarł onegdaj, pozostawiając po sobie szereg żal w kółkach tych wszystkich, którzy znali i cenili jego patriotyczną działalność. Do jakiegokolwiek miejscowości służbowo został przydzielony, wszędzie z narażeniem swego stanowiska krzewił wiarę w nieśmiertelność Ojczyzny i pielęgnował język polski. Zmarły był ojcem znanego przemysłowca Jana Łuczyka i p. Musiałowej, u której mieszkał i przeżywał ostatnie radosne chwile w zmartwychwatałej Ojczyźnie Cześć Jego pamięci!

! śliny mróz. Nie zięcili się nadzieje nasze co do zmiany temperatury — mróz panuje coraz silniejszy. Ludziska marzną a termometr z dnia na dzień niżej opada. Dziś rano notowaliśmy 12 stopnie mrozu przy silnej mgle.

Czas otwarcia sklepów przed świętami Bożego Narodzenia. Sklepy handlowe mogą być otwarte w dniach od 14-24 bm. do godz. 8 wieczorem. Czas pracy wszystkich pracowników zatrudnionych w zakładach handlowych nie winien przekraczać 8 godzin na dobę, w sobotę zaś nie dłużej niż 6 godzin.

Obchód esperantki połączony z wykładem i deklamacjami urządza tuł. tow. „Esperanto” z powodu 68 rocznicy urodzin twórcy języka pomocniczego dr. Zamenhofa, w poniedziałek, dnia 19. bm. o godz. 8 wiecz. w salce klubowej Resursy Kupieckiej, ul. Jagiellońska 25. Uprasza się o przybycie sympatyków esperanta i wszystkich członków tow., dla których odbędzie się równocześnie obowiązkowe zebranie miesięczne.

Cyrk „Mcdrano” (w sali teatru Popularnego — park Patzera) urządza jak zwykle w sobotę o godz. 8 wiecz., a w niedzielę, 18 bm. o godz. 4 po poł. i o godz. 8 wiecz. przedstawienia z bardzo urozmaiciwym programem. (30686)

Program uroczystości gwiazdkowej w Krajowym Zakładzie dla Ociemniałych: Preludjum na organach i wspólny śpiew: „Bóg się rodzi” Chór mieszany: Tryumfy Króla niebieskiego. Deklamacja: Do choinki; W stajence. Fortepjan: a) Marche militaire — Es-dur, b) W noc Bożego Narodzenia. Chór mieszany: Wesola Nowina. Deklamacja: a) Gwiazdka, b) Do „Gwiazdki”. Skrzypce i fortepjan: „Bajka”. Śpiew: Witał Jezus — na 2 głosy żeńskie i chór czterogłosowy mieszany z tow. org. Urywek z „Jasełek”. Orkiestra: a) Marsz wigilijny, b) Fantazja: Cicha noc”. Okolicznościową przemówienie. Śpiew: W żłobie leży — na 4 głosy mieszane z tow. organów. Obdarzenie gwiazdką Uroczystość powyższa odbędzie się w czwartek, dn. 22 bm. o godz. 5-tej w auli zakładowej.

Gwiazdka w Związku Halerczyków. Dnia 22 bm., w czwartek, o godz. 19.30 urzędują śniadkiem tuł. w domu Św. Józefa przy ul. Śniadeckich 54 wieczór wigilijny dla sierót po poległych i dzieci członków niezamierzonych, na który zaprasza wszystkich halerczyków i sympatyków wraz z rodzinami. Dzieci które występują z deklamacją lub śpiewem zgłoszą się w niedzielę o godz. 11 u druha Czuby przy ul. Śniadeckich 41.

„okół” Wielkie Bartoście urządza w drugie święto Bożego Narodzenia o 4-tej po poł. w „Restauracji Parkowej” obchód gwiazdkowy połączony z przedstawieniem amatorskim i zabawą taneczną. Obywatelstwo tej dzielnicy miasta zaprasza zarząd. Wstęp tylko za zaproszeniami. Można je odebrać u druhów: Witczaka, Fordońska nr. 12 i Szylinga, Fordońska nr. 62.

PODARKI GWIAZDKOWE!

Zegarki, budziki, naszyjniki, modne kołczyki, obrączki ślubne, sztuczki, wyroby ze srebra i platyny poleca po niskich cenach

W. Skoraczewski, Bydgoszcz
Dworcowa 80, telefon. 1846

Wielki klermasz kolejarzy. W dniu 18 bm. o godz. 2 po poł. odbędzie się w salach Strzelniczej wielka wenta, urządzona staraniem Komitetu Niesienia Pomocy Wdowom i Sierotom po kolejarzach, przy warsztatach głównych. Przygotować będzie pełna orkiestra Kolejarzy. Fantów wielka ilość i wielka różnorodność. Główne wygrane: motocykl z przyczepką i 6-cio lampkowy aparat radiowy z głośnikami. Wygrać można obuwie, swetry, materjaly, bieliznę, artykuły toaletowe oraz spożywcze. Dochód przeznaczony na gwiazdkę dla wdów i sierót.

Instrumenta muzyczne są jednym z najpiękniejszych podarków gwiazdkowych. Przed zakupem instrumentów niech każdy pospieszy do jedynej fachowej w. wórnii instrumentowej Smyczkowych przy ul. Gdańskiej 147. firma St. Niewczyk i przekona się o jakości wyrabianych tanio skrzypiec, mandolin, gitar itd. oraz sprowadzonych instrumentów z zagranicy.

Dawnych członków Związku Stenografów systemu Gabelsbergera-Polińskiego oddział w Bydgoszczy zaprasza się na ogólne zebranie, mające się odbyć w niedzielę dnia 18. bm. o godz. 3. popoł. w lokalu Koła Absolwentów Szkoły Handlowej (Mostowa 6, wejście z ul. Grodzkiej III pstr.) celem reorganizacji oddziału i wzmożenia działalności. Ze względu na ważność sprawy, uprasza się członków, jak również sympatyków o jaknajliczniejsze przybycie. Zebranie odbędzie się bez względu na ilość obecnych.

Loterja Legji Inwalidów W. P. w Poznaniu. Ciągnięcie loterii fantowej, urządzonej na rzecz wdów i sierót po poległych przez Legję Inwalidów W. P. w Poznaniu odbędzie się nieodwołalnie dnia 15 stycznia 1928 r. Ciągnięcie to miało odbyć się dnia 15 grudnia, jednak z różnych powodów zostało przesunięte nieodwołalnie na 15-go stycznia 1928 r. Kupując losy Legji Inwalidów w kolekturze loterii państwowej, w księgarni Br. Bażańskich i w firmie „Kapeła”, ul. Gdańska 39. Cena wartościowego losu 1 zł. Będzie to praktyczny podarek gwiazdkowy.

Ślizgawka

najlepsza, naturalna, wzorowo utrzymana przez Byd. Tow. Wioślarskie przy wyspie Łabędzia pomiędzy 3 a 4 śluzą. (30570)

Polskie Stronnictwo Chrześ. Demokracji Wilczak—Okole.

Miesięczne zebranie Koła Wilczak-Okole odbędzie się w dniu 17 grudnia (sobota) o godzinie 7 wieczorem w lokalu p. Rutkowskiego przy ulicy Grunwaldzkiej narożnik Wrocławskiej.

Na zebranie to jest zaproszony p. red. Ryszewski z referatem.

Zebranie Polsk. Stron. Chrześ. Demokracji — Koła Pólnoc

odbędzie się w poniedziałek dnia 19 bm. o godzinie 6 wieczorem w lokalu p. Meilera, Plac Piastowski 3.

Na zebraniu tem wygłosi referat p. prof. Kaźmierczak. O liczny udział członków i sympatyków prosi Zarząd.

PROGRAM W KINACH.

„KRISTAL”: Wielki dramat awanturyczny z Albertinim w głównej roli pt. „Rinaldo Rinaldini”. Poza tem dwie arcywesołe komedijki.

Kino „NOWOŚCI”. Od dnia dzisiejszego wyświetla wstrząsający dramat „Miłość Hiszpanki” i wesołą komedję „Kobieta czy lalka” z udziałem ulubionych artystek Glorja Swanson i Mae Murray. Całość wspaniałego podwójnego programu — 16 aktów.

„MARYSIENKA” Podwójny, ciekawy program: farsa pt. „Czerwone światło” oraz dramat pt. „Pekusy zmysłowej kobiety”.

„CORSO”: Podwójny program: komedja „Kto zna panią Brown?” oraz pyszne arcydzieło z Haroldem Lloydem pt. „Pan dyktator, to ja”.

O dekorowaniu okien wystawowych.

Wiemy, że już od czasów zamierzchłej przeszłości istnieje chęć wzajemnego podobania się. Nawet ptaki i zwierzęta przez swoje upierzenie i ubarwienie chcą się sobie przypodobać, przymilić się i być pięknie. Nic też dziwnego że człowiek, jako istota panująca nad wszystkimi stworzami, urządził życie w myśl zasad estetyki.

Piękno barw i kolorów czerpiemy z tej niewyczerpanej szafarki przyrody, która skromna, bo zaledwie trzema zasadniczymi barwami dysponuje, to jest czerwoną, żółtą i niebieską. Z tych jednak kombinuje, łączy, zlewa i wytwarza tysiące rozmaitych i najrozmaitszych kolorów. Człowiek podpatrzywszy te piękne barwy stara się je bódaj na drodze chemicznej otrzymać. Kolory jasne, jak czerwone, żółte i pomarańczowe drażnią nasz wzrok, wywołując tem samym silne wrażenie, dlatego nazwano je kolorami gorącymi i ciepłymi. Jeżeli zestawimy kilka kolorów jasných i ciemnych i będziemy je obserwować, to niewątpliwie nasz wzrok spocznie na kolorach jasných.

Lud wiejski, który nie zna fizjologii barw, jednak kocha specjalnie kolory jaskrawe, wstążki barwne, bluzki, chusiki na głowę itp. Stąd też powstały barwne i piękne stroje narodowe w okolicy Krakowa, Łowicza, Zakopanego.

Wielki mistrz, Jan Matejko malując obraz historyczny pt. „Unja Lubelska”, chcąc wywołać u widza nastroj radości, przepoił swoje dzieło kolorami jasnými. A naodwrot kazanie ks. Skargi malował kolorami atramentowo-fioletowými, gdyż tu chodziło artystcie, aby sam widok budził u widza zgrozę i skruchę.

Poznanie tych zasad dla dekoratora okien wystawowych uważam za konieczne. Obecnie w okresie przedgwiazdkowym wielu kupców łamie sobie głowy i myśli, jak udekorować okna, aby przywabić i przynę-

Z sali sądowej.

Młodociany fałszerz.

W cywilnej szkole mechaników lotniczych uczniem był Kazimierz Dankso. Miał oddawać się nauce i pracy w warsztatach, młodzieniaszek postanowił fałszować pieniądze. Przygotował sobie matrycę i odlał na niej ołowianą dwuzłotówkę. Przypadkowo tylko spostrzeżono u niego nielegalną mennicę i skonfiskowano ją wraz z fałszowaną dwuzłotówką. Młodocianego fałszerza skazano na 3 miesiące więzienia, z zawieszeniem kary na 3 lata.

Niepoprawna złodziejka.

Karana trzykrotnie za kradzieże Marjanna Ernest (Kościszki 58) mimo odciernianych kar nie weszła na drogę poprawy, ale znów poczęła kraść. Udowodniono jej kradzież różnych rzeczy na szkodę Berty Benner, za co Marjanna Ernest została skazaną na 3 miesiące więzienia.

Policjantów nie wolno utrudniać spełniania jego ciężkich obowiązków.

O zbrodnię zgwałcenia posądzony był Stefan Żoładkowski (ul. Dwernickiego). St. posterunkowy Iwanowski, otrzymał polecenie dostawienia go do komisariatu. Gdy przedstawiciel policji zjawił się w mieszkaniu Żoładkowskich, cała rodzina, a mianowicie Antonina, Leon, Jan, Jadwiga i Stefan Żoładkowscy, oraz Tomasz Janowski stawili mu opór i udaremniłi policjantów wykonanie rozkazu. Starszy posterunkowy Iwanowski zmuszony był wyjąć broń białą w obronę. Otacznie zavezwany został do pomocy Iwanowskiemu posterunkowy Jagielka. Obaj policjanci mimo oporu polecenie władzy wykonali, ale równocześnie złożyli doniesienie na rodzinę Żoładkowskich za opór władzy.

Sąd Antoninę Żoładkowską, Leona i Jana Żoładkowskich skazał po 2 tygodnie więzienia, Janowskiego na 5 dni więzienia, a Jadwigę i Stefana uwolnił. Wszystkim wykonanie kary zawieszono na 1 rok.

Pijcie najlepsze piwa **nasze**
Kryształ Wielkopolski, Koźlak
Browar Bydgoski Bydgoszcz
Ustronie 5. Tel. 1101 i 1501. (20773)

Elektryczne podarunki gwiazdkowe Protos

Maszynka do kawy

Maszynka do herbaty

Garnek do gotowania

Piecyk

Aparat do naszenia włosów

Żelazko do prasowania

Fabrykat zakładów Siemens.

Do nabycia we wszystkich składach elektrotechnicznych i Gospodarstwa Domowego.

Wielki warsztat pracy w Bydgoszczy.

Szeroko się dziś mówi o programach gospodarczych, szczególnie właśnie dziś, w okresie przedwyborczym. Przeważały się tanie wszelkie programy „polityczne” nic dziwnego, iż nowy nasz parlament zbierać się będzie pod hasłami „gospodarczymi”. Społeczeństwo znużyło się walkami różnorodnych „deków”, „erów” i „sowców”, pragnie czegoś realnego w postaci pracy i chleba.

Wyczuł tę żywą nutę społeczną sam rząd i stara się wszelkimi siłami w swym resorcie zrealizować program gospodarczy. Widzimy to po pozycjach budżetowych, które dostatecznie odzwierciedlają poprawę w dziedzinie dochodów z własności państwowej, akcyz i monopoli. Nic więc dziwnego, iż „czując się mocno w siodle”, rząd w celu wzmocnienia dochodów z wspomnianych źródeł, przeprowadza forsowne inwestycje, wychodząc ze słusznego założenia, iż na to, by brać, trzeba przedtem coś włożyć.

Wśród szeregu państwowych ośrodków przemysłowych znajduje się i nasza Bydgoszcz, której również w rządowym programie gospodarczym nie pominęto.

Mam tu na myśli

FABRYKĘ CYGAR

Monopolu Państwowego, dawniej Adama, w której to zabudowaniach znajduje obecnie pracę około 320 osób. Dzięki zabiegom obecnego dyrektora tej fabryki p. Leona Nowickiego, który produkcję t. zw. luksusowych cygar postawił na wyżynie i osiągnął rekordową cyfrę produkcyjną do 15 milionów sztuk rocznie, zabudowania fabryczne rozszerzone zostają poważnie, by zapewnić pracę 600 osobom. W tym celu zajęto tylną przestrzeń 44,80 x 40,24 dotychczasowej nieruchomości w ten sposób, iż front gmachu staje od ulicy Warszawskiej, wejście zaś będzie

od ul. Unji Lubelskiej. Gmach ten o dwóch piętrach urządzony zostaje według nowoczesnych wymagań technicznych mieszcząc w piwnicach kotłownię centralne ogrzewanie, łazienki o 12 wannach, pralnię i stołownię (12 x 12 metr.) w parterze znajdują miejsce pomieszczenia dozorców, hala rewizyjna, w połowie parteru żłobek dla dzieci pracowników, gabinety lekarza, zarządzającej, wreszcie pomieszczenia dla służby.

Na pierwszym i drugim piętrze będą dwie olbrzymie sale dla pracowników. Dotychczasowy gmach o dwóch dużych salach zostaje przeznaczony na magazyny, biorąc pod uwagę, iż produkcja wmoże się conajmniej w dwójnasób. — Koszt tej budowy wyniesie około pół miliona złotych. Roboty budowlane prowadzi biuro inżynieryjne F. Głowacki, roboty żelbetonowe firma polska O. Heincel z Poznania, nadzór zaś z ramienia władzy przypadł w udziale inspektorowi bud. architektowi J. Kurowskiemu. Zaznaczyć na tem miejscu należy, iż będzie to pierwsza produkująca najlepsze gatunki cygar fabryka, pozostałe bowiem dwie: w Kościanie pod Poznaniem i w Wodzisławiu pod Rudnikiem (G. Śląsk) produkują pośledniejsze gatunki cygar, papierosy i tytonie.

Wielkie znaczenie dla miasta.

Nie może być obojętnym dla nas, iż dzięki tym olbrzymim inwestycjom sześćset robotnic znajdzie pracę, a biorąc pod uwagę, iż każda siła robocza zarabia przeciętnie 30 do 45 zł tygodniowo, w obrocie rocznym naszemu życiu gospodarczemu przybędzie około 300 tysięcy złotych, nie licząc administracji. Życzyć tylko należy, aby wytrwałość obecnego dyrektora p. Nowickiego nie opuściła i pozwoliła mu gmach fabryczny wykończyć wcześniej aniżeli w sierpniu, jak preliminowano.

S. S-ki.

Z zebrania Tow. „Sokół” Bydgoszcz I.

Dnia 15 bm odbyło się u Patzera zebranie „Sokoła” I. pod przewodnictwem prezesa p. Dr. Kantaka. Prezes zgalił posiedzenie, witając przybyłych gości oraz przedstawicieli zarządu okręgowego w osobach pp.: prezesa Malczewskiego i sekretarza Wallo, jak również przedstawicieli sekcji. Po odczytaniu protokołu przez sekretarza p. Sobolewskiego, przystąpiono do odczytania komunikatów, z których wynika, że Tow. Lekarskie udzieliło dla młodzieży gniazda zapomogi gwiazdkowej w kwocie 25 zł, oraz że dnia 8 stycznia 1928 odbędzie się we Lwowie szósty wszechpolski zjazd związku pływackiego. Następnie odczytany został piękny referat prezesa okręgu p. Malczewskiego o idei sokolej, w którym to referacie autor podkreśla, że idea Sokola dąży nie tylko do tego, by wychować żołnierza, godnego rycerza z pod Grunwaldu, ale zároveň wyposażyć w siły naród cały i to zarówno w siły fizyczne, jak i duchowe; idea sokola zatem to moc narodu i jego jedność. Obecnemu p. Malczewskiemu podziękowano za tak treściwy i piękny referat. Zabiera głos prezes p. Malczewski, wzywając starszych sokolów do pracy nad podniesieniem ducha wśród młodzieży, która w przyszłości musi godnie zastąpić swych dzisiejszych kierowników i nauczycieli i krzewić dalej idee. Obserwował p. M życie młodzieży niemieckiej w Gdańsku, gdzie małe dzieci okazują ducha narodowego, więc i my musimy się starać zostawić po sobie zaćpców. W końcu swego przemówienia wzywał p. M. wszystkich Polaków do popierania przemysłu krajowego i do omięcia żydów, którzy są wrogami naszego narodu. W dalszym ciągu obrad postanowiono urządzić dnia 21 bm. w hotelu Lengninga tradycyjną gwiazdkę, nie zapominając przytem o przesłaniu upominków druhom będącym w wojsku. Następnie p. inż. Lisiecki wygłosił referat pt. „Stan przemysłowy terazniejszy w Polsce”. Jakkolwiek temat referatu nie nadawał się może do prowadzić nad referatem — skoro się już odbył — wyczerpującą dyskusję, aby słuchaczy nie pozostawiać w wątpliwości, co do treści referatu. Zarząd gniazda podał zarządowi okręgowemu listę zasłużonych w pracy sokolej członków, celem odznaczenia ich, a mianowicie pp.: Zwierzyci, Zółkiewicz, Pyszka, Sobolewski, Głowacki, Malczewski, Gołembiewski, Żmudziński, Piasecki, Jaskółka, Jabłoński, Mysiewicz,

Szczudłowski Prezes rozdał następnie zwycięzcom dyplomy i nagrody zdobyte przez nich w zawodach. Rozdano 8 nagród, 10 dyplomów i 5 zetonów. Pożatem otrzymał dyplom p. Górecki, za wyratowanie tonącego chłopca, przy moście gdańskim.

Po załatwieniu jeszcze kilku drobnych spraw, odśpiewaniem pieśni zakończono obrady.

Z „Sokoła” żeńskiego.

W środę, dnia 14 bm. odbyło się przy bardzo licznych udziałach plenarne zebranie żeńskiego Tow. gimn. Sokół w sekretarjacie przy ul. Dworcowej nr. 2, które zgalała II wiceprezesa p. Stawińska, ulewinając prezeskę p. red Teskową i I wiceprezeskę p. Albrychtową, które z powodu choroby przybyć nie mogły.

Po przeczytaniu protokołu z ostatniego zebrania powitała p. przewodnicząca p. prof. Albrychta i prezesa okr. p. Malczewskiego, poczem nastąpiło sprawozdanie kasowe przez skarbniczkę p. Sienkiewiczową, która zwała druhy do uregulowania zaległych składek.

P. prof. Albrycht w kilku słowach streścił poprzedni odczyt na zebraniu plenarnym w dniu 9. 11., na temat „Historja wychowania fizycznego”. Zebrani z wielkim spokojem wysłuchali referatu, a po zakończeniu burzą oklasków podziękowano referentowi. Następnie zabrał głos prezes okr. V. p. Malczewski, podając zebranym do wiadomości ważniejsze uchwały Związku jak np.: urządzanie rok rocznie w październiku obchodów kościuszkowskich. Składki roczne do Związku za rok 1928 wynosić będą 1 zł. od członka w gnieździe, płatne według stanu ilościowego w dniu 1. stycznia r. 1928; termin płatności 1 kwietnia i 1 października. Związek postanowił ufundować nagrobek na mogile ś. p. St. Biegi, pierwszego wiceprezesa zjednoczonego w wolnej Polsce Związku Sokolego. Związkowy Złot odbędzie się w Poznaniu w roku 1929. Kurs związkowy odbędzie się w dniach: 20. 21 i 22 bm. w Warszawie, na który to deleguje się z gniazda żeńskiego drużna Fr. Sosnowska, tylko kwestja pokrycia kosztów podróży nie została jeszcze załatwiona gdyż tak Dzielnica jak i Okręg są w trudnym położeniu finansowym; nad tym tematem wywiązała się ożywiona dyskusja, i dzięki ofiarności p. N. która ofiarowała na ten cel 25 zł (poprzednio ofiarowała ta sama pani 100 zł na urządzenie gwiazdki dla młodzieży, za co należy Jej się uznanie i serdeczna podzięką) załatwiono tę sprawę w

ten sposób, że Okręg także pokrywa w sumie 25 zł resztę kosztów podróży.

Na wezwanie prezesa okręgu p. Malczewskiego, uczczono przez powstanie 2 miejsc pamięć ś. p. matki p. drowej Kantakowej

P. przewodnicząca zakomunikowała zebrany, że gwiazdka odbędzie się w drugie święto Bożego Narodzenia i zachęca obecnych do liczego przybycia na nią. Potem nastąpiło stwierdzenie obecnych i zapisanie nowych członków.

Omówienie i ustalenie balu karnawałowego pozostawiono zarządowi. P. Donaj wyraziła swe podziękowanie za złożone życzenia i kwiaty przesłane w dniu otwarcia interesu (skład robótek ręcznych ul. Pomorska nr. 5) i komunikuje, że członkinie, o ile wylegitymują się, otrzymają 10% zniżki od zwykłych cen.

Prezes Okr. V p. Malczewski, gorąco zachęca, szczególnie teraz w okresie gwiazdkowym popierać swoich w myśl hasła „Swój do swego” i po wyczerpaniu porządku obrad zamyka przewodnicząca p. Stawińska zebranie hasłem „Czolem!”.

Obchody gwiazdkowe

urządzają w najbliższych dniach następujące Towarzystwa:

w sobotę, 17 bm. — Bydgoski Klub Wioślarski o godz. 8-mej w sali Resursy Kupieckiej przy ul. Jagiellońskiej;

w niedzielę, 18 bm. — Związek Pracowników Kupieckich wiecz. o godz. 8-mej w sali Hotelu Lengninga przy ul. Długiej;

w poniedziałek, 19 bm. — Towarzystwo Uczniów Kupieckich wiecz. o godz. 8-mej w sali Resursy Kupieckiej;

w wtorek, 20 bm. — Bydgoskie Towarzystwo Wioślarskie wiecz. o godz. 8.30 w sali Resursy Kupieckiej.

— Obchód gwiazdkowy Katoł. Tow. Robotników Polsk. przy kościele Serca Jezusowego odbędzie się w niedzielę, 18-go bm. o godz. 18-tej w sali „Ogniska” przy ul. Jagiellońskiej 71, na który członków wraz z rodzinami zaprasza celem obdarzenia podarkami przez gwiazdora.

Dziada Polikarpa rozpamiętywanie.

Przysięgać nie bede, czy to beło na jawie, czy we śpiku, czy tyż we śrubie, bo nima co tańc, że na zimnisko czasem człek sobie da ducha, choć monopol śpyrytusowy cholernie drogi. To ale wim, że z kim inszym nie gadał, jeno juści z panem Chmielarskim, o chtërym my sie dopiwo z krakowskich gazetów zwiedzili, co on tyż jest prezident od naszego miasta. Głupio se tedy ludziska nasze myślały, że w Bydgoszczy żadnygo prezidenta nie da, a sie pokazało, co ich jest dwóch do kupy, nie rachowawszy kandydatów świzych.

Wale ja do niego — niby do pana Chmielarskiego — wedle tego lasu jachcickiego kole Podchorążówki, co się go ma parcelować po 20 groszów z łaski majstratu za kuźden meter. Po pirszse befo mi pieknego drzewa żal, po drugie żal tyż ludzi, na jochcickie parcele złakomionych, że to niby wedle mojego zrozumienia chałupy tam budować — to na nic. Taniocha jest — 20 groszów za meter; to prawda. Jedno ale jedynące jest, co może żywot czelkowi w tamtej okolicy obmierzwic i akurat o tem chce gadać (hom sie z panem prezidentem nijak zgadać nie mogli:

Chto chce wedle tamtej strony chałupy budować, niech se dobrze zmiarkuje, że będzie miał za somsiadów całą kupę żołnirzów i to jest ten feler, co mi sie jakoś nie zdaje, żeby beł mały. Bo widzi mi sie tak: Zbudowawszy sobie chałupę na odludziu, het za słabym kolejowym, za trajwanem, musisz, choćbyś nierad, wziąć do służby dziewczynę, i to nie bele jaka, jeno krzepką w nogach, coby ci duchem na Rynek abo na plac Piastowski śmigła i, co do gospodarstwa trzeba, przynieśla. W mienieście mozesz se pozwolić na dychawiczną dziwkę, ledwie nożykami powłóczącą, ale kedyś na jachcickim przedmieściu z lada szturmakiem nic nie nada: dziewczyna musi być fest, jak sie patrzy. I tu właśnie feler, bo dobra taka dla twojego gospodarzenia, dobra i dla wojaka, chtëren tyż ma gust wyrobiony i na pirszą lepszą sie nie złakomi. Tedy związawszy legankę służącą, tela masz z ni pocięchy, że ci ją wnetki żołnirz dziłarski z przed nosa sprzątnie co jemu nietrudno zrobić, jako zgrabną figurę mającemu i

BACZEWSKIEGO

nowe gatunki:

Starka lifewska z żyta
Przepalanka żytnia
Angielska gorzka
Śliwowica
Rafajja.

(30405)

Ze sportu.

Finał turnieju Pom. O. Z. P. N.

Przypominamy, że jutro odbędzie się na boisku Szkoły Oficerskiej o godz. 13-tej finał turnieju szóstkowego o nagrodę honorową. Na ostatniem posiedzeniu Wydz. G. i D. odbyło się losowanie, które wypadło b. szczęśliwie dla Polonji. Półfinał rozpoczną drużyny W. K. S. Gryf — Toruń i K. S. Olympja — Grudziądz o godz. 13. Zwycięzca grać będzie z Polonją finał, u której spadek formy już niepowrotnie minął, a obecnie drużyna przedstawia się coraz lepiej i taktycznie i technicznie.

— Bydgoski Klub Łaczników zawiadamia niniejszem członków klubu, że dnia 21. grudnia (środa) 1927 r. odbędzie się walne zebranie B. K. Szachistów w małej sali Iokału Resursy Kupieckiej ul. Jagiellońska o godz. 19 (7) wiecz. W razie nieobecności członków klubu w ilości przewidzianej statutem odbędzie się walne zebranie pół godziny później, bez względu na ilość obecnych członków.

Zarząd.

mundur pirszej klasy i słodkie słowa na oczekaniu na ten przykład: „Marto kochana! Udałaś mi sie, i niech mie pierony..., jak sie z tobą nie ożynie!”

Sie wi, że po takim gadaniu dziewczynę docna zamroczy, i za swoim kapralem bidna Marta świata nie widzi. Gdzie je wtedy w głowie służbowanie?! Dycht ino pozira ciegicm, czy swego narzeczonego nie uwidzi, a jak uwidzi, tedy roboty patrzeć nie bedzie, zaś ino markocić sie bedzie, coby mu dać z obiada abo z wieczorowej jedzy, a uwinie sie rażno z robotą, to szurnie na tańcówkę, choćbyś tysiąc razy tłomaczył, że na zgubę własną sie puszcza.

Tak zaś tedy nocka z nocką tańcowanie, a zberezeństwa, a potem plakanie. Bo nie mówie akurat, żeby przyszło do tego, iżby sobie zaraz madam Chamska w nagłym wypadku zarobiła, ale to wim po sobie, jakem przy ulanach służył, że na jednej jedynacej żaden żołnirz nie przestanie, jeno chlubi sie, jak ma więcej dzwiczak na sumieniu. Co takiemu wadzi, dziewczynę rozkochawszy, w trąbę puścić? Plakanie zostanie, a on za Wisłę za Wartę; poszuka se inszą Martę.

To sie nazywa rykord żołnirski, jako są i insze rykordy, naksztalt pływackiego bez kanał Lamanś, głodowego, muzykalnego w Grandee itd.

Zas tera ma sie ku zlitowaniu nad bidą urzędniczą, ale pewnikiem na papirze skroś wyborów, chtëre są za pasem, a na chtëre ludziska złapać sie dają, swąd kielbasy wyborczej poczuwszy. To samo, co kandydat wyborcom, to samo — pedam — król Herod monarchom do Betlejemu śpieszącym obiecywał, oni ale niegłupi za Herodem nie posli, jeno Tego Maleńkiego, we żłobku leżącego wybrali, a chto za nimi poszedł i do świętej wiary naklonić sie dal, ten ci za pobożne Panu Jezusowi kolegowanie i duszę ma we spowiedzi dokumentnie oczyszczoną i z letkiem sumieniem za tydzień do stolu białego, siankiem wonnem nakrytego, zasiędzie i ani boć sie nie bedzie, iż mu nieprzeznacznie w grdykę ość szupakowa wlezie abo z czego inszego niestrawności dostanie, czego wam i sobie z całego serca życzę i winszuję.

Kr. Stasiński.

Czytelnia dla Kobiet.

W poniedziałek, dnia 19 grudnia br. o godz. 7,30 w lokalu Czytelnia przy ul. Krasińskiego odbędzie się doroczna „Herbatka gwiazdkowa“, a ponieważ jest to ostatnie zebranie w bieżącym roku, uprasza się o jak najliczniejszy udział tak członkiń jak i pań chcących do Towarzystwa naszego wstąpić.

Taka jest tradycja polska, że myśląc o „Gwiazdce“ przypominamy sobie dołą bliźnich i staramy się w miarę możliwości i tym biedniejszym od nas „Gwiazdkę“ urządzić. Z tego założenia wychodząc — Czytelnia dla kobiet tak jak w roku ubiegłym — i w tym roku obdarzyć zamierza „gwiazdką“ ociemniałe kobiety ze Schroniska przy ul. Kollataja.

Prosimy zatem serdecznie członkinie nasze, ażeby zechciały na posiedzenie to przynieść odpowiednie dary jak: pończochy, rękawiczki, szaliki, słodycze itp., które następnie wręczone zostaną ociemniałym kobietom.

Z zebrania Ch. Z. Z. filij pracowników szewskich.

Zebranie odbyło się dnia 13-go bm. w Ognisku. Po dwu latach przerwy, filija pracowników szewskich, zorganizowała się na nowo, aby położyć kres wyzyskowi niektórych majstrów szewskich, którzy w niemilosierny sposób wykorzystują pracowników. Widzą oni, że pojedynczo nic zdziałać nie mogą, dlatego łączą się w związek. Jaka jest dola tych ludzi, to niech posłuży fakt następujący: Gdy przewodniczący zapytał, dlaczego nie przybyli na zebranie wszyscy, którzy zapisali się do organizacji, tłumaczono, że nie mogli oni przybyć, ponieważ na taki mróz nie mają się co ubrać. Pracownik szewski zarabia przeciętnie 25 zł. tygodniowo, nie więc dziwnego, że mając do wyżywienia rodzinę, a choćby nawet był sam, nie może on z tych zarobków zaspokoić najniezbędniejszych potrzeb swoich. Uskarżano się, że niektórzy pracodawcy, nigdy nie wypłacają regularnie zarobków, lecz kąpią groszami (tak, że nieraz żona pracownika, nie ma za co kupić kawałka chleba). W zakończeniu zebrania p. Stróżyński, sekretarz gen. Ch. Z. Z. wygłosił referat o zadaniach i celach organizacji.

Z zebrania kupców detalistów branży spożywczej.

Dnia 13 bm. odbyło się w Resursie Kupieckiej zebranie kupców detalistów branży spożywczej pod przewodnictwem prezesa, p. Szczepaniaka. Po zagajeniu i odczytaniu protokołu p. Kwiatkowski wygłosił sprawozdanie z obchodu listopadowego, poczem złożył podziękowanie prasie za poparcie oraz wojsku. Następnie wylonila się dyskusja na temat popierania wyrobów polskich.

Podnoszono i ubolewano, że społeczeństwo polskie samo zabija przemysł polski i nie pozwala mu się rozwinąć. Kupuje ono gorsze, ale szumnie reklamowane wyroby niemieckie, pomijając lepsze wyroby polskie. Prawda, był może czas, w porze istnienia marki polskiej, że wyroby nasze szwankowały i nie dorównały jeszcze wyrobom zagranicznym, dziś jednak, wyroby polskie pod wielu względami przewyższają wyroby zagraniczne, i obowiązkiem każdego Polaka jest popieranie przemysłu krajowego. Dowodem najlepszym tego jest, że bez niemieckiego proszku do prania nie mogła się obejść żadna gospodyni, bo się do niego przyzwyczaiła, a dziś już wyrugowano u nas zastąpienie go wyrobem swoim i bielizna przez to nic na czystości nie traci.

To samo jest i z innymi wyrobami. Nasze gospodynie powinny nareszcie zrozumieć, ile szkody wyrządzają sobie, kupując wyroby niemieckie.

Piętnowano na zebraniu również tych hurtowników, którzy sprowadzają towary niemieckie. Ekspedjenci w składach winni uświadamiać te Polki, które o tem nie wiedzą, że mamy lepsze wyroby polskie i że jest ich obowiązkami nie kupować niemieckich. Niemcy się bogacą, a nasz robotnik chodzi boso i głodny, z braku pracy, a przyczyniają się do tego nasze Polki, które nie zdają sobie sprawy z całej doniosłości tego, że są przyczyną zastoju w przemyśle przez kupowanie wyrobów niemieckich.

Również piętnowano tych Polaków, którzy kupują u żydów. Żydzi są naszymi wrogami i popieranie ich jest zbrodnią narodową. Następnie uchwalono udzielić zapomogi gwiazdkowej kuchni ludowej i najuboższej dziatwie. Dary postanowiono składać w naturze, aby mieć pewność, że towary nie będą kupowane w firmach niemieckich.

Ożywiona dyskusja wywiązała się nad sprawą niesumiennych dłużników, którzy zarwawszy jednego kupca na kilkadziesiąt, a

często na kilka tysięcy złotych, nie placą długu, przenosząc się do innego, którego również zarywają. Aby temu zapobiec, postanowiono ustanowić czarną listę takich dłużników. Gdy który z nich nie zapłaci swego długu kupcowi, będą już o nim wiódli wszyscy inni, tak, że taki dłużnik nigdzie już nie będzie miał kredytu.

Rotne zebranie Cechu Fryzjerskiego.

Dnia 12. bm. odbyło się w sali p. Łukwa zebranie cechu fryzjerów, pod przewodnictwem cechmistrza, p. Zewickiego. Po zagajeniu i odczytaniu protokołu, przystąpiono do przyjęcia nowych członków, a następnie zarząd i rewizorzy kasy zdawali swe roczne sprawozdanie, w którym udzielił zarządowi absolutorjum, poczem uchwalono budżet na rok 1928. Po załatwieniu tych spraw, wicecechmistrz p. Chojnacki referował sprawę, krzywdzącej wszystkich sumiennie pracujących mistrzów fryzjerskich konkurencji. Prelegent wyroczował dokładnie, że chcąc uczynić zadość wymaganiom higieny i przepisom sanitarnym, t. j. dać każdemu gościowi czystą serwetę, oraz osobny proszek do mydlenia, jak również wodę kolońską i inne przybory, nie można wziąć za gołeniami mniej niż 30 gr. Ci, którzy pobierają niższe ceny, nie są w stanie dać każdorazowo czystej serwety, wypranie której kosztuje do 20 gr., osobnego proszku i wody kolońskiej, gdyż po obliczeniu, same te dodatki kosztują już dwadzieścia parę groszy, a przecież z tych 30 gr. pobiera jeszcze 40% pomocnik fryzjerski, za swą pracę. Konkludując więc w dalszym ciągu prelegent, że pobierający niższe ceny za gołenie, nie są w stanie zadość uczynić przepisom sanitarnym i higieną pozostawia tam wiele do zyczynienia. Zebrani potwierdzili te wywody i w dyskusji zaznaczyli, że konkurencja w tych warunkach jest bardzo trudną dla sumiennych mistrzów, którzy zastosowują się do przepisów sanitarnych. Potwierdzono utrzymać 30 gr. za gołenie, jako cenę minimalną, a konkururować czystą pracą i stosowaniem się do przepisów sanitarnych, co przecież publiczność uznać musi. Po tej uchwale p. Kozłowski przedstawił obecnym typ sterylizatora, sporządzony przez jednego z mistrzów blacharskich w Bydgoszczy, który po uznaniu go przez dr. Ziętaka, znajdzie zastosowanie w pracowniach fryzjerskich. Następnie prezes Związku p. Woźniak, odczytał zebrany statut nowo założonej kasy pogrzebowej, według którego, każdy członek opłaca na koszt pogrzebu zmarłego członka 3 złote. Wpisowe wynosi również 3 zł. Myśl założenia kasy wyszła od p. Kozłowskiego, założycielem zaś jest p. Woźniak.

Postanowiono urządzić w styczniu wspólną, tradycyjną gwiazdkę.

W wolnych głosach uchwalono, aby wybrać delegację, która się udała do dyr. szkoły dokształcającej, p. Weymana, celem wcześniejszego zwolnienia przed świętami z nauki w szkole uczeni fryzjerskich. Obrady zakończono o godz. 12.30 po północy.

Tabela wygranych losów na budowę kościoła w Osieku n/N.

Nr. 11372 (koń z powózka), 5347 (krowa), 2462 (sypialka), 767 (kuchnia), 12302 (zegar), 7597 (koń na biegunach), 992 (zegarek damski), 2627 932 2852 7612 1922 10787 6007 9052 14812 4112 10352 6592 7357 1442 6922 12437 407 3032 4247 12497 12947 3947 1727 4277 11072 14467 11612 8347 10907 13337 5332 3212 7447 7627 4187 8977 13217 632 332 10102 7942 9982 782 5677 3767 9892 2537 5032 8917 11717 7672 1742 1967 377 12362 9877 13157 11672 3902 3452 2132 6817 10832 13642 2927 8482 14887 13387 9202 8782 13477 887 1022 4562 13612 10192 3587 3782 2252 10487 10712 11297 11057 9577 7867 1142 8692 3287 9637 14422 4442 8707 9862 13897 17 12377 107 3527 7222 10952 6677 14647 12452 6187 5602 13927 5722 8392 1097 5302 8962 12542 6832 5717 1037 2582 13172 11747 6337 7792 5887 4412 9952 6817 14677 7237 10727 9232 6382 14542 2117 2012 7162 13187 13522 7747 12647 11327 9022 6202 13702 5662 13357 7207 317 3227 13552 14917 8452 8557 2077 13597 12047 9037 2612 2042 6967 13372 10982 6787 6262 14872 12077 14752 5092 9722 6892 3737 8437 3872 12167 7132 6772 7582 8902 3437 10087 2087 11492 10667 6562 14747 12512 4697 14827 2162 5932 13807 6172 13292 7177 5452 7417 2492 11117 4067 12887 6607 10892 14587 12557 3122 9097 1982 10967 9007 10937 4742 9082 11087 8992 3722 9352 12122 14707 11312 2027 3182 842 3002 14962 11387 392 14602 12662 2192 7252 10127 3482 12347 10757 13957 11162 1502 7492 3992 12152 12107 6757 7387 4972 1952 10997 92 6232 5902 2417 9817 10817 6307 13567 437 12227 13382 9127 11357 14497 4622 12917 3377 12692 77 902 14512 2522 9427 11687.

(Ciąg dalszy nastąpi)

Niespodziankę

chcę Ci sprawić Ojczulka i dlatego kupiłam wodę kolońską

„ISTE“

którą zawsze tak bardzo chwaliłam. — Orzeźwia ona znakomicie i ma istotnie niezwykle miły zapach.

J. & S. STEMPNIWICZ
Poznań.

Humor i satyra.

Przysposobienie wojskowe kobiet.

— Co to znaczy? Panna Kasia wychodzi za szewca, a bez caly rok kręcił się koło niej kapral?
— Tamto była całkiem insza sprawa.
— Jakto?
— To tylko względem przysposobienia wojskowego.

Medycy między sobą.

Felczer zachorował
Przyszli doktor, wziął go za puls, wyjął zegarek i poruszając wargami, cicho liczy.
— Panie doktorze — odzywa się doń felczer. — W tej chwili tu oprócz nas nie ma nikogo. Poczój więc ta komedia? My przecież wiemy doskonale, że puls wogóle nie istnieje.

Najnowszy wynalazek odtłuszczający.

Mysz na smyczy, jako środek popędowy.

Roztargniony profesor.

Pani profesorowa. — Mój mąż taki jest roztargniony, iż dwa dni temu, zamiast pastylki, połknął guzik od kamizelki, który nosił w kieszeni.

Pani inżynierowa. — Wiemy coś o pani mężu. Przecież wszyscy mówią, że on ożenił się z panią tylko przez roztargnienie.

Podatki.

— A długo się męczył mąż pani Marcinowej?
— Niekoniecznie. Umarł o tej godzinie, jak przepisał pan doktor.
— A jakież były jego ostatnie słowa?
— Powiedział do mnie: — Wiesz, stara, chyba na tamtym świecie już nie będzie podatków, boby człowiek nie wytrzymał, a już nie byłoby się gdzie wynieść.

Po co wychodzić do Palestyny.

— Czy to prawda, Jójne, że wasz szwagier, który wyemigrował do Palestyny, powrócił do Warszawy?
— To jest prawda.
— Ny, ny i co on mówi?
— On mówi, że wszędzie dobrze jest, ale najlepiej na Nalewkach.

Prawdomówność kobieca.

Lekarz: — Czy ten ból chwyta panią często?
Chora: — Co pięć minut.
Lekarz: — I trwa to długo?
Chora: — Blisko kwadrans.

Świeża twarz.

— Tylko proszę pana nadać mojemu portretowi, dużo życia i świeżości na twarzy.
— Może pani być najzupełniej spokojną, kupując farby w tym samym sklepie, w którym pani nabywa świeżość.

Myśl.

Mąż jest panem domu, ale tylko wtedy, kiedy żony nie ma w domu.
Wdowiec to zasądzony, który już swoją karę odpokutował.
Kobieta może wpaść mężczyźnie w oko, stanąć w gardle, a wyleźć bokiem.

ODPOWIEDZI REDAKCJI.

Autor artykułu o szkolnictwie, podpisany pseudonimem „Rąb“ proszony jest o listowne zgłoszenie się do redakcji.

K. M. Strzelce. W tej sprawie zwrócić się do inspektora pracy wzgl. do sądu przemysłowego najbliższego miasta powiatowego. Spór ten bezwzględnie z korzyścią dla Pana będzie rozstrzygnięty.

J. W. W sprawie niewoli angielskiej dokładnych informacji udzieli Panu: Kunz, Grudziądz, Groblowa 5.

B. S. Łódź. W tej sprawie zwrócić się do Związku Obrony Kresów Zachodnich w Poznaniu, który rejestruje i załatwia wszelkie pretensje, które są tematem układów handlowych polsko-niemieckich. Prenumerata „Dz. Ustaw“ wynosi 7 zł. kwartalnie w Warszawie, Drukarnia Państwowa.

C. Z. Świecie. Jeżeli lokatorzy zachowują się stale nieodpowiednio, można bez względu na ilość pokoi wypowiedzieć. Wysokość komornego jest ustawą uregulowana.

Brok Rokoczyn. Suma ta z powodu dewaluacji żadnej wartości nie przedstawia, tak, że obie strony w tym wypadku równą ponieśli szkodę. Waloryzacja starych banknotów niemieckich nie nastąpiła.

F. J. Nowydrów. Na numery nam przedstawione nie padły wygrane w pierwszym ciągnięciu.

Farys. Pathé, Paryż. Wystarczy zaadresować: Metro Goldwyn Pictures Corporation, „New York“.

Zainteresowanemu z Lubawy. Jeśli pan się czuje pokrzywdzony, niech pan interwenjuje w odpowiednim urzędzie.

Wynik II. konkursu gwiazdkowego dla czytelników działu „Dla naszej młodzieży”.

Przytoczone w nr. 279, 280 i 281 naszej miejscowej prasy fragmenty i streszczenia książek dla młodzieży są pióra następujących autorów:

- 1) H. Sienkiewicza, W pustyni i puszcy;
- 2) Żeromskiego, Syzyfowe prace;
- 3) Włodkówny, Przeciw złej doli;
- 4) Mrozowieckiej, Echo;
- 5) Mrozowieckiej, Za klasztorną furta;
- 6) Piaseckiej, Obowiązek;
- 7) Ballantyne, Wyspa Korallowa;
- 8) Brykczyńskiego, Moje wspomnienia z r. 1863;
- 9) Umiańskiego, Zwycięzca Oceanu;
- 10) Reuttówny, W cygańskim obozie.

W oznaczonym terminie wpłynęło 204 odpowiedzi, z których 183 okazały się trafne.

Poniżej wymieniamy nazwiska Szlachetnych Ofiarodawców, którzy swą wspólną miłośnością sprawią naszym czytelnikom prawdziwą i miłą niespodziankę gwiazdkową. Droga losowania przypadły nagrody:

Kraszewskiego IV tomy, dar Inspektora Szkolnego, ucz. szk. Św. Jana Hel, Mikołajczakównie.

Skrzypce, dar admin. „Dziennika Bydgoskiego”, uczniowi szk. powsz. Św. Jana m. Bernardowi Kubichowi.

Zegarzik kieszonkowy, dar p. radezynie Teskowej, uczn. szk. powsz. Emanuelowi Marcelewskiemu.

Teka skórzana do książek, dar ks. dyrektora Filipiaka, ucz. szkoły powsz. Staszica J. Malczewskiej.

Słownik Arcta oprawny, dar Urzędu Szkolnego, ucz. gimn. klas. J. Błażkiewiczowi (kl. V a).

Prusa Faraon III tomy, dar firmy Tri, p. Dzionara, ucz. VIII kl. gimn. Kopernika J. Wesolowskiemu.

Bogd. Dżakowskiego, Z naszej przyrody, dar p. Edm. Mateckiego, uczn. I kursu Sem. Nauczycielskiego Feliksowi Jaskólskiemu.

M. Rodziewiczówny, III tomy, dar Kłosa Polskiego, p. inż. Wdziekoński, ucz. III c Miejsk. Gimn. Hum. Ir. Brzozowskiej.

E. Niewiadomskiego, Malarstwo Polskie, dar p. A. B. Lewandowskiego, uczn. VI kl. Gimn. Hum. Czesławowi Kucalowi.

Prusa, Lalka III tomy, dar p. Jackowskiego, uczn. kl. IV Miejsk. Gimn. Hum. Janinie Rummelównie.

Konopnickiej, Pan Balcer w Brazylii, dar p. Ricka, ucz. IV wydz. Elżbiecie Kobzance.

Teka skórzana, dar p. Ricka, ucz. wstępu kursu Sem. Naucz. Edm. Różyńskiemu.

Zegareczek na rękę, dar p. H. Kaszubowskiego, ucz. szk. pow. Św. Trójcy Teod. Sar-nowskiej.

Księga Wynalazków, dar p. Czesława Mateckiego, ucz. kl. IV Miejsk. gimn. Kopernika Romanowi Orlińskiemu.

Ossendowskiego, Piomienna Północ, dar księgarni Br. Bażańskich, ucz. IV kl. gimn. Kopernika Aleks. Siuchnińskiemu.

Gdańsk a Polska, dar Br. Bażańskich, ucz. szk. Handlowej kl. Id. Kazimierzowi Szyskiemu.

Zygm. Krasieńskiego IV tomy, dar dyr. p. Rolb'eskiej, ucz. VI a gimn. hum. Alfonsowi Wicherkowi.

Romera, Atlas Geogr. dar. dyr. p. Dr. Łą-będzińskiego, uczn. V a gimn. klasycz. L. Dachterze.

Przyborowskiego, III tomy, dar szkoły wydziałowej żeńskiej, ucz. szk. powsz. Stefani Kokołównie.

Szczuckiej, Pożoga, dar Szkoły Handlowej, ucz. szk. Handlowej Elżbiecie Kuligowskiej.

Dar księgarni M. Arcta — Warszawa (I nagroda) uczen. szk. pow. Św. Jana i. Zofji Marchlewce.

Dar księgarni M. Arcta (II nagroda) ucz. szk. powsz. Staszica kl. VII Zofji Bartoszównie.

Dar księgarni M. Arcta (III nagroda) ucz. kl. VII szk. powsz. Edmundowi Krygioletce z Jachcie.

Nad Niemnem i Syzyfowe prace, dar szkoły wydz. m. ucz. V a Państw. Gimn. Klasycz. Edm. Mikołajczakowi.

Sienkiewicza W pustyni i puszcy, dar p. redaktora Fiedlera, ucz. VII kl. szk. Św. Jana z Gert. Śmigockiej.

Dar księgarni Św. Wojciecha, trzy tomy, uczn. III kl. Gimn. Hum. Romanowi Lipczyńskiemu.

Dar Gebethnera i Wolffa — Warszawa (I nagroda) ucz. szk. Handlowej Kazimierzowi Nowaczykównie.

Dar Gebethnera i Wolffa — Warszawa (II nagroda) uczen. III kl. szk. wydz. w Żninie J. Szybczyńskiemu.

Sienkiewicza, Krzyżacy, dar szkoły Staszica, ucz. VII kl. szkoły Św. Trójcy Zofji Szczyplińskiej.

Komplet rysunkowy, dar szkoły Nowodworskiej, ucz. szk. Handlowej Zygrydowi Wicińskiemu.

Komplet cyrkli, dar szkoły Dąbrowskiego, ucz. szk. pow. A. Uszurkowi z Bielawek.

Polscy artyści, dar szk. X. Piramowicza, ucz. szk. Handlowej Felicji Miklaszównie.

Gasiorowskiego, Huragan, dar szk. Marcinkowskiego, uczn. szk. ćwiczeń Bern. Ma-lakowi.

Wielcy artyści, dar szkoły A. Mickiewicza, ucz. V kl. szk. wydziałowej m. Br. Ger-thowi.

Książę Józef, dar szkoły Leszczyńskiego, ucz. szk. pow. Sienkiewicza J. Muszyńskiemu.

Sienkiewicza, Pan Wołodyjowski, dar szk. na Rupiency, uczennicy M. Geislerównie w Borzeszkowie, p. Maksymilianowo.

Wieczyste pióro, dar szk. Sw. Trójcy uczn. VII kl. Br. Skórza, ze szk. Sienkiewicza.

Potop, III tomy, dar. szk. Św. Jana m. i z, uczennicy IV wydz. z. w Żninie Salomei Lewandowskiej.

Krzyżacy i Potop w oprawie, dar szk. Sienkiewicza, ucz. szk. powsz. Św. Trójcy J. Kubięckiemu.

Doświadczenia chemiczne i elektrotechn. (II tomy), dar adm. „Gazety Bydg.” uczen. gimn. human Jerzemu Neumanowi.

Portrety dziejowe Dzwonkowskiego, dar Adm. „Gazety Bydgoskiej”, ucz. IV kl. gimn. hum. Zbign. Woźnińskiemu.

Nagrodzonych miejscowych uprasza się o przybycie po odbiór nagród dnia 21 grudnia br. p. po. o 4-tej do szkoły Henr. Sienkiewicza. Zamiejscowym wysyłamy nagrody pocztą.

Przeznaczony Ofiarodawcom składa komitet konkursowy serdecznie „Bóg zapłać” za prawdziwie obywatelski czyn — młodym zaś Czytelnikom naszego działu „Dla naszej młodzieży” życzymy „Wesołych Świąt”, ponawiając hasło: **Czytajcie tylko dobre książki!**

Komitet konkursowy:
K. Beyer. H. Ewald.

213.
Trzy litery — zgadnąć łatwo.
A więc zgaduj, mądra dziewczyno!
Z „o” we środku będzie zwierzę;
Z „i” — to szklarz do pracy bierze.
Z „a” się w geometrii zdarza,
Z „a” człek straszny dla zbrodniarza.

214.
Wprost mnie człowiek nie szanuje:
Ogniem niszczy, zdrowie psuje;
Wspak uboższy mnie przywdzieje,
A z wdzięczności ja go grzeje.
Rozwiązanie z ostatniego tygodnia:
nr. 211 pieśń: „Kiedy ranne wstają zorze”,
nr. 212: gwiazda.

Trafne rozwiązania nadesłali z Bydgoszczy: E. Jarocki, I. Henochowiczówna, E. Smolarek, M. Kucharzewska, T. Świncecka, F. Klimkówna, P. Mąka, B. Kostkowski, B. Chybiński, N. Kinme, T. Świncecki, E. Pasternak, W. Klessa, E. Klessa, M. Vidowicki, B. Urbaniak, J. Zabłocka, St. Wodecki, M. Maternowski, K. Orchowski, J. Dojasówna, M. Sentkowska, J. Gapiński, St. Gapiński, J. Kdóska, A. Kuleżyński, A. Nowakowski, J. Dojasówna, F. Kalkowski, J. Smolarek, J. Kuberski, E. M. Jankowski, J. Pawlak, J. Dudzikówna, E. Nowakowski, M. Cichy, I. Nowakowska, W. Nowakowski, S. Grzesiński, Z. Lewandowski, B. Czarnecki, E. Longier, P. Męciński, K. Badurzanka, W. Kamiński, A. Mogilnicki, S. Reich, E. Dudzik, K. Daura, P. Dereżyński, W. Kulczyński, M. Cichy, J. Drzazga, W. Hajdukówna, W. Kurawicz, M. Gonia, S. Mocny, F. Mocny, J. Chelminiak, E. Błaszkwicz, A. Samól, M. Somólówna, J. Samolówna, L. Wruckówna, J. Błaszkwicz, W. Piątek, I. Chelminiak, E. Malak, K. Kugler, S. Nadolny, Z. Maradziński, L. Maradzińska, M. Gertig, J. Radomska, J. Radomski, H. Frymarkówna, B. Herszkie, S. Dominiak, M. Szwałówna, A. Dominiak, E. Chwałkowski, J. Kinówna, E. Dąbrowska, E. Gill, A. Siuchniński, M. Radomska, G. Rydzkowska, A. Garszak, F. Furman, L. Poelówna, C. Sweich, A. Masłowski, B. Ronierka, B. Rdowska, J. Muszyński, D. Modagówna, B. Madaj, K. Gajdzianka, W. Sapeta, F. Krasieński, R. Pankaninówna, G. Błaszakówna, J. B'aszak, W. Błaszak, E. Guzda, W. Lamkowski, W. Suligowski, W. Krasieńska, F. Błaszakówna,

C. Świątkowska, J. Hoppe, Dudzińska, Zakaszewska, A. Hermes, E. Mikołajczak, F. Napierała, H. Mikołajczakówna, A. Pytlewicz, J. Chelminiakówna, A. Krauze, E. Lipczyński, K. Ajlich, Lezerowicz, E. Zielińska, H. Kozłowska, A. Gackowski, M. Kozłowski, J. Belkowski, F. Neymarkowa, J. Malinowski, W. Krzyściakówna, L. Ślawiński, Fr. Śpiewakowski, B. Szwacki, J. Napierała, Jan Szwacki, W. Bagiński, P. Pankan. E. Samparówna, B. Sieczko, J. Wnukówna, E. Firkowska, L. Kitowska, C. Kmera, M. Haremzowa, A. Haremza, Z. Kmera, W. Skocka, E. Nowaczyk, F. Szczurkówna, W. Drzewiecka, B. Gerth, P. Kujat, W. Wołarski, J. Neuman, B. Blok, E. Łochiński, W. Badusz, J. Mogilicka, J. Drzewiecki, P. Drzewiecki, W. Neuman, E. Baran, J. Tatar-kiewiczówna, K. Świgoń, R. Pianowska, E. Lubaszewska, E. Krygiolka, St. Jasiński, Cz. Maćkowska, J. Krygielkówna, K. Cyganek.

Z powojni nadesłali: L. Grolisówna — Strzelno, T. Tyblewski — Tuchola, M. Tyrałówna — Nakło, A. Pukrzok — Trzemiętowo, G. Weimannówna — Wysoka Osada, M. Iwicki — Ruda, T. W. Olejniczak — Trzemeszno, K. Jędraszak — Trzemeszno, P. J. F. Augustyniak — Trzemeszno, Z. Murawski — Nakło, S. Standałówna — Solec Kujawski, P. Lewandowski — Chelmo. M. Witosiłowski — Nakło, W. Kobylan — Chojniki, L. Śledzikowski — Luzino, S. Pietras — Żnin, L. Beremf — Więcbork, L. Katafjusz Jaroszewo, S. Ruge — Poznań, F. Dymowski — Żnin, E. Pietras — Żnin, T. Pietras — Wolwark, J. Tormasik — Jasna Góra, I. Kurzawa — Czarnków, A. Cizmowski — Sokółka, I. Jeskówna — Mrły Miedromierz, H. Kaźmierczakówna — Lubacz, E. Zieliński — Bocianowo, M. Günter — Klonowo, L. Wróblewska — Inowrocław, J. Cieśliński — Prądy, F. Woźniak — Jakkice, F. Jezyna — Koronowo, L. Gruss — Grabowo, H. Staśkiewiczówna — Zbąszyń, B. Wojciakówna — Gniezno, K. Perlikówna — Topólno, F. Laskowski — Sądki, B. Matuszewski — Miłostaw, W. Buliński — Wżeśnia, J. Szkudlarek — Września, A. Poplewska — Osiek, J. Karolczakówna — Wągrówiec, Z. Wojciakówna — Róża, J. Jarzabek — Szamocim, A. Podlewska — Wągrówiec, K. Wazyłowicz — Brodnica, M. Jankowska — Ślesin, F. Gumiołka — Krotoszyn, M. Darakowska — Golub, S. Krauze — Nakło, W. Dekler — Inowrocław, M. Prussówna — Gniew, B. Retzlaff — Skórcz, A. Rybak — Wieleń, B. Budny — Wtelno, N. Bidnianka — Wtelno, I. Marciniak — Solec Kujawski, J. Kamieniarz — Solec Kujawski, Z. Mrańówna — Tczew, A. Schreiberówna Fordon, H. Milbradt — Łochowo.

PROGRAMY RADJOFONICZNE.

NIEDZIELA, 18 GRUDNIA.

POZNAN 15 kw. 344,8 m.
10.15—11.45. Transmisja nabożeństwa z katedry poznańskiej.
12.00—12.25. Odczyt z działu rolniczego p. t.: „Ocena krowy mlecznej według zewnętrznego wyglądu” — doc. dr. Konopiński.
12.25—12.50. Odczyt: „O włosciańskich kółkach” inż. Hoser.
12.50. Komunikaty Pata.
13.00—14.00. Koncert orkiestry kolejowej pod batutą Stef. Sternalskiego.
15.10—17.20. Transmisja koncertu z „Filharmonii warszawskiej”.
17.45—18.30. Transmisja koncertu „Polskiego Radja” z Warszawy.
18.30—19.10. Audycja dla dzieci.
19.10—19.35. Odczyt: „Wśród najnowszych książek i czasopism” — prof. dr. T. Grabowski.
19.35—20.00. Pogawędka o podstawach racjonalnej kultury fizycznej — J. Wasman.
20.00—20.25. Odczyt: „Przegląd najnowszych odkryć i wynalazków” — red. A. Bajkowski.
20.30—22.00. „Wieczór zwycięż”.
22.00—22.20. Sygnał czasu, Komunikat sportowy i Pata.
22.30—24.00. Transmisja muz. tanecznej z winałni „Carlton”.
WARSZAWA 10 kw. 1111 m
11.40—12.00. Komunikaty PAT.
12.00. Sygnał czasu, komunikat lotniczo-meteorologiczny oraz nadprogram.
12.10—14.00. Koncert z Filharmonii.

14.00—14.20. Odczyt: (Dział „Rolnictwo”).
14.20—14.40. Odczyt: (Dział „Rolnictwo”).
14.40. Odczyt: (Dział „Rolnictwo”).
15.00—15.10. Komunikat meteorologiczny.
15.15—17.20. Koncert z Filharmonii.
17.20—17.40. Rozmaitości.
17.40—18.30. Audycja literacka.
18.30—18.45. Komunikaty PAT.
18.45—19.10. Transmisja z Krakowa. Odczyt: „Hetman Jan Tarnowski” — prof. W. Bogatyński.
19.10—19.35. Odczyt: „Szlaki komunikacyjne w Polsce” — prof. Al. Janowski.
19.35—20.00. Odczyt: „W dorzeczu Amazonki” — Zbigniew Zaniewicki.
20.30. Koncert wieczorny.
22.20—22.30. Komunikaty: policyjny, sportowy, oraz nadprogram.
22.30—23.30. Transmisja muzyki tanecznej.
23.30—23.45. Komunikaty PAT.

Na Gwiazdkę!

Crêpedechine, szer. 100 cm. **zł. 10.90**
Crêpe de chine deseniowy „ **18.60**
Crêpe Georgette szer. 100 cm. **13.60**
Crêpe Satin . . . . . **zł. 15.—**
Jappon, szew. 95 cm. **7.90**
Piaszczowe wios. szer. 145 cm. **13.60**
Kraty cz. wełn. szer. 145 cm. **13.50**

„CZESANKA” Gdańska 157.

Higiena piękności.

W myśl mojej ostatniej pogadanki (z dnia 20 z. m.) obiecałam Szanownym Czytelnikom odchylić rąbek tajemnicy higieny piękności.

Nie będę poruszać tematu ogólnych zasad higieny, zresztą wszystkim znanych, tylko wspomnę dla pamięci, że im więcej ludzie pamiętają o czystości ciała, o przewietrzaniu mieszkań, dopuszczaniu światła, promieni słonecznych, tym lepiej zachowują swoją młodość, zdrowie i piękność. Również pewne umiarkowanie w jedzeniu, w wyborze potraw, (np. lekkostrawnych), także wskazane. Prócz tego pragnę zaznajomić panie, z zakrytymi tajemnicami higieny piękności.

A więc, jeśli nadchodzi już czas przemijania naszych pierwszych dni młodości i zaczynają pojawiać się pewne zmiany w twarzy, np. idealny profil zaczyna się psuć, pojawia się na policzku w okolicy ucha charakterystyczny dołek (wpadnięcie), lub gdy zbyt długo czekamy, wpadnięcie to pogłębia się w kierunku ust, tworząc jakby linie poziomą od ucha do ust, co uwypukla górą część twarzy, a obniża dolną, w następstwie powoduje obwisanie policzków. Już najwyższy czas, przy pojawieniu się wyżej wspomnianego „dołeczka”, dać pospieszny ratunek, by nie dopuścić do dalszego osłabienia mięśni twarzy, które wczas podtrzymałe, znacznie łatwiej przychodzą do równowagi, nie powodując dalszych zbroczeń.

Wiele jest sposobów, dążących do tego samego celu, ale nie z jednakowym wynikiem. To też widzimy ludzi, którzy pomimo pielęgnowania się, a właściwie złego pielęgnowania konserwują te wady, a nawet przyspieszają ich wystąpienie. Postaram się w głównych zarysach wskazać wadliwość niektórych systemów.

Mojem zdaniem do wadliwych masażu zaliczałabym w pierwszym rzędzie masaż t. zw. „gumowy”, stosowane ręcznymi aparatami np. typu „Sanax” itp. Najpierw dlatego, iż aparat ten jest za ciężki do stosowania na twarzy, co powoduje rozbijanie mięśni twarzy, a tem samem ich osłabienie. Daje się zauważyć u ludzi, stosujących przez pewien czas taki masaż charakterystyczna fałda pionowa w okolicy ucha, pochodząca z nadmiaru skóry, wyciągniętej przez masaż. Ten aparat nadaje się do stosowania masażu odtłuszczających, ale nie twarzy.

Są zwolennicy masażu tylko ręcznych. Nie narzucając mojego zdania, zwróciłabym tylko uwagę tych pań (biorących takie masaż) czy, przy najdelikatniejszych ruchach palców, nie odczuwają pociągania skóry? — co za tem idzie jej wyciąganie, które nie zapobiega tworzeniu się zmarszczek, lub ich wygładzeniu, ale je tylko przesuwa w inne miejsce.

Bydgoszcz, ul. Krasieńskiego 14
M. PETRYKOWSKA
dyplomow. kosmetyczka

Gdy ci smętnym żywot szary,
Kroplij kropkę „Akwawitu” —
A wnet ujrysz świat nasz stary
Przez różowe okulary.

KONJAKI

V. S. O. P.

Junileuszowy - Rés. Soécieté
Winiak Médical - Winiaki mieszane

Winkelhausen

WÓDKI - LIKIERY

Stołowa - Starka - Żytniówka
Banan - Morełówka
Grand Cardinal - Cordial Médoc

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE WINKELHAUSEN, TOW. AKC. STAROGARD - POMORZE, ZAŁ. 1846.

Handlowo-gospodarcza gwiazdka na ziemiach polskich.

Wystawy gwiazdkowe. — Powszechny podziw. — Konsument wyczeka, e. — Widoki rewizji cen. — Na horyzoncie traktat handlowy z Niemcami. — Potrzeba nowej kalkulacji. — Zapowiedź gwiazdki gospodarczej w Polsce: z Genewy pokój a w handlu widoki na niżki w handlu i przemyśle.

Poznań, w grudniu.

Jeszcze nie gwiazdka betlejemska, ale jej kometowa zapowiedź zajaśniała nad Poznaniem jaskrawymi barwami światła reklamowych wystaw sklepowych, oślepiając oczarowanych przechodniów.

Trzeba przyznać, że to, co nam kupiectwo poznańskie stawia przed oczyma, a szczególnie ten sposób pokazu, reklamy — odpowiada zupełnie wymogom wielkomięskim.

Ruch na ulicach jest ożywiony, szczególnie gdy publiczność powraca z teatrów. Okno wystawowe staje się wtedy atrakcją i budzi pożądanie przedewszystkiem u pań.

W godzinach popołudniowych głównie dzieci rozkoszują się wystawami, muszą przecie popatrzeć się na ruchomy karuzel lub wiatrak o kręcących się śmigłach, upstrzonych lampkami. Tam znów aeroplan budzi fantazję, a lalka wielka i „żywa“ staje się marzeniem u dziewcząt.

Słowem: wystawa gwiazdkowa, to bogata kopalnia dla studjów obyczajowych, wskazująca, jak z biegiem czasu zmodernizowały się potrzeby i pragnienia społeczeństwa. Dla młodych typ obecny jest normalny, dla starszych jest on skarbcem porównań, które — co przyznać należy — wychodzą na korzyść obecnej chwili.

Oczywiście na innej płaszczyźnie obraca się odpowiedź, ażali nadzieje kupiectwa naszego się ziszczą. Dziś jeszcze nie pora, aby wydawać sąd, zwłaszcza, że z kupowaniem wstrzymuje się każdy, oczekując — o ile jest urzędnikiem lub pracownikiem — na pensje lub dodatki gwiazdkowe.

Mówi się ogólnie, że ciężkie są czasy, a dobroczynnych skutków pożyczki na razie się nie widzi. Zapomina się jednak o tem, że po miesiącu jeszcze nie mogą się one ujawnić.

Ale że się ujawnią, nie ulega wątpliwości. Zapowiedzią ku temu są rów-

nież toczące się obecnie rokowania handlowe polsko-niemieckie, rzucające widmo konkurencji w świat handlu polskiego. Dyskutuje się tedy poważnie w kołach zainteresowanych o konieczności rewizji własnej kalkulacji, zdając sobie doskonale sprawę z tego, że tylko odbudowę cen, potaniemiem towaru zdoła handel i, co za tem idzie, przemysł polski sprostać konkurencji.

Rewizja w tym kierunku zajmuje tak kupca jak i konsumenta. Dowiadujemy się np., że sfery rolnicze zamierzają wystąpić stanowczo przeciwko nadmiernym zyskom fabrykantów maszyn galanterji żelaznej rolniczej i nawozów sztucznych. Rzekomo ceny te są często o 200-300% droższe od rzeczywistych kosztów produkcji, a stosowane są pono nie do kosztów produkcji, a do wysokich w Polsce cen towarów zagranicznych, wywołanych ochroną celną, zdaniem zainteresowanych często sztucznie sрубowana.

Niewątpliwie na te twierdzenie odpowiedzą fabrykanci. Konsument z takiej dyskusji tylko korzyści wynieść może, bo i wobec rolników wysunie ogólnie tylko pytanie, dlaczego produkty rolne są drogie, ale i żądanie, by obniżyć ceny, tj. aby funt masła nie kosztował 4 złote, litr mleka 40 groszy, a jajko 30 groszy! Ot, podałoby przykłady. Tak gwiazdka tegoroczna przynosi nam może jeszcze nie bliską, ale w każdym razie już omawianą możliwość, ba, konieczność rewizji kalkulacji.

Dalby Bóg — wdychają na wieść tę tysiące czytelników i czytelniczek. Byłaby to najpiękniejsza gwiazdka, która obok zapewnienia pokoju, który ze sobą przyniósł z Genewy marszałek Pilsudski zaświeciłaby nad horyzontem domów polskich, które wówczas nietylko podziwiać mogłyby wystawy sklepowe, ale i wystawione tam towary nabywać. **Wasz.**

Dookoła sprawy Zemkego.

Były buchalter zdegradowanego oficera oskarżonego o krzywoprzysięstwo.

Proces odbędzie się we wtorek przed sądem w Chojnicach.

Choć o głównej rozprawie Zemkego dużo, to jednak pomalu zabiera się wymiar sprawiedliwości do sądenia tych, którzy chcieli bronić oszusta, a obrona ich polegała na składaniu fałszywych zeznań pod przysięgą.

W dniu 20 grudnia 1927 roku, o ile termin nie zostanie odroczone, odbędzie się rozprawa o krzywoprzysięstwo przeciw byłemu buchalterowi Zemkego, Marjanowi Nowakowskiemu z Czarska. Chcemy przeto poinformować czytelników, jak się ta sprawa przedstawia.

W czasie, kiedy Zemke ołbrzymie ilości drzewa, należące do wojska, sprzeniewierzył, zajmował u niego stanowisko buchaltera Marjan Nowakowski. Na rozprawie głównej przeciwko Zemkemu i Nosińskiemu dn. 12. VII. 26 Nowakowski przesłuchiwany w charakterze świadka zeznał pod przysięgą, że w interesach drzewnych Zemkego nie brał udziału, gdyż był zatrudniony tylko w browarze i wobec tego nic w tej sprawie powiedzieć nie może.

To zeznanie Nowakowskiego było świadectwem fałszywym, wobec czego wyroczono mu zostało dochodzenie o krzywoprzysięstwo.

Czem krzywoprzysięstwo Nowakowskiemu udowodniono?

Jesienią roku 1921 prosił Zemke właściciela fabryki w Czarsku p. G. by mu swego

toru przedankowego do rozporządzenia odstąpił, by odstawić drzewo należące do wojskowości do Grudziądza. To pozwolenie zostało Zemkemu udzielone w przekonaniu, że chodzi tu rzeczywiście o interes wojskowości. W tym samym czasie odstawił tym torem za pozwoleniem przełożonej władzy dawny nadleśniczy W z Czarska drzewo opałowe, które zakupił cech piekarski w Toruniu od Dyr. Lasów Państwowych.

W tym czasie drzewo opałowe na Pomorzu, zarówno z leśnictw państwowych, jak i prywatnych było skontyngowane i absolutnie nie mogło w wolnym handlu się znajdować. Było to objęte ostrymi przepisami i rozporządzeniami, wykroczenie przeciw którym, było ostry karane.

Na skutek jakiejś omyłki został jeden wagon drzewa, które Zemke „ostawiał wojskowości“ przesłane cechowi piekarskiemu. Pomyłka ta była usprawiedliwiona tem, że Z. drzewo swoje skierował na to samo miejsce, gdzie było złożone drzewo dla tegoż cechu i robotnicy, którzy zajmowali się transportem nie wiedzieli o tem. Zemkego w tym czasie nie było. Znajdował się prawdopodobnie na inspekcji innych miejscowości Pomorza, gdzie również „drzewo dostawał dla wojska“. Buchalter Zemkego jednak, Marjan Nowakowski zauważył omyłkę, telefonował do biura

właściciela fabryki p. G. i żądał wyjaśnienia jej. Prokurent fabryki p. W. odpowiedział telefonicznie Nowakowskiemu, że sprawa nie przedstawia się tak źle, gdyż można pomyłkowo wysłać wagon telegraficznie skierować pod właściwym adresem t. j. do Grudziądza i prosił Nowakowskiego o podanie właściwego adresu i wystawienie nowego listu przewozowego. Gdy Nowakowski to uczynił został wagon ku zdumieniu właściciela fabryki p. G. skierowany nie do władz wojskowych w Grudziądzu, jak by można się spodziewać, lecz na plebanję w Chelmie. Przez tę nieostrożność Nowakowskiego wyszły na jaw paskarstwa Zemkego, gdyż od tej pory zwracano uwagę na ładunki Zemkego i wykryto, że całe drzewo ładowane w Czarsku, za wyjątkiem tego pierwszego wagonu wysłanego do Chelma, nie do Grudziądza idzie, lecz do Gdańska. **Wysyłaniem drzewa zajmował się więc Nowakowski.**

W tym samym czasie sprzedał Zemke wraz z Piotrem Nosińskim około 8000 m³ drzewa wojskowego kupcowi drzewnemu Targowskiemu w Bydgoszczy. Akt sprzedaży tej ołbrzymiej ilości drzewa został zawarty przez Zemkego osobiście z uwagą, że wszystkie dalsze czynności załatwiać będzie Kelch, ówczesny prokurent Z. i Nosiński. Pieniądze za drzewo wpłacono w części Kelchowi, w części Nosińskiemu. Kilka-krotnie był też u Targowskiego w Bydgoszczy Marjan Nowakowski i odbierał za pokwitowaniem pieniądze za dostarczone drzewo. Często też telefonował Nowakowski z Czarska do Targowskiego w sprawie wstrzymanych wpłat, a pod przysięgą zeznał, że z drzewem Zemkego nic wspólnego nie miał.

Równocześnie sprzedał Zemke kupcowi drzewnemu Pawłowi Kowalskiemu z Chojnic 2000 m³ drzewa opałowego. Kowalski umarł już 4 lata temu, ale wyciąg ksiąg Kowalskiego jest załączony do aktów sprawy Zemkego, jak również i protokół zeznań jego na policji. Oprócz tego znajduje się przy aktach księga Kowalskiego, w której jedną rubryką opiewa: wpłacone Nowakowskiemu 7. I. 1922 — 10.000 mk.

Były urzędnik intendatury D. O. K. VIII, w Grudziądzu, który załatwiał rachunki z Zemkem, niejaki Albin Nessler, obecnie urzędnik prokuratury w Wilnie, stoi pod ciężkim zarzutem, że o paskarstwach drzewnych Zemkego wiedział i dopomagał mu w nich, albo przynajmniej przez niedbalstwo dopuścił do nich. Według ustalonego przez Dyr. Lasów Państw. w Toruniu fakt, Zemkemu powierzono dostawę 236215 m³ drzewa opałowego dla wojskowości.

Końcowy obrachunek Albina Nesslera z Zemkem, który podpisany przez Nesslera znajduje się przy aktach (str. 72 tom II) wykazuje, że Zemke dotarczył nie 236215 m³ drzewa, lecz tylko 9.883,8 m³. Ze ten ołbrzymek był rzeczywiście zamknięciem rachunków Zemkego i że władze wojskowe faktycznie tylko 9.883,8 m³ drzewa otrzymały zeznał Albin Nessler pod przysięgą na rozprawie dn. 12. VII. 26, a inspektor lasów Półki z Torunia również pod przysięgą stwierdził, że Zemke otrzymał 23.021,5 m³. Jest więc absolutnie dowiedzione, że Zemke sprzeniewierzył minimalnie tę różnicę t. zn. 13.737 m³. Faktycznie jednak sprzeniewierzył on znacznie więcej, gdyż, jak tego dowodzą akta, nie paskował on tylko tem drzewem, które jemu do dostawy powierzono lecz i tem, które oddano innym przedsiębiorcom.

Wyżej wymieniony Nessler był ostatnio przesłuchiwany pod przysięgą przez sędziego w Wilnie i między innymi zeznał, że za płatę za część dostarczonego władzom wojskowym przez Zemkego drzewa odbierał Kelch, prokurent Zemkego i Nowakowski, buchalter.

Najciekawszym i naturalnie czysto przypadkowym zbiegiem okoliczności jest, że burmistrz Kościna, który zakupił od Nosińskiego 2000 m³ drzewa nazywa się Feliks Nowakowski i jest starszym bratem zatrudnionego u Zemkego buchaltera Marjana Nowakowskiego.

Dawny urzędnik Zemkego K. opowiadał dnia 10. IX. 26 w obecności 3 mieszkańców Czarska, że zeznania Nowakowskiego są świadectwem fałszywym. Nowakowski prowadził całą księgowość wszystkich interesów Zemkego a nie tylko browaru. Wszystkie interesy Zemkego prowadziło jedno biuro, i wszyscy, którzy się w tym biurze znajdowali, a więc i Nowakowski byli wtajemniczeni w jego interesy drzewne.

Wszystkie nasze informacje są przez wiarogodnych świadków zaprzysiężone i zresztą stwierdzają je też akta. Pewni też jesteśmy, że Nowakowskiego spotka zasłużona kara i nie wywinie się on tak łatwo jako Baran.

Ciekawym też jest fakt, że Nowakowski, pomimo, iż od roku przeszedł pod zarzutem krzywoprzysięstwa, zajmuje dotychczas stanowisko kierownika Kasy Chorych. Zwykle jest praktykowane, że urzędnik stojący pod takim zarzutem jest aż do czasu rozstrzygnięcia sprawy przez sąd zawieszony w czynnościach. Ale w Czarsku dzieje się inaczej. Prawo nie jest tam respektowane.

Jacek Furdyga donosi:

Szanowna Redakcja wie, że ja jestem Dziadka się nie bojący i na jego łaski nie spekulujący. Rzadko on co przyjemnego usłyszy on odemnie, ale dziś po tym wojażu do Genewy, tyle jednak powiedziałem muszę, że z Dziadka jest pieron, jakiego jeszcze świat ani Korona polska nie widziała. Bo ja na własne oczy patrzył, jak te Czymberlندی i Brandy Dziadkowi czapkowali, a nawet Stresemanem frybra trzęsła, choć on to udaje, że jest taki sam dobry, jak i Dziadek.

Idąc za moją radą, Dziadek w Genewie nie gadał dużo, ale co powiedział, to miało jądro i sens. Zwołał delegatów przed siebie, wyeksplikował im cały balagan z Litwą i spytał krótko: przynajęcie mi rację? bo jak nie, to do bani z całą Ligą Narodów!

Dziadek był tak strasznie rozsierdzony, że gdy mówił „do bani“, to ani nie dodał „z przeproszeniem“.

Tak delegaty prędko coś pomamrotali ze sobą, a potem ten Oberjapończyk, co to Lidze przewodniczy, wyrzucił swą

jarmułkę do góry i zawołał: banzaj! Piersudski banzaj!

Miało to znaczyć, że Dziadek jest górą, a Waldemaras przerznął sprawę z kretesem.

Ze to jednak stary nie w ciemną bity, więc zwrócił się jeszcze do Waldemaras-a i spytał:

— Waldemaras, gadaj zaraz, pokój czy wojna?

A ten, że go ze strachu w kiszkach spario, natychmiast za pokojem się deklarował. Tedy Dziadek podał mu rękę na zgodę, ale tak, jakby chciał powiedzieć: szlag by cię trafił!

Potem zjedliśmy kolację w hotelu. Dziadek zadysponował sobie sandacza z jajami, mnie (że to postu nie obserwuję) kazal dać genewskie parówki, a w godzinę później na Wiedeń wracaliśmy do Belwederu.

Po drodze było nam okrutnie wesoło. Dziadek kurzył cygaro, jakim go Litwinów poczęstował, i splotał po każdym cugu. Ja dzwoniłem kluczem o butelkę i śpiewałem pierwszą brygadę. I takeśmy dojechali do Warszawy.

Pianina
fabrykatu Arnold Fibiger, Kalisz
Generalne Przedstawicielstwo
„Mus'ca“ Bydgoszcz, Jagiellońska 75.
28029

KINO „NOWOŚCI”
Mostowa nr 5. Telefon 386.
Premiera!

Wielki podwójny program!
z gwiazdami ekranu w rol. gł.

GLORJA SWANSON
MAE MURRAY p. l.

„Kobieta czy lalka” komedia
„Miłość Hiszpanki” dramat

Reżyserja **Całość**
Dymitra Elciewiczkiego 16 aktów.

Teatr Miejski w Bydgoszczy spełnia swą misję kulturalną.

Ministerjum komunikacji winno prace te ułatwiać.

Dyrekcja Teatru Miejskiego w Bydgoszczy w pełni poczucia obywatelskiego i oddania się posłannictwu pracy ideowej w duchu kulturalnym, w planowej i systematycznej akcji propagowania sztuki teatralnej w kolach niezamożnej inteligencji, w sferach robotniczych i wśród młodzieży szkolnej — pragnie urządzić widowiska teatralne po cenach minimalnych w miastach i peryferiach Wielkopolski, Pomorza i Kongresówki. Warunki materialne większości społeczeństwa z jednej strony, kolosalne koszty przejazdu personelu teatralnego i przewozu niezbędnej dekoracji, kostiumów i rekwizytów, pochłaniające znaczne sumy zdecydowanie deficytowego przedsięwzięcia jakim jest teatr wy-

tworzyłyby taką sytuację, że planowe dojazdy stałyby się niemożliwe.

Wobec tego dyrekcja teatru zwróciła się do Ministerstwa Komunikacji z prośbą o przedłużenie bezpłatnych przejazdów dla całego zespołu Teatru Miejskiego oraz przewozu utensylii teatralnych na terenie Dyrekcji Kolejowej Gdańskiej, Poznańskiej i Warszawskiej na rok 1928 my.

W bieżącym sezonie Teatr Miejski dał szereg przedstawień w różnych miastach jak: w Grudziądzu, Inowrocławiu, Toruniu i Gnieźnie, nadto urządził szereg uroczystości ku uczczeniu powstania listopadowego jak w Czarnym i innych miastach pogranicznych, ciesząc się uznaniem miejscowego społeczeństwa i prasy.

KRONIKA POLICYJNA.

— **Kradzież maszyn do pisania.** W nocy z dnia 9. na 10. bm. skradziono za pomocą włamania się przez hieznanych sprawców z fabryki „Galwana” przy ul. Mazowieckiej, dwie maszyny do pisania marki A. E. G., i marki Adler z nakryciem, oraz jeden duży wazon wartościowy, ogólnej wartości przeszło 1000 zł.

— **Ujęto 1 złodzieja, 2 pijaków i 1 kobietę** za przekroczenie przepisów policyjno obyczajowych.

— **Czyje rzeczy?** W biurze posterunku P. P. w Bydgoszczy, ul. Słowackiego 3, (gm. Starostwa (pok. 28) znajdują się niżej podane rzeczy, pochodzące z kradzieży. teka do akt skórzana, brunatna. z 2 zamkami; 2 damskie płaszcze letnie żółty i czarny; 3 koszule męskie w paski; 1 kalesony męskie trykotowe, 2 pary firan do okien; 4 damskie koszule białe (z haftami); 3 jaczki damskie nocne; 9 ręczników (w tem 3 kąpielowe); 1 obrus na stół (biały kwaciasty); 5 prześcieradeł białych (płóciennych); 3 powłoki na pierzyny (białe); 4 powłoki na poduszki (białe); 2 kołdry na łóżka białe kwaciaste; 8 chusteczek do nosa (różne); 1 majtki damskie (białe); 1 szal męski żółty długi; 1 dechka na wózek dziecięcy, biała, spód jedwabny; 1 swetr zielony damski; 1 koldra czerwona.

Poszkodowani celem rozpoznania wymienionych rzeczy mogą się zgłaszać w czasie od 19 do 31 grudnia w godzinach przedpołudniowych

Z ŻYCIA TOWARZYSTW.

BACZNOŚĆ DRUKARZEI Na życzenie p. Inspektora Pracy, zwołuje się w niedzielę o godz. 10-tej przedpoł. do „Ogniska” zebranie wszystkich Drukarzy. Gremjalne przybycie pożądane.

Tow. Uczniów Kupieckich. Nasz obchód gwiazdkowy odbędzie się w poniedziałek, 19 bm. wiecz. o godz. 8-iej w Resursie Kupieckiej. Na obchód ten zapraszamy wszystkich uczniów zatrudnionych w handlu i biurowości. Gości, szczególnie pp. pracodawcy, mile widziani.

Halka Lekcja śpiewu narazie się nie odbędzie. W poniedziałek zebranie komisji zabawowej o godz. 8-iej wiecz. w lokalu p. Jarnatha.

K. S. „Tęcza” przy Tow. „Jedność” pod opieką św. Wojciecha Dziś, w sobotę, o 8-iej kwartalne zebranie w lokalu „Złoty Róg”.

K. S. „Amator”. Roczne walne zebranie dziś, o 7 wiecz. w lokalu klubowym. Po zebraniu wspólne spędzenie milego wieczorku.

Kat. Tow. Robotników polsk. przy kościele Serca Jezusa. Zebranie miesięczne połączone z obchodem gwiazdkowym w niedzielę, 18 bm., o godz. 18 w dużej sali „Ogniska”.

Stowarzyszenie kobiet pracujących w handlu i konfekcji. Stowarzyszone, chcące brać udział w obchodzie gwiazdkowym, niech się zgłoszą do 20 bm. przy bibliotece.

O. P. N. „Sokół” V. Okole—Wilczak. Zebranie miesięczne dziś o 7 wiecz. w lokalu p. Kamińskiego ul. Nakielska. Z powodu bardzo ważnych spraw. Komplet I. i II. drużyny pożądany.

Tow. Powstańców i Wojaków, Szwederowo. Wpisywanie do listy gwiazdkowej odbywa się w sobotę, 17. 12. 27 r. od godz. 5—7 i w niedzielę, 18. 12. 27 r. od godz. 3—5 popoł. w sekretarjacie tow. ul. Ugory 25. Późniejsze zgłoszenia nie będą uwzględnione

Bydgoski Klub Wioślarek. Obchód Wigilijny dla członkin i prozonych gości odbędzie się w sobotę, 17 bm. o godz. 8 wiecz. w Resursie Kupieckiej.

Tow. Robotników Kat. przy kościele św. Trójcy. Zebranie plenarne odbędzie się w niedzielę, dnia 18 bm. o godz. 4.30 w Domu Katolickim. Na porządku dziennym sprawa obchodu gwiazdkowego oraz referat p. prof. Kazmierczaka.

Tow. oświatowe „Lech”. Zebranie w poniedziałek, 19 bm. w salce posiedzeń „3 Maja” przy pl. Piastowskim o 8-iej wieczorem. Odczyt p. Chlebka „O socjalizm”.

Tow. Terminatorów. Zebranie w niedzielę, 18 bm. wyjątkowo o 2-iej w Domu Czeladzi, ul. Zygmunta Augusta. Jak najliczniejszy udział członków pożądany.

Towarzystwo Czeladzi Kat. W niedzielę, 18 bm. obchodzi Tow. swój tradycyjny wieczór gwiazdkowy w Domu Czeladzi. Początek o godz. 6-tej. W ten sam dzień rano o godz. 8 stawiają się wszyscy członkowie do wspólnej Komunii św. w kościele farnym. Zarazem uprasza się członków uiścić się z swych składek miesięcznych.

Tow. Powstańców i Wojaków, Bydgoszcz, „Macierz”. Zebranie komisji gwiazdkowej oraz zabawowej wraz z zarządem odbędzie się w poniedziałek, 19-go bm. o godz. 8-iej wiecz. w lokalu p. Kocerki, ordeckiego nr. 1, narożnik św. Trójcy.

„Sokół” Bydgoszcz V. Okole—Wilczak. Pogrzeb ś. p. matki druha Deliniego z Czyżkówka (ul. Flisacka nr. 19) odbędzie się w niedzielę, 18 bm. o godz. 2 popoł. z domu żałoby na stary cmentarz. Uprasza się o punktualne i liczne przybycia.

mi. Dla obopólnego obdarzenia się upraszamy przy wejściu oddać jeden podarek gwiazdkowy w opakowaniu.

Wolny Cech Krawiecki. Zebranie Związku Cechów odbędzie się w poniedziałek, 19 bm. w lokalu Resursa Kupiecka, (Jagiellońska) o godz. 7.30 wiecz., na które wszystkich członków Cechu się zaprasza.

Towarzystwo Przemysłowe - Rzemieślnicze. W poniedziałek, dn. 19 bm. odbędzie się w Resursie Kupieckiej o godz. 7.30 wiecz. zebranie Związku Cechów Bydgoskich, na którym bardzo ważne sprawy dla rzemiosła omawiane będą. Korzystając z zaproszenia związku, upraszamy o liczne stawienie się na to zebranie.

Zebranie przypadające we wtorek, dn. 20 bm. wobec tego wypadnie.

Zebranie miesięczne Młodych Polek „Przedświt” (oddział młodszych) w niedzielę, 18 bm. o godz. 2 w salce parafjalnej przy Farze.

O. P. N. „Gwiazda”. Zbiórka dzisiaj o 8-iej wiecz. w salce parafjalnej. Po zbiórce zebranie zarządu. Uprasza się skarbnika o zabranie na zbiórkę głównej księgi składek a sekretarza o spis członków.

Zebranie S. M. K. „Wolność” w niedzielę, po sumie, w szkole na Bielawkach.

Podoficerowie rezerwy Przypomina się wszystkim członkom, by w niedzielę, 18 bm. o godzinie 7-iej wieczorem, jak najliczniej przybyli wraz z rodzinami na uroczystość gwiazdkową, która odbędzie się w Kasynie Kolejowym przy ul. Zygmunta Augusta nr. 10. Goście i sympatycy mile widziani.

Tow. Powstańców i Wojaków Wilczak—Okole. Zmarł gorliwy nasz członek, pracujący w towarzystwie od samego początku, śp. Bronisław Margosiński. Celem oddania ostatniej posługi zbierzemy się wszyscy w niedzielę, o godz. 12.45 w poł. na nowym cmentarzu.

Bank Polski płacił dnia 17 grudnia za:

dolary amerykańskie	8,85—8,84
funt sterlingów	43,32
franki szwajcarskie	171,37
franki francuskie	34,94
marki niemieckie	211,73
guldeny gdańskie	173,00
szylingi austriackie	125,20
liry włoskie	48 19
korony czeskie	26,20

Giełda warszawska

z dnia 16 grudnia

Akcje: w złotych:

Bank Polski	—154,50
Bank Przemysłowy	—106,00
Brown Boveri	—132,32
W. T. F. Cukru	— 78,40
Firley	— 51,00
W. T. Węgla	108,00—108,50
Nobel	— 42,00
Lilpop	40,00— 5,75
Modrzejów	9,00—10,05
Pocisk	— 2,55
Starachowice	64,75— 64,50
Zieleniewski	— 20,00
Zyrardów	17,00— 17,25
Spirytus	— 36,50

Ceduta Urzędowa Giełdy Pieniężnej w Poznaniu.

POZNAŃ, dnia 16 grudnia 1927 roku.

5 proc. Pożyczka konwersyjna	65,50
8 1/2 oblig. miasta Poznania	91,50
8 1/2 dolarowe listy Pozn. Ziem. Kred.	92,75— (za 1 dolar.)

Bank Przemysłowców I—II em	1,—
Herzfeld — Viktorius I em.	55,—
Lubań, Fabr. przet. ziemn. I—IV em.	104,—
Dr. Roman May I—V em.	116,50
Młyn Ziemiański I—II em.	2,80
1 1/2 tno I—III em.	0,25
Pozn. Spółka Drzewna I—VII em	100,—

Przyjmuje oszczędności - udziela pożyczek

BANK KREDYTOWY

Sp. z o. n.

w KORONOWIE (przy Rynku)

ZARZĄD: Fr. Borzych, Kleybor, B. Iwicki (23337)

Notowania Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu.

Poznań, dnia 16. 12. 1927 roku.

placono za 100 kg. w zi.

Żyto	31,50—39,50
Pszonica	46,4—4,40
Jęczmień	39,50—41,00
Jęczmień zwykły	33,00—35,00
Owies	32,50—34,25
Mąka żyt. 65 proc. z wor. stan.	00,00—57,00
" " 70 " " "	00,00—55,50
Mąka pszen. 65 " " "	67,00—71,00
Otręby żytnie	28,00—29,40
" pszen.	27,50—28,50
Rzepak	61,00—68,00
Groch polny	48,00—53,00
Groch Victorja	60,00—82,00
Ziemniaki jadalne	—
Ziemniaki fabryczne 16%	5,80—6,00

KINO-APARATY
różnych typów poleca (30635)
Z Kalinowski
Warszawa, Nowy Świat 70.

— **Przypominamy, że wielka wenta spożywcza** na rzecz Internatu Kresowego odbędzie się w sali „Ogniska” w niedzielę, 18 bm. o godz. 3 po poł. Ruchliwy komitet zgromadził już sporo cennych fantów, ofiarowanych przez pp. kupców i przemysłowców, a z dworów wiejskich przybędą jutro dużej ilości kury, kaczkę, gęsi, indyki, zające, kielbasy, szynki, torty i wiele, wiele innych smakolepków. Za 50 gr. każdy będzie miał możność zaopatrzyć na święta swą spiżarnię.

— **Szkola Bydgoszcz — Czyżkówko — Miedzyń** urządza w niedzielę, dnia 18 bm. od 12—1 konferencję wywiadowczą w gminach szkolnych w Czyżkówku i Miedzyńcu, na którą zaprasza się rodziców i opiekunów dziatek szkolnej.

— **Jak rok rocznie zwraca się uwagę** Szanownej Publiczności, że w składzie cukierków **J. Matuszakowej** przy ulicy Gdańskiej można widzieć przepyszną wystawę pięknych bombonierek, marcypanów, toruńskich pierników, i czekoladek z pierwszorzędnych fabryk krajowych, która wzbudza duże zainteresowanie Szan. Publiczności.

— **Dowladujemy się, że Koło Absolwentów Szkoły Handl. urządza w dniu dzisiejszym koleżeńską „Wieczorek Wigilijny”** z współudziałem klubu mandolinistów „Lutnia” w Strzelnicy. Sądzimy, że uczestnicy wieczorku, dzięki bardzo urozmaiconemu programowi, spędzą przyjemnie czas. Początek o godz. 8 wieczorem.

— **Ofiary.** Sędzia polubowy p. Gierszewski złożył w administracji naszego miasta na Czerwony Krzyż 10 zł., na Siostry i Zbiatanki na Szwederowie 15 zł.

— **Nowo-otwarcie interesu w Bydgoszczy.** Po dwuletniej przerwie otworzyła znana bydgoska firma wyrobów siodlarskich **Bolesław Najdrowski** skład przy ul. Dworcowej 11. Firma ta ze wszechmiar zasługuje na poparcie Dwuletnia przerwa w interesie spowodowana sprzedażą domu, nie wpłynęła zapewne na stan przedsiębiorstwa i dawna klientela wróci do nowego przedsiębiorstwa.

— **Otwarcie cukielni w Bydgoskim Domu Towarowym** na II piętrze nastąpi dziś popołudniu o godz. 3-ciej. Zwracamy uwagę na wczorajsze ogłoszenie.

— **Cukielnia Bydgoskiego Domu Towarowego,** której otwarcie nastąpi dziś w sobotę posiada specjalny telefon, mianowicie nr. 17.

— **Redja, prowadzone przez firmę Zakaszewski** przy ul. Gdańskiej są nietylko głośne dzięki swym znakomitym odbiorcom, ale i wskutek swej nieporównanej dobroci przez zastosowanie najnowszych pomysłów technicznych przy konstrukcji aparatów. Są też one wskutek tego najpraktyczniejszym i najwznieczniejszym podarunkiem na gwiazdkę. Wydatek jest jednorazowy (można go rozłożyć i na raty) a radość z niego ma cała rodzina i wszyscy jej znajomi.

— **Strzeżenie konkursowe Powst. i Woj. o nagrody.** Powstańcy i Wojacy Jachciece urządza strzelanie konkursowe o bogate nagrody od dnia 17 bm. tj. od dziś do dnia 7 stycznia 1928 r. i to w lokalu p. Mellera Plac Piastowski i u p. Hausera (dawn. Pałaszewski) restauracja naprzeciw rzeźni miejskiej Czyszt dochód na rzecz gwiazdki dla biednej dziatek Powstańców i Wojaków

Reklame Gwiazdkowa
załatwia najtaniej

PAR

Polska Agencja Reklamy F Krajna
Oddział w Bydgoszczy
ul. Dworcowa 12, tel. 721.

Z WIELKOPOLSKI i POMORZA

Myśliwi, Leśnicy i Rolnicy

uważajcie!

Pasta nieprzemakalna „Żubr”

radykalnie zabezpiecza obuwie przed wilgocią i zmiękcza skórę. (3)240

Pudełko 150 gr. — zł 1,35.

Żądać we wszystkich Drogeriach i składach broni.

Korisną sprzedają: Firma „Hadroga” S. A. Bydgoszcz, Matejki 1.

Przewodniczący Okręgowych Komisji wyborczych.

W myśl art. 20 ust. I ordynacji wyborczej do Sejmu ogłasza Generalny Komisarz Wyborczy, że przewodniczącym Okręgowych Komisji Wyborczych względnie ich zastępcami są:

Okręgu nr. 32 (Bydgoszcz) sędzia Sądu Okręgowego w Bydgoszczy Rudolf Radiowski, zastępcą sędzia Sądu Powiatowego w Bydgoszczy Stefan Dunajski;

Okręgu nr. 33 (Gniezno) sędzia Sądu Okręgowego w Gnieźnie dr. Kazimierz Jarecki, zastępcą sędzia Sądu Okręgowego w Gnieźnie Kazimierz Daszyński;

Okręgu nr. 34 (Poznań - Miasto) Prezes Senatu przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu, Wiktor Norsk, zastępcą sędzia Sądu Okręgowego w Poznaniu Witold Kutzner;

Okręgu nr. 35 (Poznań - Powiat) Dyrektor Sądu Okręgowego w Poznaniu, dr. Marjan Wesper, zastępcą Dyrektor Sądu Okręgowego w Poznaniu Stanisław Bohusz;

Okręgu nr. 36 (Szamotuły) Sędzia powiatowy w Szamotulach Tadeusz Dutkiewicz, zastępcą sędzia powiatowy we Wronkach Józef Szubert;

Okręgu nr. 37 (Ostrów) Dyrektor Sądu Okręgowego w Ostrowie dr. Zbigniew Gmurowski, zastępcą sędzia Sądu Okręgowego w Ostrowie Julian Janiewicz.

Podpisano:

Generalny Komisarz Wyborczy:
Stanisław Car.

FORDON. (Wieczerek w domu karnym). W dniu 18 bm. w Domu Karnym odegrano będą 2 jednoaktówki p. t. „Brzytwa swatem” oraz „Kontrakt”. Poza tem program uzupełnia śpiewy i deklamacje. Początek o godz. 4 popoł. Dochód przeznaczony na gwiazdkę w zakładzie.

SZUBIN. Zwracamy uwagę na ogłoszenie p. Grzegorza Sassa w Szubinie, ul. 3-go Maja nr. 29 któremu Młyny Łabiszyńskie powierzyły wyłączną sprzedaż swych wyrobów na powiat Szubin i okolicę. P. Sass prowadzi od szeregu lat handel mąki i zboża, zyskując sobie w całej pełni zaufanie licznej klienteli. Powierzenie mu tak poważnego zastępstwa dowodzi tylko, że p. Sass pracuje na solidnych podstawach kupieckich i jest obrotnym, wobec czego zaspęguje pod każdym względem na parcie.

LUBOSTRONIE, pow. Szubin. (Kradzież owoców). W nocy z 13 na 14 bm. dok uano włamania do piwnicy w majątku Lubostroń, własność p. hrabiny Bnińskiej, gdzie skradziono kilka centnarów owoców.

BIAŁOŚLIWIE. (Poświęcenie mlecza). W niedzielę, dnia 18. bm. odbędzie się uroczyste poświęcenie mlecza w Białośliwiu.

MOGILNO. Jarmark ogólny na konie i bydo odbędzie się we wtorek, dnia 20 bm. Spęd bydła i nierogacizny dozwolony.

BUK. (Sędziwy wiek). We wtorek, dn. 13 bm. obchodziła p. Antonina Dilecka, wdowa po nauczycielu 90-cio letnią rocznicę swych urodzin. Jubilatka, zająca matona, matka 12-ciorga dzieci, długoletnia mieszkanka m. Nakla, ogólnie szanowana i lubiana, dom jej — to prawdziwa centrala osierociłych wdów po nauczycielach. cieszy się do dziś przy swej skromnej emeryturze czerstwem zdrowiem i pogodnym umysłem. Życzymy drogiej, sędziwej Jubilate, sto lat życia!

Z życia osadników powiatu wyrzyskiego.

Nadzwyczajne walne zebranie Związku Osadników w Nakle.

Dnia 8. bm. odbyło się w Nakle nadzwyczajne walne zebranie Związku Osadników powiatu wyrzyskiego. Przebieg tego zgromadzenia był następujący:

Zagail zebranie prezes powiatowy p. Dobrucki, witając zebranych członków, którzy mimo znacznych trudności komunikacyjnych zjawili się w liczbie około 400. Objaw to bardzo dodatniej żywotności organizacyjnej osadnictwa polskiego w powiecie, bo wszystkich osadników na powiat jest około 500. Z zaproszonych gości zjawili się p. dr. Nowakowski z Szczerbina prezes W. T. K. R., p. Jerzy Dzwonkowski z Karnówka prezes Z. P. burak. cukr., tudzież dwaj członkowie zarządu Rolnika w Nakle pp. Maciejczak i Sucharski.

Protokół zebrania styczniowego roku 1927 przyjęto bez zmiany. O sprawach aktualnych Związku referował prezes powiatowy związku p. Dobrucki, omawiając najpierw waloryzację rent na 43%.

W dyskusji na ten temat zabrał głos prezes W. T. K. R. p. dr. Nowakowski i stwierdził, że posiadanie prawa własności i przywłaszczenia jest kwestją bardzo ważną w uzyskaniu wszelkich kredytów i zaufania.

Uchwalono rezolucję ustaloną przez p. Górskiego z Karnowa treści następującej:

„Nowa waloryzacja rent na 43% krzywdzi w wysokim stopniu kresowe osadnictwo polskie, niema bowiem ani rzeczowego, ani też moralnego uzasadnienia. Zebrani osadnicy powiatu wyrzyskiego wyrażają z tego powodu wobec rządu głęboki żal. Osadnicy polscy bowiem nie dali dożyłceś żądnych dowodów przeczących ich patriotyzmowi i trosce o byt Państwa naszego. Wykupnem ziemi z rąk niemieckich przyczynili się do odbiorcześ na kresów zachodnich, a dzś własny rząd zamast uznania, obarcza osadników niezasadnionymi ciężarami. Powinno osadników rentowych z praw korzy tania z pożyczek inwestycyjnych i długoterminowych powinno być usunięte.

Sprawozdanie kasowe wygłosił członek komisji rewizyjnej p. Zakrzewski. Balansuje

ono: dochody 2570 zł., wydatki 2230 zł., pozostałość kasowa 340 zł. Zarządowi udzielono pokwitowania.

Prezes zarządu powiatowego p. Dobrucki z powodu zbyt obciążenia pracą w licznych organizacjach społecznych, (jest on równocześnie prezesem rady naczelnej Z. O. Z. Z., obejmującym Poznańskie, Pomorsze i Śląskie) złożył swój mandat i przysię o wybór nowego prezesa. Również pozostali członkowie zarządu sekretarz p. Tomczak i skarbnik p. Górski złożyli także swoje mandaty. Na skutek dyskusji w której przemawiali pp. em. pułkownik Dądzinski, osadnik z Brzostowa, pp. Leśniowski z Wielicza, Rycek z Okaleńca i inni, ośnal preza: a z nim i inni członkowie zarządu rezygnację. Na zastępcę prezesa wybrano przez akklamację p. M. Zakrzewskiego z Suchar.

P. Górski z Karnowa stawił następnie wniosek, by zarząd w porozumieniu ze Związkiem Kółek Rolniczych zajął się urzędzeniem wykładów rolniczych. P. Patience interpelował m. i. w sprawie podatku dochodowego. Stawił również wniosek w sprawie zakupu drzewek owocowych za pośrednictwem ogrodnika powiatowego i mówił o 50% uldze przy nabywaniu drzew ze szkółki w Janówcu. Zarząd postanowił sprawę tę zatwierdzić. P. Błaszczński z Krukówka zapytał, jak będą traktowane dokonane szacunki osad anulatorynych tam, gdzie nie było sprzeciwów. Wyjaśniono, że szacunki te są ważne. P. Woźny zapytał w sprawie pierwszej wpłaty na osady anulacyjne, na co otrzymał odpowiedź, że waloryzuje się ją na podstawie ówczesnej wartości ziya P. Leśniowski z Wielicza podnosi z goryczą krzywdę, jaką wyrządzono przy wpłatach tym, którzy jako reemigranci przybywali z Ameryki, zmieniali nieraz kilka tysięcy dolarów na marki i wpłacali na osadę.

W końcowym przemówieniu prezes podnosił z uznaniem karność związkową w powiecie, wzywając do dalszej zgody i jednności, poczem zebranie zamknął.

Wągrówiec.

Do Sejmiku Wojewódzkiego wydelegowano pp. Szymona Przybyłę z Legowa, Stanisława Kowalińskiego z Damasławka, a na zastępców pp. Franciszka Wiśniewskiego z Wągrówca i Kazimierza Stachowiaka z Czeszewa.

Nieszczęśliwy wypadek. Do szpitala powiatowego przywieziono syna gospodarza Kozura z Morakowa, który wkręcił się tak nieszczęśliwie w transmisję manetu, że złamał sobie obie nogi.

Walne zebranie Podoficerów Rezerwy. Roczne walne zebranie Koła Podoficerów rezerwy odbyło się w ub. czwartek o godz. 2 po poł. w sali p. Podlewskiego. Zebranie zagail prezes p. Polcyn, powołując na marszałka p. Rybarczyka, na sekretarza p. Grochowskiego. Protokół z ostatniego zebrania odczytał p. Janiszewski. Następnie członkowie wyrazili ustępującemu zarządowi absolutorjum. Do nowego zarządu wybrano: prezesem p. Polcyna, wiceprezesem p. Rybarczyka, sekretarzem p. Janiszewskiego, zast. sekr. p. Maczyńskiego, skarbnikiem p. Trzebiatowskiego, komendantem p. Springera i zast. p. Beltera. W wolnych głosach podziękował wszystkim p. Polcyn za przybycie i za zaufanie. Powzięto uchwałę, że każdy podoficer może należeć i do Koła Podoficerów i do Tow. Powstańców i Wojaków.

Z pobytu wojewody Bnińskiego w Wągrówcu.

W dniu 12 bm. wojewoda Bniński odwiedził miasto nasze z okazji otwarcia nowo urządzonej za staraniem p. starosty stacji „Opieki nad matką i dzieckiem” oraz stacji „Przeciwgruźlicznej” przy szpitalu powiatowym. Na powitanie gościa wybudowano trzy wspaniałe bramy tryumfalne. Przybyłego samochodem p. wojewodę powitał przemówieniem burmistrz miasta p. Kuchczyński, poczem p. wojewoda przeszedł przed frontem korporacji i towarzyszył ze sztandarami swemi, rozmawiając z usmiechem dobroci z prezesami naszych organizacji.

Następnie udały się delegacje do stacji opieki nad matką i dzieckiem przy ul. Kościuszki, którą poświęcił ks. kanonik Beyer, proboszcz kościoła poklasztornego. Śniadanie wydane na cześć gościa odbyło się w starostwie, na które zaproszono szczerze grono obywatelstwa ziemskiego, kilku członków wydziału powiatowego i mieszczan. Po śniadaniu p. wojewoda oglądał urządzenia stacji antygruźlicznej.

O godz. 5 tej popoł. odbyło się uroczyste posiedzenie rady miejskiej i magistratu w obecności p. wojewody. Cały dom magistratu tonął w zieleni i światłach kolorowych a sala dziecięca przybrana w odświętną szatę przedstawiała się wspaniale. Na przygotowanych fotelach zasiadł p. wojewoda, p. starosta, ks. kanonik Beyer, ks. proboszcz Wróblewski, naczelnik wydziału p. Wilczyński z Poznania, dr. M. Gromski z Warszawy i in.

Wchodzącego p. wojewodę powitano gromkim okrzykiem „niech żyje”. Posiedzenie zagail uroczystym i ładnie ujętym powitaniem przewodniczący rady miejskiej dr. Kuliński. Następnie zabrał głos burmistrz p. Kuchczyński, który w szczególnie serdeczny sposób witał p. wojewodę w imieniu wszystkich obywateli miasta, wyrażając szczerą radość, że mamy szczęście powitać po długiej mece naszej niewoli polskiego wojewodę, jako zwierzchnika ziemi wielkopolskiej, jako przedstawiciela państwa, ziemia naszego powiatu i opiekuna miasta. Za jego poparciem dokonano miasto naprawy bruku wszystkich ulic, wybudowało gimnazjum żeńskie ogromnym kosztem a prócz tego dom robotniczy na 8 rodzin. Przy tej sposobności wspominał mowa, o zamiarach na przyszłość i zapewnił p. wojewodę o prawdziwie szczerych uczuciach głębokiego patriotyzmu obywateli do swej władzy, państwa i tej naszej Najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej.

W odpowiedzi p. wojewoda okazał zadowolenie z przyjęcia, jakiego się nie spodziewał, wyraził radość z dokonanych prac w mieście, które zmniejszyły liczbę bezrobotnych i życzył szczęśliwego urzędowania planu na przyszłość. Życzył nast. zgodnej współpracy dwóch władz w powiecie t. p. samorządu miasta powiatowego i władzy starościńskiej. Pewno to upomnienie miało swój głębszy cel.

Po urzędowej części na ratuszu, całe zgromadzenie przeszło do sali p. Wierzejewskiej, tuż obok położonej, którą ślicznie udekorowano, aby jeszcze chwil kilka przy skromnej kawce z dostojnym gościem przepędzić. Przy wejściu na salę powitał p. wojewodę krasomówczy dyrektor gimnazjum p. Schlinger.

Z Inowrocławia.

Akademia ku czci gen. Bema, taka się odbyła ub. niedzielę, o godz. 7 w Parku Miejskim, chociaż skromna co do swego programu, jednakowoż wypadła dobrze i była hołdem dla wielkiego bojownika. Rozpoczęła się produkcjami muzycznymi orkiestry wojskowej 59 p. p. pod batutą kapelmistrza p. pot. Skupińskiego, poczem wykład wygłosił p. kpt. Miesięwicz na temat życia i działalności gen. Bema. Po wygłoszeniu stosownej deklamacji p. t. „Bem”, orkiestra odegrała hymn narodowy. Publiczności było niezbyt wiele. Na sali było zimno i większa część publiczności wyszła przed zakończeniem.

Zeźwał się stadnik. W ub. wtorek o godz. 5 po poł. zerwał się stadnik pewnemu gospodarzowi, który najswobodniej przechadzał się po ulicy Królowej Jadwigi. Powstał wielki popłoch na ulicy. Wreszcie przytrzymał stadnika i związano go znów łańcuchami

Zebranie Pow. Tow. Restauratorów w Inowrocławiu odbyło się ub. piątek w lokalu p. Lenartowskiego przy Stawku Solankowym po odczytaniu protokołu z ostatniego posiedzenia, zakomunikowano ze strony zarządu, jakie kauceje będą zlikwidowane o dniem 31 bm, natomiast reszta koncesji zostanie zlikwidowana z dniem 30 czerwca 1928. Patent akcyzowy można wykupić na pół roku, zapłata musi nastąpić do 31 bm., gdyż w przeciwnym razie niestosujący się mogą narazić się na wysokie kary. Następnie p. Jaskólski złożył sprawozdanie z wiecu, jaki się odbył 30 listopada br. w Poznaniu, na którym uchwalono rezolucję i wysłano rządowi. Dalej p. Jaskólski referował sprawę podatku hotelowego, nadmienając, że w Inowrocławiu przejezdni muszą płacić 50 proc. tego podatku miejskiego od ceny noclegowej. Uchwalono jednogłośnie zwrócić się do magistratu o zniesienie podatku hotelowego jako krzywdzącego wszystkich hotelarzy oraz przejezdnych. Wreszcie uchwalono przekazać z kasy towarzystwa na gwiazdkę dla żołnierzy.

Koło Młodych Zwoleńników Literatury i Sztuki odbyło swe plenarne posiedzenie ub. niedzieli o godz. 3 po poł. w szkole wydziałowej wobec małej garstki członków. Wykład wygłosił p. Skrzypczak na temat: „Poezja”. Wybór skarbnika odłożono na później, ponieważ z obecnych nikt nie chciał przyjąć tego urzędu. Uchwalono odbywać zebrania każdego miesiąca, mianowicie w drugą niedzielę po pierwszym, a zbiórki tygodniowe, celem kształcenia się w literaturze i sztuce odbywać co

piątek od godz. 7 do 9 wiecz. w szkole wydziałowej dla chłopców.

Marsz szlakiem Powstańca Wielkopolskiego został ustalony na ostatnim posiedzeniu okręgowego zarządu Tow. Powst. i Wojaków w Inowrocławiu. Marsz odbędzie się na szlaki Trzemeszno - Mogilno - Kruszwica - Inowrocław - Rojewo. Udział w marszu biorą zespoły w składzie 8 zawodników, wystawione przez organizacje P. W. i W. F. i bułce szkolne, przyczem zespoły wyruszają co 5 minut. Ubiór odpowiedni, obciążenie jednolite (karabin), po który należy się zwrócić do oficera instrukcyjnego w Inowrocławiu. Marsz ten rozpoczyna się dnia 1 stycznia 1928 r., a kończy się 6 stycznia 1928. Marsz podzielony na 5 etapów, mianowicie 1 stycznia o godz. 12,30 w poł. wymarsz z Trzemeszna do Mogilna oraz tego samego dnia o tej samej godzinie z Gębic do Mogilna, dnia 6 stycznia 12 w południe z Mogilna do Strzelna, z Strzelna do Włostowa oraz z Włostowa do Kruszycy a dalej z Kruszycy do Inowrocławia, dnia 8 stycznia 1928 o godz. 12 w poł. marsz z Inowrocławia do Rojewa.

Opłatki wigilijne dla parafii N. Serca Pana Jezusa można nabywać u organisty Seroczyńskiego przy ul. Dworcowej 52, I ptr.

Niemia zrozumienia dla oświaty. Ub. niedzieli odbył się drugi wykład, urządzony z inicjatywą tut. Zw. Stow. Polskich. Wygłosił go p. dr. Leon Surzyński z Poznania na temat: „Zastosowanie medycyny w dobie dzisiejszej”. Osób w auli gimnazjum męskiego było bardzo mało, a prelegent mówił prawie do pustych ław. A szkoda! Trzeci wykład dr. Matuszewskiego z Poznania wobec tego odwołano.

W Szamotulach pociąg zderzył się z furmanką.

W Szamotulach wydarzyła się katastrofa, która na szczęście nie pociągnęła za sobą ofiar w ludziach. Pociąg z Wroniek najechał w pełnym pędzie na wóz, przejeżdżający właśnie tor. Wóz został rozbity na druzgizy, konie, które już były poza torem, zostały poważnie poranione. Wozniça siłą rozpędu wyrzucony został kilka metrów w pole. Komisja śledcza prowadzi dochodzenie, celem ustalenia winowajców.

Wiadomości z Gniezna.

Posiedzenie Rady Miejskiej. Z powodu nieobecności przewodniczącego rady p. dr. Rabskiego oraz zastępcy jego, p. Chojeckiego, zagaił ostatnie posiedzenie rady miejskiej prezydent miasta, p. Barciszewski, niewinniając chorego p. dr. Rabskiego oraz służbowo zajętego p. Chojeckiego.

Wobec nieprzyjęcia przewodnictwa przez najstarszego wiekiem radn. p. Wierzbickiego, na krześle prezydyjantem zasiadł, za zgodą ogólną dyr. Śmielecki.

Protokół z ostatniego zebrania zaczął p. Grotowski, zwracając się z zapytaniem do prezydenta miasta, dlaczego nie wypłacono dotychczas uchwalonej sweego czasu 60 proc. zapomocy pracownikom miejskim. Interpelantowi udzielił p. Barciszewski odpowiednich wyjaśnień, poczem uchwalono wydźwignąć grunt na Róży p. Błażejewskiemu, willę z ogrodem na Róży p. Szymaniakowi, gruntu na Róży p. Wołińskiemu, grunt przy ul. Jeziornej p. Berchietowi oraz gruntu na Konikowie Tow. Kolonii im. dr. Marcinkowskiego.

Rada miejska wypowiedziała się jednomyślnie za uchwałą magistratu, przeznaczając na Powszechną wystawę w Poznaniu 500 zł.

W dalszym toku posiedzenia obradowano nad gratyfikacją gwiazdkową dla funkcjonariuszy miejskich i robotników zakładów miejskich.

Propozycja 50-procentowej gratyfikacji dla funkcjonariuszy oraz 2-tygodniowej dla robotników zakładów miejskich spotkała się ze sprzeciwem r. Grudniowicza, który zaproponował dla robotników 3-tygodniowy zasiłek.

Prócz tego r. Kiersztan wniósł uchwalenie zasiłku gwiazdkowego dla bezrobotnych i to 30 zł dla rodziny większych, 20 zł dla rodzin średnich i 10 zł dla kawalerów.

Uchwalono ostatecznie 50 proc. zasiłek dla funkcjonariuszy, 2-tygodniowy dla robotników, 30 zł zasiłku dla większych rodzin bezrobotnych, 20 zł dla średnich oraz 10 zł dla kawalerów bezrobotnych.

Ponadto uchwalono przeznaczyć 1000 zł dla podziału między biedne dzieci szkolne.

Następnie rozpatrywano sprawę nadbudowy I. i II. piętra Kuchni Ludowej przy ul. Kilińskiego kosztem 100.000 zł, do czego Rada się przychyliła.

Rozpatrywano również sprawę zaopatrzenia emerytalnego p. Kostuchowskiego i wdowy po śp. dyr. Zakowskim, ustalając dla pierwszego 100 proc. emerytury oraz dodatek 30 proc., dla p. Zakowskiej natomiast 30 proc. zaopatrzenia emerytalnego plus 30 proc. dodatek.

Szeroką dyskusję pociągnęła za sobą kwestja opłat targowych i jarmarcznych, które dotychczas pobierano w sprzecznej z ustawą wysokości. Uchwalono opłaty zgodne z przepisami. Również szeroko dyskutowano nad ustaleniem dni jarmarcznych.

Większością jednego głosu ograniczono ilość jarmarków na rok 1929 do liczby 2 w kwietniu i listopadzie.

Sprawę statutu, normującego etat stanowisk służbowych odłożono do nast. posiedzenia.

Postanowiono nabyć nieruchomość „Dalki” p. Winiarskiego za cenę 45.000 zł, poczem po dłuższej dyskusji uchwalono na rzecz miasta 100 proc. dodatek do państwowego podatku gruntowego oraz 25 proc. dodatek do państwowego podatku od nieruchomości.

W końcu do komisji wyborczej, jako członków wybrano dr. Pietrowicza i kupca Edmunda Holkę, jako zastępców p. Kuleszę i p. Waberskiego Maksymiljana.

Śmiertelny wypadek. Przy ścinaniu drzewa w lasach hrabstwa Przygodzice, przyniesiony został spadającym drzewem robotnik Józef Pacyna z Chynowy i poniósł śmierć na miejscu.

Powrót robotników sezonowych z Niemiec, rozpoczął się w tych dniach. Powrót ich odbywa się trzema drogami i to: przez Pragę (pow. Wieluń), Lubliniec i Pawłów (pow. Odolanów). W Pawłowie można naprawdę podziwiać sprawność, z jaką pracuje tam nasza władza. Na miejscu dyktuje stale siostra miłosierdzia, która udziela pierwszej pomocy chorym i pokaleczonym, których między powracającymi robotnikami jest dość dużo. Również p. starosta Wasz często przybywa, aby osobiście dogłądać ładu i porządku. Poza tem stale na miejscu przebywa z ramienia Towarzystwa Emigracyjnego p. Mieloch, wybitny znawca spraw emigracyjnych.

Powracającym robotnikom czyni się dużo udogodnień, jak: ulgi kolejowe, paszportowe i celne, opieka lekarska, dożywianie i wymiana pieniędzy.

Zgon. Dnia 9 bm. zmarł w mieście naszym em. nauczyciel śp. Bronisław Nietowski. Kochając młodzież i szkołę, pracował śp. Zmarły długie lata, jako nauczyciel i kierownik szkoły w Pogrzebowie (pow. Odolanów), kochany i poważany przez starsze i młodsze pokolenie. Po przejściu na stan spoczynku przeprowadził się do Ostrowa, gdzie — należąc do Stow. Chrześc. Nar. Nauczycieli Szkół Powsz. — nadal interesował się szkołą i wychowaniem młodzieży i nadal utrzymywał kontakt przyjacielski z kolegami. Cześć zasłużonemu obywatelowi i wychowawcy!

Zjazd osadników w Poznaniu.

W piątek 16 bm. odbył się w Poznaniu w hali maszyn na terenie Targów kongres osadników ziem zachodnich Polski przy udziale blisko 2 tysiące uczestników. Zjazd wysłał depesze hołdownicze do Prezydenta Rzeczypospolitej, marszałka Piłsudskiego i ks. prymasa Hłonda.

Po ożywionej dyskusji zebrani powzięli rezolucje, z których pierwsza wysuwa postulat przeszeroczenia ostatecznego przewłaszczenia na rzecz osadników anulacyjnych. W dalszym ciągu rezolucja ta przeciwstawia się uchwale rady ministrów w sprawie waloryzacji rent osadniczych na 43 proc. Rezolucja druga podkreśla doniosłe znaczenie wyborów do ciał ustawodawczych oraz wyraża apelne zaufanie do obecnego rządu. „Kongres wyraża specjalnie głębokie zaufanie do obecnego kierownika nawy państwowej pana marszałka Piłsudskiego i postanawia pójść solidarnie po linii jego zamiarów wiodących do wzmocnienia i wzrostu potęgi państwa”.

„Telefoniczna pomyłka”

Oburzenie

„na Dziennik Bydgoski”.

„Kurjer Poznański” po 48 godzinach wyjaśnia, że pomyłkowo podpisano senatora Tadeusza Szuidrzyńskiego, nie rozumiejąc dokładnie telefonu warszawskiego.

Ano możliwe, tylko mimowoli nawet w telefonie z Warszawy rozróżnić można, czy o senatora chodzi, czy też panią, która nie zasiada w senacie.

Widocznie szwankuje słuch telefoniczny przy św. Marcynie w Poznaniu... Oburza się „Kurjer Poznański” na „Dziennik Bydgoski” za atakowanie prezesa Związku Tow. Przemysł. p. Chmielewskiego. A tymczasem „Dziennik Bydg.” nie atakował, a tylko skromnie wyraził zdziwienie.

Możemy „Kurjerowi” zdradzić publiczną tajemnicę poznańską, że zdziwienie „Dz. Bydg.” podziela poważna część członków towarzystw przemysłowych, którzy hynajmniej nie mają zamiaru czapkowania przed fortecą i to — marcińską.

A p. prezes Miklaszewski? Prosimy, by organ poznański rozpytał się, a usłyszy i od p. prezesa M., co on mówi o sposobie, w jaki uzyskano podpis jego.

Tedy kompromitacja. I w takich warunkach nietrudny wniosek, że na akcję św. marcińską oraz podpisy patrzy opinia z wielką dozą nieufności, która, — jak przypuszczamy — pogłębi jeszcze ujawnienie stwierdzenia, że list episkopatu naszego niema ostrza przeciwrządowego, które wzmówić mu pragnie w oczach szerokich kół organ św. marciński.

Z POMORZA.

Teatr w Chelmży. Po dość długiej przerwie znów zawita do naszego miasta zespół grudziądzkiego teatru z świetną komedią St. Kiedrzyńskiego „Kobieta, wino i dancing”.

Teatr w Chońcicach. Dnia 19 bm., w poniedziałek, artyści teatru grudziądzkiego odegrają sztukę historyczną w 8 obrazach „Obronę Częstochowy”, która ze względu na treść, ściga zawsze niebывale tłumy publiczności na to w swoim rodzaju widowisko.

GOLUB. (Bez względu na urzędnika). Otrzymałszy list z Golubia, w którym jeden z obywateli skarżył się na bezwzględne, nietaktowne zachowanie się urzędnika skarbowego z Wabrzeźna, który dokonywał zajęcia, a.z., na 34 zł.

LUBIEWO. (Z życia młodzieży). Dnia 8 bm., w święto Niepokalanego Poczęcia Najśw. Marii Panny obchodziła tut. Sodalicia Marjańska Panien swą uroczystość sodalicyjną. Na tę wzniosła uroczystość zgotowała się Sodalicia odprawianiem nowenny do Matki Boskiej i przystąpieniem do św. Sakramentów. Uroczystą Mszę św. celebrował przewielebny ks. moderator. Po nabożeństwie o godz. 3 po poł. zebrały się sodalitski powtórnie i wśród śpiewu „Idźmy, tulmy się jak dziatki” pospieszono na uroczyste niezapory. Po niezaparach nastąpiło przyjęcie kandydatek na aspirantki, poczem w lokalu p. Klócki odbyła się wspólna kawka. Podczas podwieczorku deklamowano wiersze i wznoszono toasty na cześć Sodalitsji, wielebne go ks. moderatora itd.

Radzyn.

Nauczyciel szkoły powszecznej p. Olak Antoni — wskutek przeniesienia nauczycielki w Szumilowie, powiat Grudziądz na emeryturę, — przeniesiony został z Radzyna do Szumilowa.

Przedstawienie „Jasełek”. Miejscowa ochronka urzęda w niedzielę, dn. 18 bm. o godz. 5 po poł. w sali Strzelniczej przedstawienie „Jasełek”. Ze względu na to, że czysty dochód przeznacza się na ochronkę, udział i poparcie przez obywatelstwo jest konieczne.

Bazar na cele ochronki. Koło Ziemianek powiatu grudziądzkiego wspólnie z Kat. Stow. Polskiej Młodzieży w Radzynie urządziła w niedzielę, dnia 18-go bm. w lokalu p. Niedzielskiego „Bazar gwiazdkowy”. W bazarze tym nabyć będzie można również wykonane ozdoby choinkowe, podarki gwiazdkowe, czekolady, pierniki, cukry itp. Czysty zysk przeznacza się na ochronkę w Radzynie.

Ustalenie cen. Na posiedzeniu w dniu 14 bm. zatwierdził magistrat ceny na wyroby rzeźnicze. Cennik wywieziony jest na tablicy urzędowej magistratu. Ceny piekarskie zostały bez zmiany.

Chojnice.

Uroczystość ku czci gen. Bema. W ub. niedzielę obchodzone w naszym mieście uroczystość ku czci gen. Bema. Uroczystość ta odbyła się w auli miejsc. gimnazjum. Uroczysty wieczór poprzedzono interesującym wykładem z przeżyciami, który wygłosił dr. Kazimierz Maj pt. „O człowieku przedhistorycznym Pomorza”. Następnie zespół smyczkowy orkiestry II Baonu Strzeleckiego zaprezentował się kilkoma pięknymi utworami muzycznymi. Dalszą część programu wypełniła „Lutnia”, śpiewając wyjątki z „Testamentu Chrobrego”, oraz wygłaszając deklamacje. Dobrze opracowany wykład o gen. Bemie wygłosił por. Nowaczyński. Bardzo licznie zebrana publiczność oklaskiwała serdecznie wykonawców.

Tradycyjny orlałek u handlowców. W Tow. handlowców odbędzie się tradycyjny orlałek dla członków i zaproszonych gości. Wieczorek wigilijny zapowiada się doskonale.

Owarce kas specjalnych dla wykupu świadectw przemysłowych. Celem udogodnienia właścicielom zakładów handlowych i przemysłowych wykupywania świadectw zostaną otwarte specjalne kasy poborowe w nast. miejscowościach: W Czersku w dn. 19, 20 i 21 bm. w gmachu magistratu. Kasa urzędować będzie od godziny 8.30 do 13.30. W Brusach w dniu 22 grudnia br w lokalu sołectwa; godz. urzęd. od 8.30 do 13.30. W Chojnicach w gmachu magistratu w dn. 31 grudnia; godz. urzęd. od 8.30 do 13.30.

Starogard.

Zebranie „Sokoła” odbyło się we wtorek, dn. 13 bm. w Sokolniczówce. Referaty wygłosili: prezes p. dr. Suchecki o Powstaniu Listopadowym i p. major Stettner o wychowaniu fizycznym i przysposobieniu wojskowym w Polsce i zagranicą.

Obrobista. Dyrektor Pow. Kasy Chorych p. Fr. Szczodrowski złożył po odbyciu w Poznaniu kursie egzamin kwalifikacyjny dyrektora Kasy Chorych.

Przedsiębiorca budowlany p. Narzyński złożył w dniu 14 bm. w Grudziądzu egzamin mistrzowski w zawodzie murarskim.

Przysięga rekrutów. Dnia 15 bm. odbyło się uroczyste złożenie przysięgi przez rekrutów 2 pułku szwoleżerów.

Tutejsze Koło Inwalidów Wojskowych zamierza urządzać w tygodniu po świętach gwiazdkę dla swych członków.

Następne posiedzenie Rady Miejskiej odbędzie się w poniedziałek, dnia 19 bm. Porządek obrad obejmuje 27 punktów.

Tczew.

Baczność „Sokol”! W niedzielę, dnia 18 bm. o godz. 16 odbędzie się miesięczne zebranie Tow. gimn. „Sokol” w Tczewie w zabudowaniach Straży Pożarnej. Ze względu na ważne sprawy udział wszystkich członków konieczny.

Niesforny chłopak. Przy ul. Skarszewskiej 8-letni chłopiec niepokoił mieszkańców ciągłym rzucaniem kamieni. Kilkakrotnie napominany zbywał śmiechem i ucieczką. Niesforny chłopak broił dalej, aż go przytrzymał i spisano protokół.

Na czacie. Z dn. 15 bm. miejsc. młyn parowy da udogodnienia szerszej publiczności otworzył przy mylnie sprzedaż detaliczną mąki na miejscu.

Nawałnica śniegowa. W ub. środę od samego rana nawiedziła nas w Tczewie gęsta nawałnica śniegowa. W przeciągu dwóch godzin napadało około 25 cm. śniegu.

Laboratorium radiotechniczne. W tych dniach zainstalował w Tczewie przy ul. Paderewskiego nr. 4 II piętro inż. 7 deusz Rusin, laboratorium radiotechniczne. Oprócz sprzedaży gwarantowanych aparatów odbiorczych najnowszego typu i części przy należnych, p. T. Rusin wprowadził bezpłatne porady radiotechniczne codziennie w godz. od 5 do 7 wiecz.

Ze Stow. Chrześc. Narod. Nauczycielstwa Szkół Powszecznych. Zarząd Tow. zaprasza członków na zebranie miesięczne, odbyć się mające w sobotę, 17 bm. o godz. 17 w szkole śródmiejskiej. Ze względu na ważność obrad, przybycie wszystkich członków konieczne.

Przedłużenie godzin handlu przed świątami. Zarząd Tow. Kupców Samodzielnych w dn. 1 bm. odniósł się do Ministerstwa Pracy z wnioskiem o przedłużenie godzin otwarcia składów w dn. 19—23 bm. do godz. 8 wiecz. Jak w latach ubiegłych tak i w tym roku ministerstwo uwzględniło wniosek kupiecki.

Specjaliści od rowerów. Od pewnego czasu giną systematycznie rowery, pozostawiane przez lawowiernych kolowców na ulicy. W tych dniach znów kradziono rower pewnemu robotnikowi z Lubiszewa. Mamy nadzieję, że nasze władze wywiadowcze w niedługim czasie wykryją tego wyrafinowanego specjalistę od rowerów.

Dobra nowina dla matek.

Każda z Was wie, ile ma kłopotu z podaniem dziecku łyżki tranu.

Ekstrakt słodowy z tranem

VITAMALTYNA
idealny środek przeciwra-h tyozny i odżywczy
zupełnie uwalnia Was od tej troski.

VITAMALTYNA

wyrobu Browaru J. Götza w Krakowie jest
bardzo odżywcza, lekka strawna (niezawigumy).

W. łączne zastępstwo: Polska Spółka Akcyjna

„PHARMA” Mag. B. JAWRNICKI w KRAKOWIE.

Do nabycia w aptekach, drogerjach i t. p.

Osiarów.

Z przysposobienia wojskowego. W tych dniach odbyło się zebranie młodzieży z Biniewa i Górzna, przy współudziale soltyasa gminy Górzno, kierownika szkoły, p. por. rez. Sumy i p. por. Kazimierza Iwelskiego, powiatowego oficera instrukcyjnego. Wielkie zainteresowanie się organizacją okazał właściciel ziemski p. Lipski, który w zrozumieniu ważności służby i trudnych obowiązków pracy oficera instrukcyjnego, pospieszył mu z wielką pomocą przy wykonaniu jego czynności.

Do organizacji zgłosiło się kilkudziesięciu nowych członków.

Żywy dziennik — o którym donosiliśmy czytelnikom swego czasu — odbył się w ub. sobotę. Podkreślić trzeba brak zainteresowania się imprezą naszego obywatelstwa. Czysty zysk z tej imprezy rozdzielono nast.: 400 zł. na gwiazdkę dla dzieci Sierocińca, 61 zł. na gwiazdkę w Przytulisku Starców i 50 zł. dla Konferencji Pań św. Wincentego a Paulo, na gwiazdkę dla najbardziej potrzebujących dzieci. Organizatorom imprezy należy się pełne uznanie.

W ub. niedzielę odbyło się nabożeństwo na intencję śp. gen. Bema, przy udziale wojska, z korpusem oficerskim na czele, oraz przedstawicieli władz państwowych i samorządowych.

Uniewinnienie. Na skutek wniesionej rewizji p. Fr. Nowicki z Ostrowa stawał w dn. 6 bm. ponownie przed tutejszym sądem okręgowym, oskarżony o krzywoprzysięstwo. Po przeprowadzonej rozprawie wydano wyrok uniewinniający. P. Nowicki otrzymał mnóstwa gratulacji z powodu pełnego zadośćuczynienia.

Odczyt. W piątek, dnia 16 bm. w auli gimnazjum żeńskiego, p. prof. Dr. T. Eustachiewicz, wygłosił odczyt o Stanisławie Przybyszewskim.

Osobista. Bylemu organistom naszemu, a ołecnemu organistom w katedrze poznańskiej, p. Józefowi Pawlakowi, oddano w państw. konserwatorium muzycznemu w Poznaniu, klasę gry organowej.

Zniesienie urzędu. Z dn. 15 grudnia br. zlikwidowano tut. Urząd Obwodowy Funduszu Bezrobocia, a wszystkie jego czynności przejął Zarząd Obwodowy Funduszu Bezrobocia w Poznaniu.

Wielka licytacja

z powodu paraliżu odbędzie się na maćku Kozielec przy Nowem, stacja Nowe, pow. Gniew, dnia 22 grudnia w czwartek i piątek 23 o godz. 8 prz: dpoł za gotówkę będą sprzedawał: (30634)

40 dojnych krów, 15 jałowie, 14 cieląt, 20 koni wyjazdowych, frachtowych, i rob. czych, 10 żrebiąt, owce i świnię, 10 wozów roboczych, 4 wozy i sanie wyjazdowe, wozy do mleka i parokony garnitur młocarniany, 3 zniwiarki, 2 konne grabie, szory wyjazdowe i robocze, siodła, fuzje, 3 mtr. dryliu, kultywatory, plugi i 2 skibowe, brony, waly pierścieniowe, kuźnię i narzędzia kowalskie, wagę do bydła i decymalna, 3 siłczarki także do zapędu elektr., 2 śrutowniki, 5 ctr. parownik, sortownik do kartofli westfalja, triumf, kadz do wody na 10 0 ltr. z wozem, pielęcze do buraków i wszelkie inne narzędzia rolnicze, 2 centryfugi maszynę do prania, maszynę do robienia masła, 6 szaf do rzeczy, szafy do książek, regaly i stoły kuchenne, wanna kąpielowa, rozmaite kwiaty, palmy, 10.000 ctr. słomy żytniej, pszennej, owsianej, jęczmiennej i groch.

Uzdeczki, powrozy proszę przywieść ze sobą, poprzednio się nie nie sprzedaje. **Jan Olszewski**, licytator i taksator Grudziądz, Nadgórna nr. 6.

Gustowne podarki gwiazdkowe

polecam w olbrzymim wyborze po cenach najtańszych.

Koszule wierzchnie kol. i białe od 5.75 począwszy, krawaty, szale, rękawiczki, getry, skarpetki, chusteczki, parasole, laski, kapelusze, czapki, kamizelki białe, fantazyjne i wełniane, pulowery i piżamy ostatniej nowości. 306.0

Nr. tel. 110 „The Gentleman“ Nr. tel. 110

właśc.: Czesław Nowacki
Grudziądz — ulica Józefa Wybickiego Nr. 5.
Zwracam uwrzejmie uwagę iż magazyn mój w niedzielę, dnia 18. bm., będzie od g. 13—18 otwarty.

Mioda

bezdzienna wdówka z własnym 2-pokojowym mieszkaniami, pragnie poznać mężczyznę uczciwego i prawego charakteru w celu matrymonjalnym. Wdowcy z jednym dzieckiem nie wykluczeni. Of. do Dz. Bydg. pod „B. D. P.“ 30796

Poszukuje

dzierżawy restauracji lub przyjemny bufet większy na rachunek, miejscowość obojętna. Zgłosz. do Dzienn. Bydg. pod „U“ 307.2

Alojzy Poznański

mistrz rzeźnicki

Grudziądz, ul. J. Wybickiego 44. Tel. 113

poleca na nadchodzące święta

wielki wybór mięsa najlepszej jakości i wyrobów mięsnych.

Wszelkie zamówienia telefoniczne uskutecznią się natychmiast.

Szanownej Publiczności zwraca się uwagę na moją niedzielną wystawę.

30531

Tanio **Cieszymy się na Gwiazdkę** **Rzetelnie**

o ile zakupione w najlepszych gatunkach jak:
sukienki, bluzki, materiały męskie, galanterje

prosze się przekonać! **prosze się przekonać!**

Fa. M. Domachowski **Dobrze**

Grudziądz, ul. Józefa Wybickiego 17. (30533)

Gwiazdka 1927!

Grudziądz.

Ciągnięcie loterii gwiazdkowej Tow. Czyteln. Ludowych odbędzie się w niedzielę o godz. 5-ej po poł. w bibliotece. Pozostała niewielka ilość losów jest do nabycia w bibliotece T. C. L. Główną wygraną stanowi cenar maki, a wygrać będzie można szynkę, wędliny, zające, wódki i wina. Ogółem jest 400 wygranych.

Firmy polecenia godne w Grudziądz.

„Venecja“, właśc. Wincenty Banaszak (znany działacz „Sokoła“), ul. Mickiewicza poleca cukierki, czekolady i t. p. miłe a piękne słodczyce na gwiazdkę. P. W. Banaszaka polecamy serdecznie.

Miłą będzie gwiazdka, gdy żonie, dziecku dacie jako podarek polisę ubezpieczeniową na życie „Warszawskiego Tow. Ubezpieczeń“ oddział Grudziądz, którego dyrektorem jest znany p. Fr. Komorowski do którego prosimy się zwrócić po informacje. Adres nast.: „Warszawskie Tow. Ubezpieczeń“, oddział Grudziądz, pl. 23 go Stycznia, telefon 361.

Gdzie kupuje się najtaniej i najlepiej cukierki? Firmą polecenia godną jest „Luksus“, właśc. Marja Wiśniewska obecnie Józwicka, przy Pl. 23 Stycznia 18 a. Cukierki, konfekty na choinkę w wielkim wyborze poleca p. Józwicka.

Firma M. Domachowski, ul. J. Wybickiego 17, poleca na gwiazdkę wielki wybór białawców innych materiałów włóknistych, jak nie mniej artykułów damskich po cenach bardzo przystępnych.

„The Gentlemen“, właśc. Czesław Nowacki, ul. J. Wybickiego, przy Rybim Rynku, poleca artykuły męskie itp. Firmę tę polecamy uwarde Szan. Czytelników.

Alojzy Poznański, mistrz rzeźnicki przy ul. J. Wybickiego 44, poleca na święta wyroby mięsne najlepszej jakości, ceny nader umiarkowane. Zwracamy uwagę na ogłoszenie i na dekorację okien i składu w niedzielę, dnia 18 bm. szczególnie w godzinach wieczornych.

Najstarsze Towarzystwo Ubezpieczeń na Pomorzu jest — „Poznańsko-Warszawskie Tow. Ubezpieczeń“. Najpierwszem Tow. asekuracyjnym na Pomorzu był t. z. „Poznański Bank Ubezpieczeń“ — który osiadł się w Grudziądz. Od pierwszej chwili istnienia prowadził to Tow. Ubezpieczeń dyr. p. Wł. Samoliński (znany pracownik społeczny, szczególnie w „Skole“). Dyr. Samoliński rozwinął Tow. asekuracyjne do niebywałych rozmiarów, które posiada w Grudziądz swój własny gmach, gdzie mieszczą się biura tego Tow. Ubezpieczeń ono od ognia, włamania, kradzieży, nieszczęśliwych wypadków, prawo cywilnej odpowiedzialności, autotakso jak niemniej nawet samoloty i parostatki. Solidne to Tow. a szczególnie dyrektora oddziału pomorskiego p. Wł. Samolińskiego polecamy uwarde Szan. Czytelników, dodając, że „Poznańsko-Warszawskie Tow. Ubezpieczeń“ zasługuje na pełne zaufanie. Siedziba oddziału jest Grudziądz, 3 Maja 11, tel. 856.

Repertuar kin.

„Apollo“ wyświetla znany światowy, epokowy dramat p. t. „Zabiłem“ w 10 aktach W II. części sensacyjny dramat w 8 aktach p. t. „Trzej błędni rycerze“, arcydzieło z czasów wojny z Indianami.

„Orzeł“ wyświetla od piątku i dni następnym, najpotężniejsze arcydzieło filmowe wszystkich czasów w 12 aktach „Car Iwan Groźny“. Filmem tym zachwycą się cały świat i o nim mówi. W II. części wielki film sensacyjny, ilustrujący życie apaszów francuskich p. t. „Na paryskim bruku“. Razem 20 aktów.

„Nowości“ przy ul. Chelmińskiej, wyświetla wielki film „Korsarze puszczą“, potężny dramat sensacyjny w 10 aktach. W II. części „Moja żona łączy charlestona“, kapitalna farsa w 10 aktach.

Wielkie Targi Gwiazdkowe (29951)

rozpocząliśmy z dn'em 1 grudnia br. Wszystkie działy handlu naszego są zapatrzone w gu. towne towary gwiazdkowe po bardzo niskich cenach!

Każdy kupujący u nas zaoszczędza dużo pieniędzy! Prosimy dokładnie zwracać na firmę niżej podaną!

C. M. POWAŁOWSKI

Grudziądz ulica Toruńska nr. 4 (Plac 23 go Stycznia).

Konfekcja damska i męska — Bielizna damska i męska — Artykuły męskie — Trykoty — Fartuchy — Pończochy.

Wina, wódki, likiery, koniaki, rumy, araki itd.

jak również **delikatesy i towary kolonialne** po niskich cenach poleca

A. Matuszewski dawniej **W. Marx**

ulica Mickiewicza 28. Telefon 904.

Wielki wybór! (30046) **Wielki wybór!**

Niebywała okazja!!

z powodu zwinienia mej filji przy Starorynkowej 4,

Ubrania, płaszcze, spodnie, jupy, futra i t. p.

do 50% /o zniżone tylko krótki czas!

JAN PALUSZKIEWICZ

Grudziądz, ul. St. Rynkowa 4, Wybickiego 21.

Własna pracownia w domu. (3.632)

Materiał krajowy i zagraniczny w wielkim wyborze.

Praktyczne podarki gwiazdkowe.

Sprzęty domowe, kuchenne i maszynki do gospodarstwa domowego

Łyżki
Widelce
Noże
Brzytwy
Szczyorki
Nożyczki 30643
Aparaty do golenia

Termosy
Prymusy
Łózka metalowe
Wózki dziecięce
Latarki
Latarnie do powozów i stajni
Saneczki sportowe
Łyżwy

Porcelana
Fajans
Szkło

poleca korzystnie

Hipolit Kołliński

Grudziądz

I skład: Mickiewicza 24
Telefon nr. 3

II skład: Rynek róg ulicy Diugiej nr. 24, telefon 8.

Kalendarzyk teatralny.

Sobota, 17 grudnia godz. 7,30 wiecz. Po raz pierwszy „Zbójcy“ Schillera.
Niedziela, 18 bm. godz. 12 w południe. Akademią ku uczczeniu pamięci Śl. Przybyszewskiego.
Niedziela, 15 bm. godz. 3,30 po poł. „Krakowiaczy i Górale“.
Niedziela, 18 bm. godz. 7,30 wiecz. po raz drugi „Zbójcy“ Schillera.
Poniedziałek, 19 bm. Występ Opery warszawskiej „Faust“.
Wtorek, 20 bm. Występ Opery warszawskiej „Traviata“.

„Zbójcy“ ukaza się po raz pierwszy na sobotnim przedstawieniu, do którego dyrekcja przygotowała specjalne kostiumy jak i dekoracje. Próby odbywają się w całej pełni pod reżyserją Pionki-Fiszera. Sobotnia premjera budzi wielkie zainteresowanie.

Akademią ku czci Przybyszewskiego odbędzie się w teatrze miejskim w nadchodzącą niedzielę o godz. 12,30 w południe. Program urozmaicony i obfity.

„Krakowiaczy i Górale“. Jak było do przewidzenia, że oryginalna komedjo-opera Kurpińskiego musiała się ogólnie podobać, tak że postanowiono jeszcze raz powtórzyć, w niedzielę na popołudniowym przedstawieniu o godz. 3,30. Malownicze kostiumy oraz dzikie tańce, do pełni całości. Udział przyjmują także członkowie orkiestra 64 p. p. pod dyr. Dulina. Ceny miejsc od 80 gr. do 3 zł. Abonament ważny i to procentowy.

Zarowiedziany występ gościnny warszawskiej Opery objazdowej, pod dyrekcją dra Tadeusza Wierzbickiego, wzbudził ogólne zainteresowanie. Partję Mefista w „Faucie“ odśpiewa znakomity basista dr. Wierzbicki, — „Fausta“ tenor bohaterki Mieczysław Piłusański, Małgorzatę sławną rosyjską śpiewaczka koloraturowa, Elżbieta Jefimcewa, której występy w Warszawie, w Poznaniu, Lwowie, Krakowie i Katowicach spotkały się z niezwykle uznaniami prasy i publiczności. Opera wykonana będzie w całości na tle własnych dekoracji.

We wtorek, 20 bm. goście warszawscy wystawiają operę w 4 aktach Verdiego „Traviata“, w przepięknych stylowych francuskich kostiumach. Zespół artystów złożony jest z 45 osób, oraz orkiestra własna pod dyrekcją prof. Mazurkiewicza, daje gwarancję, że te oba wieczory staną na prawdziwym poziomie wokalnno-artystycznym. Sprzedaż biletów w cenie od 1,50 do 6 zł. rozpoczęła w dziennej kasie teatru.

Wiec N. P. R. lewicy

odbył się 12 bm. przy udziale kilkuset słuchaczy, przybyłych z ciekawości, celem zapoznania się z hasłami wyborczymi wymienionego stronnictwa. Referat polityczny wygłosił prof. gimn. p. Baliński z Torunia, który, jak wiadomo, przez długie lata był czołowym działaczem N. P. R. prawicy i jako jednostka wybitnie wówczas udzielała się temu ugrupowaniu, nie mogąc we wszystkich akceptować działalności polityczną swych kolegów wystąpił ze stronnictwa, przechodząc prawdopodobnie do N. P. R. lewicy. Cały referat w pięknej formie wypowiedziany, był jednym wielkim hymnem pochwalnym dla prac marszałka Piłuskiego i jego rządu. Podkreślał on konieczność zbiorowych wysiłków całego społeczeństwa w pracy, nad dalszą rozbudową państwa.

Drugim referentem był p. Grymaszewski z Grudziądza znany z tego, że stałe na każdym miejscu usmiecha magistralat i całą radę miejską, głośnie wzywając na pomoc samego marszałka Piłuskiego, od którego żąda przynaglenia rozwiązania tych korporacji i usadowienia komisarza rządowego.

Jeżeli pierwsza część wiecu na ogół pod wpływem pięknie dobranych słów prof. Balińskiego zapisała się dobrze w pamięci słuchaczy, — to już doprawdy w drugiej połowie dano upust tak taniej demagogii i zuchwałemu nacłaganiam faktów.

Toruń.

Nocny dyżur ma do dnia 23 bm. włącznie apteka pod „Lwem“, Rynek Nowomiejski.

Z Teatru Pomorskiego. W sobotę, dnia 17 bm. o godzinie 8 wiecz. i w niedzielę, dnia 18 bm. o godz. 8 wiecz. doskonała 3-aktowa komedia A. Picarda p. t. „Kiki“, która na tle miłości początkującej aktoreczki do dyrektora jednego z paryskich teatrzyków kabaretowych wprowadza widza w świat kulis i szminki, ukazanej w świetle niewyczerpanego humoru. Komedia ta zdobyła sobie olbrzymie powodzenie i entuzjazm, zarówno dzięki niezwykle pogodnej i wesołej treści, ujętej w akcję nadzwyczaj żywą i interesującą, jak niemniej dzięki znakomitej grze artystów. Będą to ostatnie przedstawienia tej sztuki, która ustępuje miejsca nowej i ciekawej premjerze.

W niedzielę, dnia 18 bm. o godz. 4-ej po poł. nieodwołalnie po raz ostatni miła i arcywesoła komedia Savoir'a p. t. „Wielka księżna i chłopiec hotelowy“, osnuta na tle przeżytych emigracyjnych arystokracji rosyjskiej. W akcie III. kabaret rosyjski przy akompaniamencie orkiestry 63 p. p.

P. Witold Zdzitowiecki, ulubieniec publiczności toruńskiej, rozpoczął już próby przepięknej i melodyjnej operetki w 3-ach aktach, R. Stolza p. t. „Pajacyki“, która wkrótce ujrzy światło ramp w przepięknej oprawie dekoracyjno-kostjumowej, z efektownymi wkładkami baletowymi. Przy pulpicie kapelmistrzowskim stanie p. Z. Grabowski na czele pełnej orkiestry symfonicznej 63 p. p.

Olej przyczyną zatrucia. Dnia 14 bm. zawezwano pogotowie ratunkowe na ul. Koliątaja nr. 1, gdzie po spożyciu śledzi smażonych nagle zachorowała cała rodzina policjanta. Odwieziono ich do lecznicy Dyakonisek, gdzie dokonano wypompowania żołądka, gdyż, jak się okazało, były to objawy zatrucia.

Nagły zgon. Dnia 11 bm. podczas misji św. w Podgórzu, odprawianej przez ojców redemptorystów, zmarła nagle 57-letnia kobieta, niej. B. Przywołany lekarz stwierdził śmierć wskutek udaru serca.

Bazność Pooficerowie Rezerwy, Kolo Toruń! W dniu 22 bm. o godz. 19,30 odbędzie się w Strzelnicy przy ul. Przedzamczej 9 nadzwyczajne walne zebranie, celem wyboru nowego zarządu. Przybycie wszystkich członków pożądané. W razie nieprzybycia 1/4 ilość członków, odbędzie się po półgodzinnej przerwie następné zebranie, które będzie prawomocne. Po zebraniu spożyją koledzy wspólną kolację przy towarzyskiej pogawędce.

Bazność, miłośnicy strzelania! Przypominamy, że gwiazdkowe strzelanie Związku Podof. Rezerwy, urządzone dla wszystkich, kończy się w dniu 23 bm. o godz. 21-jej, wobec czego prosimy o wykorzystanie ostatnich dni. Nagrody są wystawione w firmie C. B. Dietrich przy ul. Szewskiej na I piętrze.

Zjazd komendantów powiatowych pol państwowej. Dnia 14 bm. odbył się w Toruniu przy komendzie wojewódzkiej zjazd wszystkich komendantów powiatowych policji państwowej na województwo pomorskie. Zjazd zagał i przewodniczył wojewoda pomorski, Młodzianowski, który wygłosił dłuższe przemówienie o zadaniach policji państwowej. Poza tem wygłoszono jeszcze szereg referatów fachowych oraz ułożono plan pracy na rok 1928 z szczególnem uwzględnieniem usprawnienia służby bezpieczeństwa i wyszkolenia fachowego policjantów.

Misja św., która trwała w Podgórzu od 3 grudnia, odprawiona przez O. O. Redemptorystów w miejscowym kościele, skończyła się dnia 13 bm. Misję zakończono nabożeństwem i błogosławieństwem papieskim. Udział wierznych był liczny.

Komisja wyborcza. Na ostatnim posiedzeniu rady miejskiej wybrano na członków okręgowej komisji wyborczej pp.: Gordona i Bucholca jako członków oraz Dybowskiego i Dybala jako zastępców.

Cukiernia „Bristol“ w Toruniu

poleca w wielkim wyborze własnego wyrobu ciastka, torty oraz wszelkiego rodzaju oledczywo, bombonierki, czekoladki deserowa, nagrodzoną srebrym medalem, znane już z dobroci obywatelstwu Poznania po cenach konkurencyjnych. Również przyjmują zamówienia świąteczne. 30742) Wł F. Pomorski.

Kalendarz ścienny

na rok 1928
otrzyma każdy kupujący darmo u
W. Maćkowiaka, Toruń
Szeroka 24. (3) 3

Twój

los w 1928 r. Nadesłaj datę urodzenia 2 zł. i znaczek 25 gr. a otrzymasz: szemat niaba — gwiazdostan oraz zabarwienie twego losu. Wyliczenia są astronomiczne. Andrzej Pawłowski, astrolog. Toruń. ul. Królowej Jadwigi nr. 6, I p. (50744)

Planina

pierwszorządne w trzymaniu, stroju, krzyżowe najnowszej konstrukcji o bardzo obrym głosie, kupuje się bardzo korzystnie tylko w Toruniu ul. Podgórna 22 b II. prawo. 30610

Toruń poszukuje wiceprezydenta. Na posiedzeniu rady miejskiej, które się odbyło dnia 14 bm. uchwalono rozpisac konkurs na stanowisko wiceprezydenta miasta z pensją VI kategorii plac.

Z sądu. Dnia 14 bm. w sądzie powiatowym w Toruniu odbyła się rozprawa przeciwko dzierżawcy restauracji dworcowej Toruń-Podgórz, oskarżonemu o zniewagę p. Machnikowskiego. Sąd po naradzie skazał oskarżonego na 50 zł. grzywny. W toku rozprawy wyszło na jaw cały szereg zakulisowych i niezdrowych stosunków panujących na tutejszym dworcu.

STROFY WYJAŚNIAJĄCE ISTOTĘ „TYGODNIA AKADEMIIKA“.

Ze „Tydzień Akademika“
Dotyka
Bardzo ważnych materji
Więc ciągnie bez różnicy
Na ulicę
Członków wszystkich grup i koterji

Prawnik, medyk czy chemik —
Akademik
Ma przecież swe przyzwyczajenia,
Których ani głód, ani ziąb,
Ani głos tręb
Wojennych nigdy, nigdy nie zmienia...

I bez względu, czy pożyczka jest, czy niema.
To problemat
Pożyczania zaprzatać go musi
I bez względu, czy tak jest wygodnie
Czasem spodnie
Musi kupić lub wziąć na nie od mamusi...

Więc — czy dla kochania, czy spodni,
Czy — że są głodni —
Trzeba robić jaknajwięcej „Tygodni“...

Wielkopolski Skład Kawy jest ogólnie znaną firmą handlową, jedną z największych w Poznanskiem i na Pomorzu. Biura centralne mieszczą się w Gdyni, oddziały zaś prawie we wszystkich większych miastach naszej dzielnicy. Z okazji zbliżających się świąt, zwracamy uwagę na ogłoszenie tej firmy, zawarte w dzisiejszym numerze.

Futra

duże
podróżowe
1 dache
na 1 sach
korzystnie
nasprzedaż

Również polecam gotowe futra damskie, fokowe, karakulowe i wszelkie inne na bardzo dogodnych warunkach. 337
Ślony pod futra i różne skórki na obszerzenia w wielkim wyborze.

Franciszek Zietliński
Toruń, Stary Rynek
róg sw. Duchy.
Tel. 948 Tel. 948

Majster

do wyrobu cegły, potrzebny zaraz w Kaliszu. Oferty proszę skierować J. Rein, Kalisz, Aleje Józefiny 15 a, 30760

Ostatnie

zdarzenia światowe

pouczające wykłady, śpiew, muzykę, teatr etc. przez moje

radjoodbiorniki.

Cała rodzina cieszy się!
Mam olbrzymi wybór pierwszorządnych aparatów, głośników oraz wszelkich akcesoriów.
A więc na Gwiazdkę radjoodbiornik od
Zakaszewskiego
Centrala Optyczna (2829)
Bydgoszcz, Gdańska 7. Tel. 1099.

Zebranie Ch. Z. Z. filji młynarzy odbędzie się w niedzielę, 18 bm. o 2-jej po poł. w „Ognisku“, ul. Jagiellońska 71.

Zebranie Ch. Z. Z. filji transportowców odbędzie się w niedzielę, 18 bm o godz. 3 po poł. w Ognisku, ul. Jagiellońska 71.

PODZIĘKOWANIE.

Gdy wobec bardzo ciężkiej choroby mej żony wszelkie zabiegi lekarskie od szeregu lat okazały się bezskutecznymi, żona moja dopiero dzięki niezwyklej umiejętności lekarskiej dra Fischödera w krótkim czasie odzyskała zupełnie zdrowie, poważnie bardzo już zagrożone. To też uważam sobie za obowiązek drowi Fischöderowi za jego trudy i zabiegi złożyć nieniemniej serdeczne podziękowanie. Tak samo wyrazam wdzięczność drowi Tomickiemu, asystentowi sanatorium Dyakonisek, za jego umiejelną z drem Fischöderem współpracę. Również z głębokim rozrzewaniem dziękuję siostrze Pauli Busse, przełożonej sanatorium Dyakonisek, jako też siostrze Frydzie, za ich piczoliowita i pełną poświęcenia opiekę, jaką otaczały mą żonę podczas jej pobytu w sanatorium
St Brandowski

Rolnicy!
Przy zastosowaniu Schön'a kieszonkowej wagi możecie w bardzo prosty sposób stwierdzić wagę waszej trzody chlewnej i bydła — cena za jedną wagę kieszonkową dla trzody chlewnej 20 zł, dla bydła 20 zł. Pod gwarancją iż waga zgadza się co do funta — w przeciwnym razie wplacone pieniądze zwracam. — Prospekty darmo.
OTTO KNOOF, Bydgoszcz — Wilczak
ulica Nakielska 65. Telefon 1243.
Na niektóre obwozy poszukuje się jeszcze **zastępców** na własny rachunek przy możliwości wielkiego zarobkowania. (F-16395)

Rzeźnicy!
możecie w bardzo prosty sposób stwierdzić wagę waszej trzody chlewnej i bydła — cena za jedną wagę kieszonkową dla trzody chlewnej 20 zł, dla bydła 20 zł. Pod gwarancją iż waga zgadza się co do funta — w przeciwnym razie wplacone pieniądze zwracam. — Prospekty darmo.

Osiedliłem się w Radzynie-Pom.
L. KOZŁOWSKI, DENTYSTA
WYKONUJE: sztuczne wżębienie, zęby sztuczne, na podniebieniu, zęby porcelanowe, złote koronki, mostki, wyrzynanie zębów, leczenie plombowanie i t. d.
Przyjmuję również z Kasy Chorych.
Zakład ml ści się przy ulicy Kościelnej nr. 19
Książki
na gwiazdkę dla dzieci, młodzieży i dorosłych poleca w wielkim wyborze Księgarnia Bydgoska N. Gieryna, Plac Teatralny 3. (30773)
Cukiernia
Pomorska 24 poleca duży wybór marcepanów własnej fabrykacji i pierniki, ozdoby na choinkę, dziennie świeżo paczki. E. Radwan Rakowski, mistrz cukierniczy.

Na gwiazdkę
pierniki, gwiazdory, figurki czekoladowe imarcepanowa, ozdoby choinkowe, bombonery, orzechy, kawę, herbatę, świeczki, świeczniki, lampy, z mną ogn e poleca po niskich cenach (307-3) Detalicznie — Hurtownie
A. Kozłowski,
Bydgoszcz
Długa 29. Tel. 1474.
Skład kawy i cukrów.

Reflektory lustrzane „Kandem“
najlepiej oświetlą Waszą wystawę.
Dostawa przez Zakład Elektrotechniczny **Palatine Wielkopolski**
Sp. z o. p.
Bydgoszcz
Długa 37. Tel. 13-43. 3 747)

27353
Śniegowce i kalosze
przyjmnie do reperacji **E. Guhl i Ska,** skład skór, Bydgoszcz, Długa 45. Tel. 1934.
Pozamiejscowe uskutecznia się za zaliczeniem.

Koń
walach, 10 lat stary, maści mruziatęj do zamiany na innego konia maści karej, gniadej lub kasztana.
BYDGOSZCZ, ul. Bernardyńska 1, 1 parter, 2 drzwi lewo. 30753

Obrońca prywatny
załatwia sprawy procesowe, akcyzowe, skarbowe umowy najmu, podatki ściąganie należności, sporządza wszelkie wnioski i udziela porady prawne
J. Wojciechowski
Bydgoszcz, Dworcowa 33, I pfr

Co jeść będziemy w święta!
Najsmaczniejsze wyroby gęsie jak to: (30700)
pasztet wątrobiankę herbaciankę półgęski
poleca
Bronisław Sergot, specjalna wytwornia wędlin, Bydgoszcz, Kordeckiego 32.
Do nabycia w sklepach delikatesów.

Okazyjnie
Dom II piętrowy z sklepem i wołem 4-pokojowym mieszkaniami 37.000.
Dom II piętrowy nowoczesny, centrum 55.900.
Dom II piętrowy z balkonami, wygody 35.000.
Dom II piętrowy z 4 ma sklepami, centrum 203.000, więcszy wybór domów i wili poleca się. Bydgoszcz, Cieszkowskiego 17, parter. (F-16411)
Plan'no
krzyżowe, zagraniczne okazyjnie na sprzedaż. Dom Komisowy Pomorska 6. F-16418

Andulacja
specjalne strzyżenie włosów paniom, wykonuje dobrze i tanio. Ul. Choloniewskiego 28. (30763)
200 dolarów
bon, fabryki fortepjanów Sommerfelda sprzedaje za 110 dolarów. Prusinkiewicz „ozna“, Skarbowa 18, tel. nr. 3775 (30770)
Pocztówki
święteczne i noworoczne albumy do kart, pamiętniki, tani i ozdoby papier listowny poleca w wielkim wyborze Księgarnia Bydgoska N. Gieryna, Plac Teatralny 3.

✠

Dnia 16-go grudnia br., o godz. 6-tej rano, zasnął w Bogu po długich cierpieniach, opatrzony kilkakrotnie Sakramentami św., nasz najdroższy ojciec, teść i ukochany dziaduś

s. p.

Szymon Łuczyk

emer. urzędnik kolejowy, weteran z roku 1865
przeżywszy lat 83, o czym zawiadamia w głębokim smutku pogrążona

Rodzina.

Bydgoszcz, Toruń, Rummelsburg, dnia 17 grudnia 1927 r.

Msza św. żałobna odbędzie się we wtorek, dnia 20. bm., o godz. 9-tej rano, w kościele parafjalnym Serca Jezusowego.
Pogrzeb tego samego dnia o godzinie 3-ciej po południu z kaplicy nowego cmentarza. (30755)

Na Gwiazdkę

polecam toruńskie pierniki, francuskie biszkopty i konfitury, marcepany, ozdoby choinkowe, czekolady, cukierki i bonboniery w wielkim wyborze.
Świeże ciastka oraz świeżo parzoną kawę z aparatu Pol-Ekspress.

Warszawianka
właśc. J. Popiałtiewicz (30638)
Bydgoszcz, ulica Gdańska nr. 139.

✠

Prezes Towarzystwa Restauratorów Okręgu bydgoskiego s. p.

Marjan Bawarski

Nakło nad Notecią

zmarł nagle i niespodziewanie dnia 14 grudnia 1927 roku w Warszawie. Okręg nasz traci w nim niezmierną siłę pracy w zawodzie. Niech spoczywa w Bogu.

Zarząd Okręgu

W. Floka E. Matecki L. Pająkowski, Nakło
Wiceprezes Sekretarz Skarbnik (30697)

Na Gwiazdkę

damskie męskie dziecięca

* **Obuwie** * **Śniegowce** *

poleca w wielkim wyborze (29011)

„SPORT“ Bydgoszcz, Dworcowa 2.

✠

Dnia 14 grudnia 1927 roku zmarł nagle nasz długoletni Prezes Okręgu bydgoskiego Towarzystwa Restauratorów s. p.

Marjan Bawarski

Nakło — Notec

Tracimy człowieka niezmiernie dla nas niezapomnianej pracy w życiu zawodu naszego. Cześć Jego pamięci!

Tow. Restauratorów na miasto Bydgoszcz i okolice.

Zarząd

T. Kocerka, prezes **E. Matecki**, sekretarz **Fr. Musielewicz**, skarbnik (30698)

Było i pozostanie

Najkorzystniejszym źródłem zakupu

papieru i artykułów piśmiennych

Hurt! Hurt!

Jedwabny papier kwiatowy, papier krepowy, papier z polystem, biuły, konce tomy, papier biurowy, artykuły biurowe, atrament, stalówki, ołówki, gumy, blociki z biletami, wstęgi, garderoby, kszyczki z okami dla kelnerów.

Karty do gry.

„Segrobo“ Tow. z o. p. Bydgoszcz

w domu Hotelu Gelhorn, Dworcowa 39. Tel. 845. (3128)

Bydgoska
Gazownia Miejska
poleca

na Gwiazdkę

praktyczne podarki:

Piece kąpielowe różnego rodzaju — Piece do ogrzewania pokoi Piecyki do pieczenia mięsa i ciast — Kuchenki najnowszej konstrukcji — Aparaty dla lekarzy, laboratorjum, przemysłu i fryzjerów — Lampy gazowe w wielkim wyborze i pierwszorzędnym wykonaniu.

Sprzedaż detaliczna: ul. Jagiellońska 14, tel. 784 (30690)

✠

s. p.

ZYGMUNT PODCZASKI

zmarł w Bydgoszczy po długich i ciężkich cierpieniach w dniu 16 grudnia br. przeżywszy 64 lat.

Nabożeństwo żałobne odbędzie się w poniedziałek, 19 bm. w kościele Serca Jezusowego o godz. 9 rano, pogrzeb o godz. 945 z kaplicy nowego cmentarza, o czym zawiadamia krewnych i znajomych pogrążona w smutku

Rodzina.

(F-16381)

✠

Dnia 13 grudnia b. r., o godzinie 6-tej wieczorem, pożegnała się z tym światem

s. p.

Anna Pucykowiczówna

w Jastrzębcu, o czym donosi w ciężkim smutku pogrążona

Rodzina.

✠

s. p.

Antoni Ślepowron Jedrychowski

emer. pułkownik lekarz weterynarj. po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., zasnął w Bogu dnia 16 grudnia, przeżywszy lat 73, o czym zawiadamiają w głębokim smutku pogrążeni

żona, córki, dzieci, wnuki i rodzina.

Bydgoszcz, Warszawa, Łódź.

Eksportacja zwłok nastąpi w niedzielę o godzinie 3 po południu z domu żaloby Jackowskiego 36 na nowy cmentarz. (31736)

✠

W środę, dnia 14 grudnia br. o godzinie 5 po poł. zmarł opatrzony Sakramentami św. mój kochany syn i brat

s. p.

Leon Siodelski

w 22 roku życia, o czym donosi krewnym i znajomym w ciężkim smutku pogrążona

Rodzina.

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 18 grudnia o godzinie 2 po południu z kościoła nowego cmentarza.

PODZIĘKOWANIE.

Za okazane mi współczucie i oddanie ostatniej usługi memu mężowi śp.

Anczeliowi Załuskiemu

zawiad. drogi żelazn. w Laskowicach zm. 10/12 składam wszystkim

„Bóg zapłać“.

(30748) **Wdowa z synami.**

Pryszczyce i węgry

usuwa „HYDRONAL“. Cena 6 zł za poprzednim nadesłaniem gotówki, inaczej koszta portorja. — Dr. Caspary i Ska, Gdańsk i Tczew 2, oddz. 401. (2949)

Bliszczące oczy

podnosi i kławię k błęcej. Fotogeniczny „PROS. FORU“ — daje oczom blask promieni i nieszkodliwość jego jest zagwarantowana. Cena 0,5 zł za poprzednim nadesłaniem gotówki, inaczej koszta portorja. Dr. Caspary i Ska, Gdańsk i Tczew 2, oddz. 413.

Popierajcie Macierz Szkolną w Gdańsku!

ZAW ADOMIENIE.

Niniejszym zawiadamiam że z dniem 15 bm. przejąłem kontraktownie od Browaru Szubin Wieś

SKŁADNICĘ I ROZLEWNIĘ PIW

w Bydgoszczy, ul. Toruńska 11, Tel. 1177.

Wszelkie inkasa załatwiać będę li tylko sam i za dawniejszych właścicieli za nie nie odpowiadam

Maksymilian Ryterski.

16351

Robotki ręczne Trykotaż Towary krótkie Bieleżne

Ważne do robót ręcznych i więziola poleca po cenach bezkonkurencyjnych 28539

Korsett - Imperial
Gdańska 162.

Wysprzedaż.

Z powodu likwidacji, wysprzedaje się jeszcze tylko krótki czas za bezcen

kryształ, platery, szkło, luksusowa porcelana, serwisy do kawy i mokki, garnitury do palenia i inne eksponaty, nadające się na podarki gwiazdkowe.

„Metalporcelana“

Hermana Frankego 1, tuż przy Brdzie.

(3173)

Serwisy do kawy

od

najskromniejszego do najwykwintniejszego wykonania

F. Kreski
Gdańska 6.

650 wartościowych przedmiotów za 15 zł 45 gr.

wysyłamy po otrzymaniu listownego zamówienia. Najbliższe z tych przedmiotów są:

- 1 zegarek męski nikielowy, szwajcarski z gwarantowanym chodem z pięcioletnią gwarancją.
- 1 łuszczyk do zegarka.
- 1 kawałek myłki toaletowego.
- 1 brzytwa zagraniczna firmy „S. Hingon“.
- 1 pendzerek do golenia z dobrym włosiem.
- 1 miseczka do golenia aluminiowa.
- 1 papierosnica nikielowa lub stalowa.
- 1 szczyporek stalowy.
- 1 lusterko kieszonkowe.
- 1 grzebień kieszonkowy z fateralem.
- 1 komplet spinek do mankiet.
- 1 pierścionek srebrny, lub za złota amerykańskiego
- 1 szczoteczka do zębów.
- 1 krawat elegancki, jedwabny.

Pozostałe zaś 636 przedmiotów również są niezbędne dla wszystkich.

Cały ten komplet wynosi tylko 15 zł, 45 gr. Taki sam w lepszym gatunku 13 zł, 65 gr. W najlepszym gatunku 21 zł, z premją 28 zł. Wszystko to wysyła się skrupulatnie, w starannym opakowaniu za zaliczeniem pocztowym.

Bez ryzyka! W razie niepodob. się, zwrot pieniędzy lub na życzenie zamiana. **Bez ryzyka!** Uwaga: Taki sam zegarek męski lub damski ręczny kosztuje o 5 zł drożej. Za portio i opakowanie płaci kupujący. Przy zamówieniu paczek razem o 1 zł taniej, przy 3 paczkach zł 2 taniej, przy 4 paczkach zł 4 taniej, przy 10 paczkach dodajemy bezpłatnie zegarek.

„Lafayette“. Warszawa, Nowy Świat 12. D. B.

Na gwiazdkę

25% taniej niż wszędzie

Konfektoria damska, męska i dziecięca. Kapelusze damskie. Bielizna damska i męska, jaczki wata i an, pańczuchy, skarpetki, sukienki, rękawiczki w wielkim wyborze, oraz wszelkie towary krótkie poleca jaknajtaniej

LEON DOROŻYŃSKI

Firma chrześcijańska
Bydgoszcz, Długa 49
róg Jezuitkiej. (29349)

Ocele kliniaste

z gwintem Whitwortha 1,2" mam większą ilość po 5 zł za 100 szt. do oddania. K. Stark, Gdańska nr. 423, handel żelaza i narzędzi. 29706

Sprzedaż przymusowa.

W poniedziałek, dnia 19 bm. o godzinie 10 przed południem sprzedam publicznie przy ul. Dworcowej 18a, III piętro

bufet i kanapę

najwięcej dającym za natchmiastową zapłatą. (30759) Kucharz, kom. sąd. w Bydgoszczy ul. Jagiellońska 50

Sprzedaż przymusowa.

W poniedziałek, dnia 19 bm. o godzinie 11:30 sprzedam publicznie przy Placu Piastowskim nr. 1

bufet

najwięcej dającym za natchmiastową zapłatą. (30757) Kucharz, kom. sąd. w Bydgoszczy, ul. Jagiellońska 50

Sprzedaż przymusowa.

W poniedziałek, dnia 19 bm. o godzinie 12 sprzedam publicznie przy ulicy Dworcowej nr. 72 (w firmie Hartwig)

31 par podków

najwięcej dającym za natchmiastową zapłatą. (30755) Kucharz, kom. sąd. w Bydgoszczy, ul. Jagiellońska 50.

Wielka sprzedaż gwiazdkowa!

- Zegary 30687
- Zegarki damskie i męskie
  - Pierścienie
  - Kołczyki
  - Bransoletki
  - Torby
  - Paperośnice
  - Obrazki ślubne

połącza w wielkim wyborze i po niskich cenach

Antoni Kłosowski
Bydgoszcz, Wełniany Rynek 8.

Wielki koncern chemiczny dla wyrobu środków ochronnych przeciwko rdzy

oszukuje dla sprzedaży swego patentowanego artykułu technicznego zaprowadzonych w Urzędach, przemyśle i drobnej klienteli

zastępców

na prowizję, posiadających własne składy, na Województwo Pomorskie i Wolne m. Gdańsk. Warunki: Wiek ponad 30 lat, znajomość języka polskiego i niemieckiego w słowie i piśmie, możliwość złożenia zabezpieczenia, osobiste późniejsze zgłoszenie się w Krakowie.

Sześciolutowe oferty z fotografią, podaniem referencji oraz stosunków majątkowych przyjmuje Tow. Reklam. Mi. Zyrardowej Jan Repr. Rudolf Messe, Warszawa, Marszałkowska 124 dla: „Koncern”. 30701

Najmądrzejszy i odpowiedniejszy podarunek gwiazdkowy jest

Radioaparatus

który już teraz należy zamówić w firmie

„Elektrotechnika” Sp. z o.o. w Kaliszu. Właśc. inż. M. Brukarzewicz i K. Wrycz-Rekowski. Bydgoszcz, Toruńska 131. Telefon 14-50. Dogodne warunki spłaty. (26026)

Prima węgiel górnolaski z kopalń GIESCHEGO (27945) oraz koks hutniczy

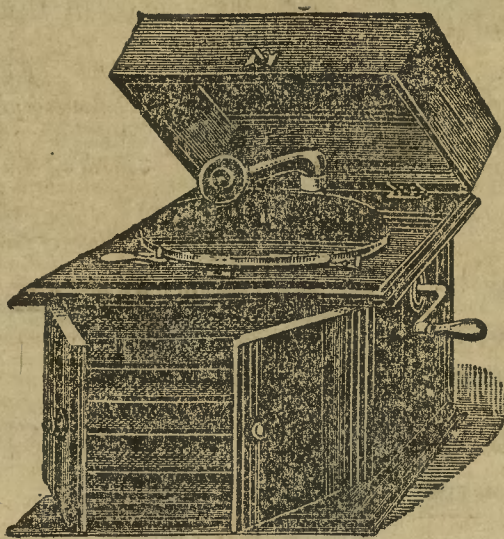
po cenach konkurencyjnych (koncernowych) oferuje z terminową dostawą

Ge-Te-We Górnolaskie Tow. Węglowe z o. p. w Kaliszu. Oddział pomorski w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 59. Telefon 663 i 1523. Biuro sprzedaży węgla koncentratu Giesche S. A. Katowice.

Kupuję stale używane znaczki polskie wszystkich wydań, groszowe i złotowe w każdej ilości. Płać najniższe ceny. Wysyłka wycięte z kopert jako druki, należyłość odwrotnie przez P. K. O.

Marja Kliszewska, Bydgoszcz, Gdańska 24.

L. KIEPIŃSKI i J. TROCKI, Bydgoszcz, Jezuitka 17.

od 95 zł. (30738)

Plac gwiazdkowy!!!

LEON KIEPIŃSKI, Bydgoszcz, Grunwaldzka 146.

Handlowy handel sera, August Latte Bydgoszcz

Tel. 1188. Św. Trójcy 12 e.

dostarcza wszelkie gatunki

sera i wędlin

po pocztą lub koleją po najniższych cenach dziennych
Prospekty gratis. F-16419

Centrala Pianin

Bydgoszcz, ul. Pomorska 10

naprzeciw straży pożarnej

w niedzielę, dnia 18-go grudnia

OTWARTA

Najmilszym i najtańszym podarkiem gwiazdkowym jest:

Pudełko z perfumera

w cenie 3-ch złotych i drożej poleca

Sper'a ny skład perfumeryj i kosmetyków

M. Górecki, Bydgoszcz ul. Pomorska nr. 8.

30735

POMPY

różnego rodzaju do napędu ręcznego, mechanicznego i elektrycznego, do zwykłych i głębokich studzien.

STUDNIE

wiercenia artystyczne, wodociągowe, wiercenia poszukiwawcze.

J. Kopczyński i Sp.
Bydgoszcz, ul. Gdańska nr. 79.
Telefon nr. 295.
Centrala Poznań.
Fabryka pomp. — Przedsiębiorstwo wiercenia studzien.
Rok założenia 1893.

2 wozy skrzyniowe

3-4 calowe poszukuje celem kupna (30568)

„Impregnacja”. Bydgoszcz, Jagiellońska 17. Tel. 1214-1215.

Nadszwajcar

możliwie z własnymi ludźmi do 60 krów i około 60 sztuk młodego bydła przy wysokiej tantjemie oraz energiczny

włódcarz

z własnym szarwarkiem od 1 kwietnia 1927 potrzebni, tylko pierwsorzędne

Dom. Pauliny poczta Kotomierz pow. Bydgoszcz.

Polecam wszystkie gatunki 29771
jelit.
Schulz.
ul. Dworcowa 18d.
Tel. 282.

Najtańsze źródło zakupu serów, wędzonych ryb i świeżych śledzi

30772

było i jest tylko w firmie

JÓZEF ZAPALSKI

Gdańska 56 BYDGOSZCZ Filje: Podwala 19 Tel. 88
Telefon 410 Senatorska 75 Tel. 1154

Własna mleczarnia i wędzarnia

Potaż żrący 90/92%

w żelaznych bebnach

szkło wodne 38/42°

jasne — w beczkach

dostarczamy zaraz ze składów

West Trading Company for Polish Salt and Soda

Langgasse 60/61 Gdańsk Telefon 25815
Adres telegr.: Westtrading. 3-029

W miejscu do nabycia

Chcecie pić dobrą

Wielki skład Bogaty wybór

kawę

to powinniście kupić 30673

w palarni kawy

Karl Gross

Dworcowa 9 Telefon 128

Spróbujcie jedną z moich

3 specjalnych gatunków gwiazdkowych

Znakomita mieszanka „Haushalt” 5.00
mieszanka gwiazdkowa „Special” 6.00
mieszanka świąteczna „Edel” 7.40

Każdy gatunek to szl ger.

Odsprzedający i kawiarnie

otrzymują rabat.

40-letnie doświadczenie

Kawowa obsługa

Siwym włosom

przywraca pod gwarancją pierwotny kolor aptekarza

Jana Gadebuscha

„AXELA - ORIZALINA”

butelka 4,- zł.

Axela - Regenerator włosów (rodek słaby) butelka 3 zł
W Bydgoszczy do nabycia w następujących aptekach i drogeriach: Umbreit, Okole, apteka i drogeria; Apteka pod Aniołem, ul. Gdańska; Igaacy Rochoń, apteka, ul. Niedźwiedzia; M. Górecki, Pomorska 8; J. Kotlega, Dworcowa nr. 13; A. B. Lewandowski, Długa 41; K. Siark, Gdańska 48; Drogeria pod Łabędziem, Gdańska 5; W. Heydemann, Gdańska 20; Drogeria Fetto, Jagiellońska 16; Fr. Nowicki, Rynek Zbożowy 3; Klindmann, Nakielska; H. Gundlach, Poznańska 4; Drogeria Minerva, Śniadeckich 42; Drogeria pod Krzyżem, Król. Jadwigi 15; Hurtownia na Bydgoszcz i Pomorze J. Kłosiński, Bydgoszcz Dworcowa 66. (2-24)

Mieszkanie

nowoczesne 5 do 7 pokoi dla starszego bezdzietnego małżeństwa, natychmiast poszukiwane. Daje dobre warunki. Zelosz. 30654

do Ogrodu Patzera Tel. 289

W naj lepszym wykonaniu za gotówkę i na raty. Ceny najniższe.

M. Stankowski - Poznań
ul. Woźna 12. Biuleta

Dzieczynę Zajace Drób

kupuje po najwyższych cenach dziennych (2400)

Bydgoski Dom Detaltesów

Leon Jankowiak

Bydgoszcz, Gdańska 22
Telefon 194.

Fabryka świec i wyrobów woskowych

Fr. Sezemski

Fabryka Biała k. Bielska

Składnica fabr. Bydgoszcz

Zbożowy Rynek 6.

Świeczki choinkowe, kandelabrowe, powozowe, oraz kościelne

w różnych gatunkach.

3047

Zakup i sprzedaż

złota, srebra

oraz wszelkich artykułów w ten zakres

34921 wchodzących.

Henryk Kaszubowski

zakład zegarm. złotniczy
Długa nr. 29.

Szpic biały

czystej rasy, dobrze ułożony natchmiast na sprzedaż. Cena 500 zł. Łask zgłoszenia upraszam pod Marciniak, Poste - Restante Inowrocław. (30685)

Handel skór

G. Draugelattés, ul. Niedźwiedzia nr. 4

Specjalny interes dla siodłarzy i obuwników.

Skóry meblowe

w wielkim wyborze.

skóry pantoflarskie.

Skóry surowe

kuny, tchórze, lisów, wydry, zajęcze, królicze i włosie końskie kupuje 26751

Handel skór

P. Voigt, Bydgoszcz,

Bernardyńska 10
Tel. 1441 i 1558.

Kandydaci na szoferów

Kursy samochodowe Z. Kochański ul. w Bydgoszczy 3 Maja nr. 4a, tel. 111
szkoła szoferów zawodowych oraz amatorów. Prospekty wysyła się na życzenie. Zapisy przyjmuje się codziennie. 24683

Ratuj zdrowie! Wzbogać rozum!

Wydawnictwo i redakcja „ŚWIT” wszystkim Czytelnikom „Dziennika” dołącza do każdej zamówionej książki, drugą, ciekawą i pożyteczną książkę darmo. Zamiast jednej — dwie, dwóch — cztery i t. d. Zamówień za sumę mniej niż 3 złote nie wykonujemy. — Wysyłamy za gotówkę lub za listem poleconym. Na wydatki pocztowe i opakowania załączamy 1 listy znaczkami pocztowymi. Niniejsze ogłoszenia wyciąć i założyć do listu. (29954)

- DR. S. BEEYER:** „Wielki lekarz domowy”. Nauka o zdrowiu. Przyczyny, objawy i leczenie wszelkich chorób zwykłych, domowymi środkami, trawami i sposobami medycznymi. Mnóstwo ilustracji. — Cenne wskazówki, jak zachować młodość, piękność i zdrowie. Wielka księga w bogatej, pięcienniej oprawie. Cena złotych 10.—
- EZYLLER-SZKOLNIK:** „Hypnotyzm! Sugestia! Telepatia!”. „Siła nasza wewnątrz nas”. Chcesz wiedzieć wielką tajemniczą siłą? Podręcznik słynnego hypnotyzera Szyllera-Szkolnika. Zawiera 98 rozdziałów: Historia hypnotyzmu. Jakim powinien być hypnotyzer. Jakie winno być medium. Magnetyczny rozwój oczu. Autosugestia. Wpływ hypnotyzera na modjum. Sugestia podczas snu. Sugestia na jawie. Obudzenie modjumu. Odgadywanie myśli. Powodzenie w miłości. Leczenie wszelkich nałogów. Zł. 7.— W pięknej mocnej oprawie zł. 9.—
- EZYLLER-SZKOLNIK:** Chiromancja (linie rąk) fizjognomika (ryszy twarzy), astrologja, (nauka o wpływie gwiazd na losy). Praktyczny podręcznik z wielu ilustracjami w tekście. Bez oprawy zł. 3.— w oprawie zł. 4.50.—
- ET. A. WOTOWSKI:** Wielka księga cudów i tajemnic. „Czarna i Biała Magja”. Cudotwórcy mistrzowie i adepci wiedzy tajemnej wszystkich czasów i epok. Ich tajemne praktyki, zaklęcia i recepty. — Oczarowania miłosne. Z portretu autora i z wielu ilustracjami w tekście. Cena zł. 4.— w ozdobnej oprawie zł. 5.—
- FR. SZMURLO:** „Świat nadmysłowy”. Treść: Zdolności nadnormalne, zjawiska nadmysłowe i nadwrażliwość. Medjumizm, jasnowidzenie, psychometria, spotęgowanie wrażliwości, fakiryzm i hypnotyzm. Cena zł. 1.—
- FR. RADWAN PRACŁOWSKI:** Powodzenie. Jak za pomocą autosugestji dopiąć powodzenia. Zł. 2.—
- FR. ST. WOTOWSKI:** „Duchy i zjawy”, medjumizm i zjawiska nadprzyrodzone. Ilustrowane leżnemi fotografiami duchów i zjaw. Zł. 2.—
- EZYLLER-SZKOLNIK:** „Co każda panna wiedzieć powinna”. Jak poznać przyszłego męża. Zł. 1.—
- SZYLLER-SZKOLNIK:** „Co każdy młodzieniec wiedzieć powinien”. Jak poznać przyszłą żonę. Zł. 1.—
- ST. WOTOWSKI:** „Tajemnice życia i śmierci” odsłaniające rąbek zagadnienia życia pozagrobowego. W 9 edycji rozdziałach. Zł. 1.50.—
- DR. SPENCER:** „Rozwój stosunków płciowych od najdawniejszych czasów do obecnych”. Zł. 1.—
- PROF. DR. A. FOREL:** „Zaradnienia seksualne” w świetle nauk przyrodniczych, psychologii, higieny i socjologii. Dwa tomy. Wydanie nowe, powiększone. Z wieloma rycinami. Zł. 5.—
- W. ZALEWSKI:** „Prostytucja”. Niezwykle ciekawe dane i szczegóły o tej odwiecznej tragedii ludzkości. Nierząd i kwestja mieszkaniowa. Domy schronienia. Sutsnerstwo. Urząd obyczajowy, policja wywiadowcza, towarzysze i przedwojenne typy prostytucji, stołeczne szkoły prostytucji i t. p. Wyczerpujące i życiowe ujęcie tematu i liczne zdumiewające przykłady, tworzą niezwykle ciekawą całość. Str. 160. Ładne wydanie. Zł. 2.50.—
- ANIELA OWCZYŃSKA:** „Zdrowa higieniczna, oszczędna kuchnia”. Fiszycie najnowszych sposobów gotowania smacznych, zdrowych, oszczędnych obiadów. Pieczenie legumis, ciast, mazurków, bułek, tortów, smarzek konfitur, soków, marmelad, sporządzanie kompotów, lodów, wódek napojów chłodzących. Zł. 4.— W dobrej oprawie zł. 5.—
- EZYLLER-SZKOLNIK:** „Zwycięstwo w miłości”. Jak zdobyć miłość ukochanej osoby. Czary, amulety i talizmany. Zł. 2.—
- IR. ST. WOTOWSKI:** „Miłość a kłamstwo” i „Samobójstwo” w jednej książce. Zł. 2.—
- ARTUR GÓREKI:** „O zmartwychwstaniu”. Zł. 1.—
- „WPOJENIE Z KART”. Szczęśliwy podręcznik ilustrowany. Zł. 3.—**
- DR. RAFAEL MABUZE:** Jak zostać hypnotyzerem? Hypnotyzm! Sugestia! Telepatja! Podręcznik praktyczny. Zł. 2.—
- DR. M. ROSEN:** „Życie seksualne, a choroby weneryczne”. Syfilis, parazyty i inne choroby weneryczne. Popularny wykład o najnowszych sposobach leczenia i zapobiegania tym chorobom. Zł. 1.—
- DR. RADWAN-PRACŁOWSKI:** „Spotęgowanie woli”. Najnowsze metody sugestji. Rozwój zdolności, talentu i usuwanie strachu i złych przyzwyczajzeń. Całość 4 tomiki razem 1 zł.
- WEININGER:** „Płeć i charakter”. Dwa wielkie tomy zł. 8.—
- DR. BIRON:** „Rzeczyczka” (tryper). Dzieło naukowe nadrodzone na konkursie lekarskim. Zł. 1.50.
- DR. A. GUILLARD:** „Higiena piękności”. Jak zachować piękność i zdrowie? Zł. 1.50.—
- DR. WYROBEK:** „Choroby weneryczne”. Sposoby leczenia. Zapobieganie. Wielka księga. Mnóstwo ilustracji. Zł. 5.—
- DR. BRAUN:** „Samogwałt u mężczyzn i kobiet”. Jego skutki i środki wyleczenia. Zł. 1.—
- DR. TANGHEY:** „Zboczenia płciowe”. Zł. 1.50.—
- DR. BACHE:** „Nowy lekarz dla kobiet i matek”. Dla rozpoznania chorób i użytku doświadczonych i bardzo dobrych lekarstw i środków dom. Zł. 5.—
- OTTO WEININGER:** „Tajemnice kobiet i mężczyzn”. Myśli, poglądy i spostrzeżenia tego genjusza, co do wzajemnych stosunków dwóch płci. Zł. 1.—
- DR. SURBLED:** „Sekretne sposoby małżeńskie”. Cena zł. 1.—
- DR. GELSEN:** „Higiena młodych miłości”. Wskazówki dla nowożeńców. Zł. 1.—
- DR. FROMUS:** „Zielnik lekarski”. Opis 1200 leczniczych i sposobów ich zastosowania. Z tablicami i ilustracjami zł. 10.—

Wydawnictwo i redakcja „ŚWIT”, Warszawa, Nowowiejska 32, m. 6.

1.000 dolarów na gwiazdkę

otrzymasz przez posiadanie polisy, ubezpieczając się w

„EUROPIE”

najważniejszym Krajowym Towarzystwie Ubezpieczeń na życie Sp. Akc. w WARSZAWIE.

Dlaczego? Dlatego że:

- „EUROPA” tylko daje dywidendę dotąd i to aż 20% wszystkim ubezpieczonym, w 4-tym roku trwania ubezpieczenia.
- „EUROPA” tylko daje bezkonkurencyjne warunki ubezpieczonym z ubezpieczeń w walutach pełnowartościowych.
- „EUROPA” jest jedyną Instytucją, która wypłaca całkowite kapitały bezspornie.
- „EUROPA” jest najważniejszym Towarzystwem życiowym w Polsce.
- „EUROPA” jest Towarzystwem, w którym ubezpiecza się większość społeczeństwa polskiego.

Statystyka ubezpieczonych wykazuje, że wszyscy przeczorni i zdrowo myślący obywatele polscy **ubezpieczają się tylko w „EUROPIE”, która posiada swe majątki i kapitały w kraju, a nie w Towarzystwach zagranicznych.**

Ubezpieczenia przyjmują i służą informacjami jak i dowodami:

- w **Bydgoszczy:** Repr. Pomorska, Stary Rynek 27. Tel. 661
- w **Toruniu:** Inspekt rat obwodowy, ul. Prosta 33, II pi.
- w **Gruździu:** inspektorat obwodowy, Rynek 11, I pi.
- w **Naxle:** Inspektorat obwodowy, Rynek 66, II piętro.

Papier-torebki

papiery pakowe w różnych gatunkach. Torebki tytki kolonialne, piekarskie itp poleca (26403)

Jan Szymański

Bydgoszcz, Poznańska 10. Tel. 1630

Dla panów hurtowników odpowiedni rabat.

Naczynia

a umiornie i emaljom.

Wanny i kotle

pocynkowane i cynowane

Garnitury

na umywalki

Łóżka metalowe

dla dorosłych i dzieci

Stojaki

do choinek

poleca 30649

K. Stark

handel żelaza

i sprzętów kuchennych

Gdańska 42.

Wino deserowe

czerwone półslodkie (nadające się także i do grzania) w znanej jakości znów do nabycia. 30485

Weiss Wytwórnia win owocowych
Wielki Rynek 56.- Telef. 1523

Hurt Skład skór E Guhl i S-ka Detal
Bydgoszcz, Długa 45. Tel. 19-34

Polecamy po cenach konkurencyjnych

Skóry

mehlowe
nantoflarskie
krukonny i nadeszwowe
siodlarskie
introlatorskie
sztuczne - dermatoid

wszelkie przybory szewskie i siodlarskie, filce różnych gatunków, wkładki i zelówki filcowe, podszwy gumowe Trelleborga oraz gumę do naprawy kaloszy i śniegowców. (23287)

W Zbyszyniu na sprzedaż 30509

interes papieru

połączony z księgarnią i oprawą obrazów. Położone bardzo dobre przy ulicy przynypalnej, duże okno wystawowe. Tamże można założyć introligatornię, której w mieście niema. Objęcie każdego czasu. Egzystencja pewna. Oferty do Dzien Bydg. pod „K Z 1228”

Jedne z najlepszych w Polsce znane ze swej dobroci

Piwa Okocimskie

jasne (marcowe) ciemne (eksportowe)

Porter

30688

Na gwiazdkę dla znawców w syfonach

5 i 10 litrowych

Specjalne

poleca

Repr. Brow. Okocim.

Jackowskiego 37-39, telefon 15-05.

Przetarg przymusowy. Nieruchomość położona w Bydgoszczy-Rupienica przy ul. Sieradzkiej 1.4 i w chwili uczynienia wzmianki o przetargu zapisana w księdze gruntowej Rupienica w h. 14 na imię **Stanisława Pobjóg-Górskiego** zostanie dnia 21 lutego 1928 o godzinie 11 przedpołudniem wystawiona na przetarg w niżej oznaczonym Sądzie, pokój nr. 12. Na nieruchomości oszaru 43 a 10 m² znajduje się dom mieszkalny z skrzydłem, podwórzem i ogrodem domowym, dom magazynowy, szopa, kotłownia i fabryka. No. 13 matrykuły podatku gruntowego i No. 51 ks. podatku budynkowego.

Wzmiankę o przetargu zapisano w księdze gruntowej dnia 27 października 1925 r. — Niniejszem wzywa się wszystkich, których prawa w chwili zapisania wzmianki o przetargu nie były w księdze gruntowej uwidocznione, aby się z nimi zgłosili najpóźniej w dniu przetargu, przed wezwaniem do wnoszenia ofert i prawa te uprawdopodobnili, gdyby im wierzyciel przeczył. W razie niezastosowania się do powyższego wezwania, prawa te przy oznaczeniu najniższej oferty nie zostaną wcale uwzględnione, a przy rozdziale ceny kupna dopiero po rozszerzeniu wierzycieli i innych prawach. — Zaleca się na dwa tygodnie przed tem nem podać na piśmie albo do protokołu sekretarza sądownego dokładne obliczenie swych roszczeń w kapitale, odsetkach kosztach wypowiedzenia i kosztach sądowego dochodzenia swych praw oraz oznaczyć pierwszeństwo, którego się żąda. Tych, którym służy prawo sprzeciwienia się przetargowi, wzywa się, aby przed udzieleniem przybiła targu po starali się o umorzenie lub zawieszenie post poważnia gdyż inaczej prawo ich odnosić się będzie zamiast do nieruchomości, tylko do uzyskanej ceny kupna. (30570) Bydgoszcz, dnia 6 grudnia 1927 r. Sąd Powiatowy.

Ogłoszenie. Postępowanie przetargu przymusowego nieruchomości zapisanej w księdze gruntowej Bydgoszcz w h. 1022 na imię **Wilhelmy Breitenfeld** ur. Rehlitz zapisanej wstrzymuje się tymczasowo, albowiem wierzyciel Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu zezwolił na wstrzymanie. Wyznaczony na dzień 31 stycznia 1928 r. termin przetargowy znosi się. (30571) Bydgoszcz, dnia 6 grudnia 1927 r. Sąd Powiatowy.

W dniu 28 grudnia br. o godz 10 tej rano odbędzie się na składnicy celnej (gmach Ekspedycji Towarowej)

sprzedaż licytacyjna

zalegających towarów jak:

1. sikawki elektr. aparaty, przewód elektr. wyroby z gumy, worki jutowe, medal piatekowy, żółty przetwór chemiczny, nieograniczony.
2. wyroby ze szkła galanterijne, kuto-lane, żelazne, trąciną bawlnianą i jedwabną, chleb świętojański, gwoździe cięte, drut i wyroby z papieru.

Wymienione pod poz. 2. pod warunkiem wywozu za granicę. Blizsze dane w ogłoszeniu wywieszonym w Urzędzie Celnym.

Wzywa się odbiorców do wykupienia towarów przed tem ninem licytacji (najpóźniej w dniu licytacji) bowiem tracą prawo rozporządzeniem towaru. (30619) **Urząd Celnym.**

Dobrowolna licytacja

na majątku Koziajóra oo.w. wyrzyński stacja kolej państw. na miejscu odbędzie się dnia 22 grudnia o godz. 12 w południe. Sprzedawane będą: (30607)

- 16 koni roboczych, 4 żrebaki, 10 krów, 10 wozów, brony, plugi, mazyzny itp.**

Ignacy Kubczak.

Państw. Nadleśnictwo Stronna w Koronowie

sprzeda we wtorek, dnia 10 stycznia 1928 r. od godziny 10 przed południem począwszy w hotelu pana J Nowaka w Koronowie w drodze licytacji:

- ca. 60 m³ drewna użytk. sosnowego I-IV kl.
- ca. 300 mp. szczap i wałków sosnowych
- ca. 200 mp. gałęzi sosnowych I-III klasy
- oraz 40 mp. szczap sosnowych użytkowych z wszystkich leśnictw. Sprzedaż tylko za gotówkę. Warunki sprzedaży ogłosi się przed licytacją. (30572) **Państwowe Nadleśnictwo.**

Podpalniki „Hel”

nagrodzone medalem rozpalają węgiel b z drzewa. Wielkop. Wytwórnia Bydgoszcz, Jagiellońska 3. Telefon 15-19. Wygoda - Taniaść. Telefon 15 19.

Podmajstra

poszukuje od 20 grudnia 1927 r. lub od 1 stycznia 1928 r. Zgłoszenia piśmienne do firmy (30329) **JAKÓB HECHLIŃSKI** fabryka mebli Bydgoszcz, ulica Podgórna nr. 2.

STENOTYPISTKA

pierwszorzędna i wyrobiona rutynowana siła z znajomością stenografii polskiej i niemieckiej poszukiwana. Zgłoszenia z podaniem odpisów świadectw, referencji, warunków i najwcześniejszym terminem wstąpienia skierować należy do (30614)

Chem. Fabr. „ERGASTA” C. Magórski, Starogard (Pomorze).

TANIO NA RATY!

**Płaszczki damskie i męskie
Ubrania - Ubranka - Płaszczki**

LUCJAN SZULC

29372 **Jana Kazimierza nr. 2.**

Słodkie podarki gwiazdkowe

Mikołajki z czekolady, serduszka, kartofelki i herbatniki z marcepanu i persypanu jak również co zmiennie **świeże konfitury poleca** (29386)

„LUKULLUS” Fabryka cukrów i czekolady. Bydgoszcz

Poznańska 28, tel. 1670 — Dworcowa 99, tel. 1390 — Grunwaldzka 25.

OBUWIE

w wielkim wyborze. (16365)

Śniegowce „PEPEGE”

nowy transport otrzymałem.

W. KOCZOROWSKI, Bydgoszcz

Założ. w r. 1908. **Ul. Gdańska nr. 5.** Telefon nr. 1278.

Weeseego piernika chcę!!

Innych nie lubię!!!

Poszukujemy stolarza

który wyrabia kopyta do trzewików oraz pantofli drewnianych.

Oferty należy skierować pod adres:

W. WEYNEROWSKI I SYN

fabryka obuwia

Bydgoszcz, ul. Chocimska 5. 30362

**Płatki owsiane
Quaker Oats**

— idealnie oczyszczone —

Pod względem ilości kalorii, zawartości witamin, oraz substancji białkowych i mącznych górują nad wszystkimi innymi pokarmami.

Przedstawicielstwo:

J. K. Pawłowski, Bydgoszcz, ulica Królowej Jadwigi nr. 11.

Ucz się - w nauce Twa przyszłość!

Cheć przygotować się do matury gimn. wzgl. semin., uzyskać cenzus nauk w zakresie 4-eh, 6 cju kl. gimn., nauczyć się szybko języka angielskiego, niemieckiego, francuskiego, — wpisz się niezwłocznie:

Instytut Naukowy „MATURA”

sprobowany przez Kuratorium Krak. reskr. L. II. 7632/27.

Kraów, Karmelicka 35, parter, sekcja 122.

Kierownik pedagog. Dr. Bronisław Świba. Każdy uczy się w domu z wykładów drukowanych, opracowanych przez PP. Profesorów szkół średni. i Uniwersytetu, bez przerwy zajęć zawodowych lub opuszcz. stałego zamieszkania. Liczne listy dziękczynne do widoku. Próbné lekcje na 8 dni po nadstaniu zł. 3.— (Podać klasę wzgl. język). Respekta bezpłatnie. — Uwaga! Każdy 10-ty wpisujący się w listopadzie, otrzyma kurs za darmo! (23577)

„Blaskolin”

mydło benzolowe

piecie i czyści wszystko. O zaletach tego nowego patent. zastrzeżonego mydła do prania świadczy najlepiej jego zbył.

Sprzedano w I-szym miesiącu jego fabrykacji w sierpniu 8.000 kg., następnie we wrześniu 15.000 kg., następnie w październiku 40.000 k.

PATENT I WYRÓB POLSKI.

Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna

„BLASK” Sp. Akc.

Poznań - Aleje Marcinkowskiego 5

650 wartościowych przedmiotów za 15 zł 45 gr.

wysyłamy po otrzymaniu listowego zamówienia. Najcenniejsze z tych przedmiotów są:

1. Zegarek męski nikielowy, szwajcarski z gwarantowanym chodem z pięcioletnią gwarancją.
1. 1 łańcuszek do zegarka.
- 1 kawałek mydła toaletoowego.
- 1 brzytwa zagraniczna firmy „S. Iingen”.
- 1 pędzelek do golenia z dobrym włosom.
- 1 miseczka do golenia aluminiowa.
- 1 papierośnica nikielowa lub stalowa.
- 1 szczyrzyk stalowy. (30643)
- 1 lusterko kieszonekwa.
- 1 grzebień kieszonkowy z futerałem.
- 1 komplet spinek do mankiel.
- 1 pierścionek srebrny, lub ze złota amerykańskiego
- 1 szczoteczka do zębów.
- 1 krawat elegancki, jedwabny.

Pozostałe zaś 536 przedmiotów również są niezbędne dla wszystkich.

Caly ten komplet wynosi tylko 15 zł, 45 gr. Taki sam w lepszym gatunku 18 zł, 65 gr. W najlepszym gatunku 24 zł. z premją. Wszystko to wysyła się skrupulatnie, w starannym opakowaniu za zaliczeniem pocztowym.

Bez ryzyka! W razie niespodobania się — zwrot pieniędzy lub na życzenie zamiana.

Uwaga! Taki sam zegarek męski lub damski ręczny kosztuje o 5 zł. drożej. Za portem i opakow. liczy koszt wysany.

„OMEGA”, Warszawa, Przechodnia 1. D. B.

Popierajcie „Dziennik Bydgoski,!”

Polecam
meble wszelkiego rodzaju
od najtańszych do na lepszych
tylko w solidnym wykonaniu

meble galanteryjne
Fabryki Mebli giętych Thonert
bardzo stosowne

PODARKI GWIAZDKOWE
a mianowicie:
fotele bujające
etażerki do nut
postumenty do nut
krzesła do fortep. na śrubie
foteliki dla dzieci
różne stoliki
garderoby
fotale przed biurka jas. i ciem.
stoliki do nalania
takie z płytą mosiężną
piękne garnitury do salonu i przedpokoju
i wiele innych

WŁASNE WARSZTATY

Antoni Górecki, Bydgoszcz
werny Rynek J. (3051)

Na gwiazdkę!
polecam:
walizki, torbki damskie, nesesery,
manicury, teki, parasole, laski i t. p.
artykuły skórzane galanteryjne po cenach
niskich, w wielkim wyborze. (30467)

B. Kuczyński
Bydgoszcz, Dworcowa 93. Tel. 875.

Instrumenta muzyczne wszelk. rodzaju
w wielkim wyborze
polecam na Gwiazdkę
po cenach niższych

FELIKS FRYC
Bydgoszcz, Dworcowa 20.

**Ważne dla piekarzy
i cukierników!**

Cukier pudrowy
miałko mielony w lnianych
workach po 25 kg poleca

Lukullus Bydgoszcz, ul. Poznańska 28. Telefon 1670.

J. Kulpiński
PIEKARNIA i CUKIERNIA
Śniadeckich 5 róg Pomorskiej

Poleca na Święta:
BABKI, PLACKI, STRUCLE
MAKOWE i MIGDAŁOWE
MARCYPANY i PIERNIKI

Towar smaczny i niskie ceny.
30671

**Sprzedaż
gwiazdkowa.**

FUTRA
GOTOWE
DAMSKIE i MĘSKIE
BŁAMY i SKÓRKI
KOLNIEŻE i EIOLE
POLECA

„MAGAZYN NOŹCÓCI”
Bydgoszcz, Długa 33
Tel. 1700 (29387)

na dogodnych warunkach.

Wielki wybór konfekcji

Na gwiazdkę
mielki mybór pierników, bombonier, marcypanów,
ananasów, czekolad, marmeladek, masy migda-
łowej do ciast, figurek czekoladowych i innych
cukrów, tylko mięsnego myrobu, poleca

„Franboli”
ulica Dworcowa nr. 93, narożnik Pomorskiej
bis à bis Hotelu pod Orłem.

Wyłączna reprezentacja na całą Polskę herbaty rosyjskiej
„Róża cesarska” firmy „Kiachla”. 30652

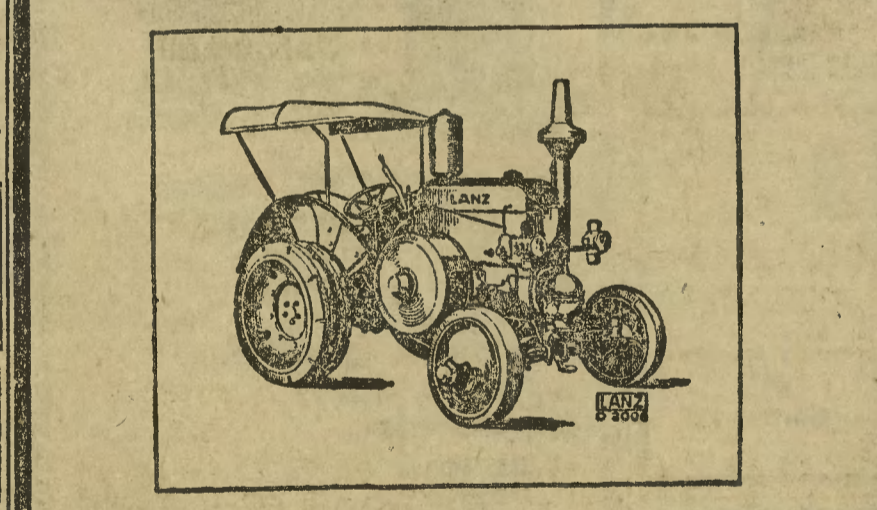
Na zbliżające się święta
polecam

obuwie
damskie, męskie i dziecięce
w wielkim wyborze, po najniższych 30512
cenach także ŚNIEGOWCE

Jan Zieliński
BYDGOSZCZ, Gdańska 164 TORUŃ, Szeroka 31

**NAJLEPSZEGO GATUNKU
PIANINO**
kilkakrotnie odznaczone złotymi medalami,
kupicie tylko w największej i najsprawniejszej

fabryce pianin B. Sommerfeld
założ. 1905.
Centrala: Bydgoszcz, Śniadeckich 56
Filje: Grudziądz Gdańsk Lwów
Grobłowa 4 Hundegasse 112 Pilsudskiego 17
29129

Po oryginalnych cenach fabrycznych oferujemy
do najszybszej dostawy

traktory ropowe
„Lanz” Crossbulldog
jako zastępca firmy Rud. Sack 29407

orygin. Sackowskie maszyny przyczepne
do traktora dwa-, trzy-, oraz pięcioskibowe
automat. kultywatory i brony talerzowe

Na życzenie służymy osobistą dokładną ofertą

Adolf Krause & Co
T. z o. p. Telefon 646
Toruń-Mokre

SAPON
z „Koszulką”
najlepszy środek do prania białizny.

„ASAN”
do białej białizny.
Środki pod gwarancją nieszkodliwe, od 20 lat chlubnie znane
i nagrodzone złotymi medalami. (25928)
Zwład na znak ochronny „KOSZULKA”. Do nabycia wszędzie.
Dziękuję dr. „Ergasia” C. Nagórski, Starogard-Pomorski.

Klinika lalek

Lalki nietluczące . . . od 2,00 zł
Korpusy do lalek . . . 1,30 .
Wózki do lalek . . . 13,00 .
Konie na biegunach . . 15,00 .
Zabawki wszelkiego rodzaju.

*Kto teraz kupi, oszczędza
pieniądze, bo wyjątkowe ceny.

**FABRYKA ZABAWEK
T. BYTOMSKI**
Dworcowa 15a. (2899) Gdańska 21.

Klinika lalek

Meble starożytne
(kompletne pokoje)
antyki, przedmioty artystycz.
Przejmowanie urzędów
wewnętrznych.

„Altkunst”
Gdańsk (Danzig), 51 Langgasse 51
obok ratusza. 20922

**Na Gwiazdkę poleca premjowane
ZŁOTYM MEDALEM**
najlepsze wina krajowe

Węzryn stołowy
Węzryn półsłodki
Tokay słodkie białe
Wyborowe białe deser.
Portwin krajowy deser.
Borja czerwone stołowe
Made ra czer. półsłodkie
Małaga czerwone słodkie
Wyborowe czerw. des.

Do nabycia w pierwszorzędnym składach
win i restauracjach. (30397)

R. K. Huebner i S-ka
Fordon.

„Angelus”
Fabryka Perfum i Kosmetyków
STAROGARD

poleca na gwiazdkę
Wody kwiatowe
Wody kolońskie
Perfum 29292

Halol! Halol!
RADIO

Nowość-3 lampkowy odbiornik „Neuro-Baby”
Obsługa prosta, odbior na głośnik.
„Neuro Duxlex” 5-cio lampkowy odbiornik
odbiera głośno i czysto przy bardzo
prostej obsłudze.
Głośniki jak i wszelkie przybory
w wielkim wyborze.

Dogodne warunki. Dogodne warunki.

Radio i Elektrotechnika
Alojzy Głyda i S-ka
Bydgoszcz, Gdańska 159. — Telef. 738.
2852

CAPSINAP
Jedyny środek
przeciwko
reumatyzmowi i podagrze.
Do nabycia we wszystkich aptekach. (25414)

Oświadczenie.

Podaję do wiadomości publicznej, iż z dniem dzisiejszym wszelkie moje sprawy sądowe i prawne

powierzyłem mecenasowi p. Dr. A. Janowskiemu.

Publiczność, która ma jakiegokolwiek zobowiązania lub pretensje do mnie, zechce zatem zgłaszać się w tych sprawach do **mecenasa Dr. A. Janowskiego, ul. Długa nr. 49.**

Bydgoszcz, dnia 15 grudnia 1927 r.

(-) Antoni Weynerowski
właściciel fabryki.

30561)

Otto Pfefferkorn

Artystyczna wystawa urządzeń mieszkaniowych
Okolo 200 pokoi

Telef. nr. 331 i 432
założ. 1884

BYDGOSZCZ ul. Dworcowa 94
Fabryka ul. Podolska 3 5 letnia gwarancja
Pierwszorzędna robota

Oddział materiałów meblowych i dywanów

Wielki wybór mechanicznych dywanów wszelkich wielkości i jakości.
Krajowe i zagraniczne fabrykaty.

Originalne dywany Wschodnie

z różnych dzielnic Azji — w każdym rozmiarze do pokoi męskich, jadalnych i salonów

Strandzine chodniki wschodnie

z Kasaku, Schirwanu, Schirazu, Tabrisu, Belutschistanu, Sumaku, Saruku itd.

Obszerny skład mokietów, gobelinów, adamaszków, welurów. Wykonanie w bawełnie, wełnie i jedwabiu.

Wyrób krajowy, wiedeński, francuski i niemiecki.

(29381)

Chcesz mieć prawdziwą uciechę w Gwiazdkę?
to kup
pierniczki i podarki świąteczne

w firmie (30024)

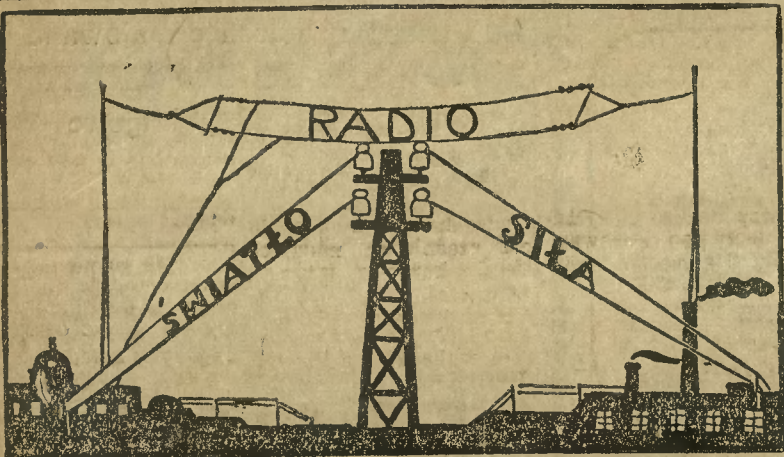
WINCENTY RAMISCH

Bydgoszcz, ul. Gdańska 5. Telefon 1017.

Obuwie

Fr. Rogoziński i S-ka T. z o. p.
Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 65-66.

26055

Telefon 462. **„WOLTA“** Telefon 462
Specjalne Biuro Elektrotechniczne: Em-1 Ritt, Bydgoszcz, Piotra Skargi 4. 29398

RESZTKI

materiałów wełnianych, zimowych, na kurtki, płaszcze i ubrania męskie

oddaje po cenach kosztu
Fabryka konf. męsk. **„INDUSTRIA“** ulica Kujawska 125
tramwaj zielony, rynek Zbożowy.

BROWAR POMORSKI
Józefa Chronowskiego
Podgórze - Toruń

poleca

wyśmienite piwa

„Smietanka Pomorska“

Do nabycia w rozlewniach WPP.

Niedzielski, ulica Sienkiewicza 6
Fr. Nowak „ Wileńsk 5
Budziak „ Jezulicka 2. (30032)

Uwagze PP. Rymarzy i Siodlarzy!

Wszelkie skóry

wchodzące w zakres rymarstwa i siodlarstwa poleca po cenach przystępnych firma

W. GEFILHAUS, WARSZAWA
Próżna 14, tel. 68-49, konto PKO. Warszawa 5809

UWAGA Specjalność: wszelkie skóry do karoserji powozowych i samochodowych.

Do natychmiast. dostawy z naszych składów:

- Siekacze do buraków wszelk. rozmiarów
- Parowniki do kartofli
- Piece kotłowe lane

Gniotowniki do kartofli

Sortowniki do kartofli

cylindrowe lub z sitami

Kufy do gnojówki

cynkowane

Pumpy do gnojówki

Noże do słomy

Sieczkarnie

Wialnie

„Amazone“ — „Röber“ i „Vistula“

Wiewniki

tychże firm

Plugi do głębokiej orki

T. R. 6-15 (27352)

Wszelkie inne maszyny rolnicze jak: maneje, młocarnie, srotowniki etc. w największym wyborze.

Bracia Ramme

Bydgoszcz

ul. Św. Trójcy nr. 14 b, telefon nr. 79

Zakład Karny w Koronowie

wykonuje wszelkiego rodzaju

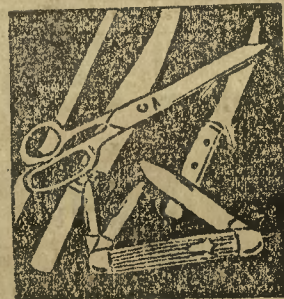
meble stolarskie

od najskromniejszych do najwykwintniejszych Również wykonuje się różne (20570)

wyroby koszykarskie

i przyjmuje się pierze do darcia.)

Patenty rzecznik patentowy **F. Winnicki, inż. dipl.**
wzory, znaki towarowe w Polsce i zagranicą.
Bydgoszcz, Konarskiego 2.

Wszelkie towary stalowe oraz narzędzia rzemieślnicze poleca 18957
Fa. JUL. MUSOLFF
T. z o p
Gdańska 6. Tel. 26.

Kuchenki żelazne westfalskiego rodzaju

w różnych wielkościach.

Przenośne piece kaflowe

w bogatym i pięknym wyborze o silie ogrzew. od 50—250 cfm. w znanym pierwszorzędnym wykonaniu. 20552

Najnowsze modele 1927.

Oskar Schöpfer
Bydgoszcz, Zduny 5.

Nowy wynalazek XX wieku !! Płaski zegarek!!

Tylko zł 5.93 (am. 25)

Wysłaliśmy pocztą za załozeniem elegancki zegarek nikielowy. Chodź dzwieniący, na kamieniach. Wyregulowany do minuty z gwarancją za dobry chod na 8 lat. 2 szt. 11.60, 4 szt. 22.80, 6 szt. 33.60. Lepszego gatunku 7, 8, 9, 11, 15, 18, 21, 25 i 30. Na rękę z paskiem 1. 50, 14, 17, 20, 2, 2, 30 i 35 zł. Z francuskiego nowego złota 1.50, 2 szt. 30, 3 szt. 44 zł. Budziki stolowe 11, 15, 17 i 20. Za kosza przeżyłki pięci kupulcey. Adr. zegara Józef Jakubowicz, Warszawa, Stenka 27. Oddz. i Firma egzystuje od roku 1900. Nagrodzona wieloma złotymi medalami i krzyżami. Mnóstwo listów dziękczynnych. Z powodu braku miejsca zamieszczamy niektóre: (Nr. 13 0) Zegarek otrzymałem za który bardzo dziękuję, chodzi co do minuty i bardzo miły dla oka. Ku mejemu milemu zdziwieniu chodzi lepiej od „Omegi“, którego robi różnicę naprzód, albo w tył. Zegarek otrzymany od Pana nie robi żadnej różnicy, tak dał się dokładnie wyregulować, proszę o laskawe przysłanie mi możliwie w krótkim czasie jeszcze dwa zegarki płaskie, nikielowe. Po otrzymaniu zrobię zamówienie na większą ilość dla osiego biura. Z poważaniem Jan Kałuzyski, Lubin. (Nr. 13 5) Sz. P. I Uprzejmie proszę o wysłanie jeszcze jednego zegarka z fr. nowego złota. Przy tej sposobności mam zaszczyt podziękować za otrzymane 3 zegarki, z których jestemem zadowolony. W najbliższych dniach wysłać zamówienie na kilka zegarków dla Kota Młodziejy w Gołębiewku. Z poważaniem przez Stanisław Borowicz. Okręg. Towarz. Rolnictwa w Kutnie. (Nr. 13 6) Sz. P. I Otrzymałem zamówiony przeze mnie w firmie pańskiej zegarek budzik z dzwienkiem, z którego jestemem zadowolony w zupełności i tą drogą składam W. Panu podziękowania. Z poważaniem Płak Konstanty. Post. Pol. Państw., poczta Jasioł, (Nr. 13 7) W. P. I Za przesłane mi 2 zegarki składam P. serdeczne pozdrowienia, gdyż jestemem z nich zadowolony, a teraz proszę o przyśłanie mi jednego zegarka dającego z skorz. pask. Post. Pol. Państw. w Szczepanowie. Jan Burkiwicz (27284)

Wielkopolski Skład Kawy

Towarzystwo z ograniczoną poręką poleca

na święta Bożego Narodzenia artykuły świąteczne
jak: pierniki, marcypany, figurki czekoladowe, gwiazdory, dodatki do pieczywa, tudzież

Niskie ceny!

wszelkiego rodzaju **artykuły kolonialne i spożywcze.**

Wielki wybór!

Znakomita kawa „Weska” aromatyczna, bardzo wydajna, świeżo palona, w różnych gatunkach, w cenie od zł 3,50 do 8,40 za 1/2 kg.

Herbata „Weska” świeżego zbioru, w rozmaitych gatunkach, w opakowaniach i luźno — w cenie od zł 2,40 do zł 3,75 za 1/2 kg.

Przedcudny aromat! Znakomity smak!

Przy kupnie kawy lub herbaty może kupujący otrzymać **ozdobną puizkę** z im. **starego srebra** w cenie od zł 0,85 do 1,50 jako gustowny podarek na **Gwiazdke Kakao „Weska”** oryginalne holenderskie, tylko w najlepszym gatunku w cenie od zł 3,20 do 3,60 za 1/2 kg.

Keksy „Weska” ogólnie znane, ze swej dobroci, mające duży zbytek w cenie od zł 2,20 za 1/2 kg.

Czekolady „Weska” tanie i bardzo dobre, nie ustępujące w smaku najlepszym wyrobom krajowym i zagranicznym.

„Weska” Elok — „Weska” deserowa — „Weska” orzechowa — „Weska” mleczna „Weska” mleczna z orzechami, za 100 gramów od zł 0,65 do zł 1,15.

Polecamy dalej nasze **pralinki**, bardzo smaczne, cieszące się wielkim zbytem, nadto **czekolady i cukierki** wyrobu krajowego i zagranicznego.

Przy zakupnie oznaczonej ilości towaru odpowiedni rabat!

Oddziały w Bydgoszczy: Mostowa 11, Wełn. Rynek 15, Dworcowa 9D, Gdańska 44

a nadto oddziały w większych miejscowościach w Wielkopolsce i na Pomorzu.

Centrala w Gdyni.

Napisowy wiersz tusty 20 groszy, każde dalsze słowo 10 groszy. 5 cyfr = 1 słowo — i, w, z, a = każde stanowi słowo.

DROBNE OGŁOSZENIA

Ogłoszenia większe pod niniejszą rubryką oblicza się na mm o 100%, drożej.

Dla poszukujących posady 20% zniżki. — Drobną ogłoszenia przyjmuje się do godziny 9 przed południem.

POLECENIA

Przyjeżdżam dnia 21 bm. Akuszerka-masażystka Z. Wichrowska, Grunwaldzka 119. 30698

Karbowanie plisowanie

I dekaturowanie wykonuje w jednym dniu po cenach najniższych. Plisownia sukien damsk. Zakowicz, Bydgoszcz, ul. Gdańska 114, F-a Wakarecy, ul. Dworcowa 95a, Jagiełłońska 4, skład kapeluszy, ul. Gdańska 58, i Plac Kościelickich nr. 2, Nakło, ul. Ks. Skarży 91. Materiał może być pocztą przesłany. 30681

Gramofony patefony nowe modele. Wielki wybór płyt krajowych i zagranicznych, Katalogi wysyłamy darmo po nadesłaniu znaczka pocztowego. „Polska Płyta” Warszawa, Marszałkowska 104. 27204

Kilka tysięcy choinek nadeszły, kościółki, szkółki i sale mają ceny wyjątkowo. Miejsce sprzedaży Kasyno Cywilne Gdańska 160 a 30595

Gdańska 58 zabawki, tytonierki, lalki, maski, rowerzyki, wózki dziecięce, rowery poleca najtaniej. 16368

Plisowanie karbowanie materiałów wykonuje przedko, trwałe i tanio „Valentia” Cieszkowskiego 5, Mostowa 2, Gdańska 14. 16371

Wózki lalkowe, rowerki, drezynki, lichtarzyki choinkowe poleca jako artykuł masywowy Fabryka Wózków „Sport” Bydgoszcz, 3 Maja 19. Tel. 7. F-16379

Starszy gospodarz, samotny, szuka miejsca na mały majątek, wykonuje wszelkie reperacje szorów i drzew. Adr. wskaże filija Dzień. Bydg. F-16334

Sensacja! Amerykańskie fotografie 12 szt. 1 złoty, bajeczne zdjęcia. Proszę się przekonać. Ul. Dworcowa 95 „Foto-Janina”. 16257

Wróżka stawia karty, ul. Dwiernickiego, Baraki 20. 30677

SPRZEDAŻE

Małatek 270 morgi ziemi pszennej drewniany pałac 20 pokoi centralne ogrzewanie z pełnym żywym i martwym inw. cena 10J tysięcy zł. 253 mrg. z emi dobrej kompl. zabudow. pełnym żywym i martwym inw. cena 77 tys. zł. 165 mrg. ziemi I kl. Domy 13 pokoi inw. żywym i martwym inw. cena 65 tysięcy zł. 100 mrg. ziemi dobrej w tem 3-gi sadu ze zabudowaniem inw. cena 50 tys. zł i wiele innych większych i mniejszych poleca Małek Bydgoszcz, Dworcowa 2, telef. 699. 30242

Folwarki, młyny, tartaki, fabryki, hotele, kawiarnie, kamienie, sklepy, gościniec sprzeda Biuro Centralne Bydgoszcz, Dworcowa 69. Telf. 850 Nowakowski. F-16385

Nieruchomość w mieście powiatowem, blisko dworca, nadająca się na przemysł, tartak, fabrykę powozów, interes zbożowy lub inną fabrykację zaraz na sprzedaż. Wpłata 20—25.000 zł. Zgl. Aleks Długosiński, Starogard, ul. Warszawska. 30513

Na sprzedaż dom II piętr. z ogrodem mieszcz. 4 pokoje wolne cena 33.000 zł. Dom piętrowy z ogrodem 3 pokoje do objęcia, cena 25.000 zł. Dom III piętrowy z komfortem mieszcz. 4-5 pokojowe cena 100.000 zł. Dom II piętr. z komfortem wolnem mieszcz. i ogrodem cena 75.000 zł. Dom III p. przy dworcu z komfortem cena 78.000 zł i wiele innych poleca i przyjmuje Małek Bydgoszcz, Dworcowa 2 telef. 699. 30241

Posiadłość w dobrym stanie dzierżawa przedwojenna ca. 20.000 mk. przy wpłacie 200.000 zł. na sprzedaż. Konst. Wetzker, Bydgoszcz, Długa 41. Tel. 1013. 30552

Domy korzystnie sprzeda „Orient” Lipowa 3. F-16389

Restauracje dobrze prosperująca z kompletnym urządzeniem obszernym pomieszczeniem w dobrym położeniu wydzierżawie od 1. I. 28 r. Inwalidzi fachowcy mają pierwszeństwo. Zgłoszenia do A. Wróblewski, Brusy (Pomorze). 30656

Dom z dwoma interesami centrum miasta sprzedam, cena 60.000. Gordon, Gdańska 60. 16372

Pracownia stolarska z rzem. ławkami i kompletnymi narzędziami wraz z wolnym mieszkaniem, natychmiast z powodu zmiany interesu do odstąpienia. Do objęcia potrzeba 1000 zł. Walenty Dreżewski, Gasawa p. Znina 30557

Skład kolonialny z wolnym mieszkaniem, urządzeniem i towaram przy ul. Gdańskiej z powodu stosunków rodzinnych na sprzedaż. Gdzie, wskaże filija Dzień. Bydg. Dworcowa 2. (16404

Składy kolonialne i próżne korzystnie odda „Orient” Lipowa 3. F-16388

Na sprzedaż urządzenie sklepowe, gramofon, piec wielki szamotowy, ul. Flisacka 3. 30676

Kino dziecięce z filmami tanio sprzedam. Gdańska 97a, I ptr. lewo. 30674

Karakulowe futro, cytra koncertowa na sprzedaż. Dworcowa nr. 78, II ptr. lewo. F-16350

Sieczkarka ręczna na sprzedaż, Kujawska 9. F-1637

Bryczka i klacz tanio na sprzedaż. Senatorska 34. 30624

Narzędzia stolarskie i t. d. sprzedaje najkorzystniej Fa. Śniegowski, Śniadeckich 21. 16370

Samochód Fiat, limuzynka 503, zrobił 5,5 0 km. na sprzedaż. Adres wskaże Dz. Bydg. 30699

Okazja! Z powodu przejęcia znacznie większego przedsiębiorstwa sprzedam lub wydzierżawie skład biaław, konfekcji, galanterji i towarów krótkich dobrze prosperujący z towaram lub częściowo do przejęcia. Do tego 5-pokojowe mieszkanie z kuchnią przy Rynku w najlepszym położeniu oraz z domem i ogrodem owocowym, można też połowę tego domu nabyć na którą jest oddzielne przywłaszczenie. Cena bardzo przystępna. Zgłosz. piśmienne do filij Dzień. Bydg. Dworcowa 2 pod „M. S.” F-16341

Piec szamotowy, pokojowy na sprzedaż tan o. Dąbrowskiego 11, Tomaszewski. (3) 745

Okazja! Dla zegarmistrza tokarka jak nowa sprzedam. Sienkiewicza 44. Skład. 16377

Dywan pluszowy 3x4 i mniejsze, komoda antyczna, stoły salonowe i do kart, lustra biblioteczna, szafa brzożowa, serwantka mahoniowa radio-aparat i dużo innych rzeczy sprzedaje „Lamus” Gdańska 151. 16391

Pianino sprzedam Jasiewicz, Śniadeckich 9. F-16393

Nowe ubranie brązowe za 45 złotych na sprzedaż. Obejrzeć od godz. 3—5. Gordon, Sw. Jańska 15, parter prawo 30694

Kanapa łożka, stoły, szafonierka, komoda, szafa, biurko damskie, obuwie, garderoba, zegary, zegarki sprzedam tanio, Sienkiewicza 44. Skład. F-16378

Rower Brennabor sprzedam Henryka Dietza 1. F-16382

KUPNA

Kamienica kupię w centrum z wolnym składem i mieszkaniem przy wpłacie narazie 2 tys. zł, w czerwcu znów 20—25 tysięcy zł wpłace, reszta wciągu roku. Oferty od właścicieli do filij Dzień. Dworcowa 2 pod „Kamienica”. 16327

Poszukuje celem kupna gospodarstwa z dobrą ziemią i dobrem zabudowaniem przy wpłacie 30—40 tys. Warunek: blisko miasta i kolei. Skrzypski. Solec Kujawski. (F16326

Kucię parawan dobrze utrzymaną. Oferty pod „Parawan” do filij Dziennika Bydg. F-16380

POSADY WOLNE

Pomocnik fryzjerski potrzebny. Świecie n/W., Mickiewicza 2. 30331

Dziewczyna umiejąca dobrze gotować i do wszelkich prac domowych od 1. stycznia potrzebna. Skład kolonialny i delik. Szpitalna 3.

Pracznia może się zaraz zgłosić. Krawczak, Gdańska 82, skład kolonialny. F-16400

Pomocnik fryzjerski potrzebny na stałe zaraz. Zgłosz. Witkowski, Kołtąta 11 parter prawo. 30722

Dziewczyna do wszelkich prac domowych może się zaraz zgłosić. Krawczak, Gdańska 82, skład kolonialny. 16401

Nauczycielka. Dla starszej panienci poszukuję rutynowanej nauczycielki, osoby w starszym wieku, która mogłaby udzielać w sobie w domu lekcji z zakresu do 4-ch klas gimnazjum. Of. z podaniem warunków i adresu do filij Dzień. Dworcowa 2 pod „Nauczycielka 4”. 15954

POSADY POSZUKUJĄ

Gospodyni poszukuje posady najchętniej u bezdzietnego państwa lub u samotnego pana. Zgłosz. proszę nadysłać do Dzień. Bydg. pod „A. S. 10”. 30680

Panienska młoda poszukuje posady biurowej, pisze dobrze na maszynie, wymaganie skromne. Oferty do filij Dzień. Bydg. pod „Maszynistka”. 16365

POSADY POSZUKUJĄ

Panienska młoda poszukuje posady biurowej, pisze dobrze na maszynie, wymaganie skromne. Oferty do filij Dzień. Bydg. pod „Maszynistka”. 16365

Pracy poszukuje zaraz z kaucją 1000 zł. Of. do Dz. Bydg. pod „Ekspedjent”. 30683

DZIERŻAWY

Skład z mieszkaniem urządzenie dla rzeźnictwa nadające się dla każdego interesu zaraz lub od 1. I. 28 r. do wydzierżawienia. Zgl. osobiste do Fabryka wód mineralnych Sierakowice, Katuzka 6. 30460

Rzeźnictwo dobrze prosperujące z całkowitem urządzeniem przyłączem 3 pokojowym mieszkaniem do wynajęcia. Lubiewski, Toruń. Sw. Jakóba 17. tel. 847. 30111

Okazja. Dom z wolnym składem, mieszkaniem i ogrodem wprost od gospodarza wydzierżawie. Adres w filij Dzień. Bydg. 16407

Skład z towaram do wydzierżawienia. Kujawska 79. 30721

MIESZKANIA

3 pokoje z kuchnią wprost od gospodarza wskaże „Orient” Lipowa 3. F-16387

Mieszkania 2-3-4-5-6 pokojowe z komfortem na korzystnych warunk. wskaże „Orient” Lipowa 3. F-16386

POKOJE

Dwa pokoje umeblowane z pełnym utrzymaniem, telefon, do wynajęcia Cieszkowskiego 17, I. p. lewo. F-16390

Przyjmę panów lub uczni z utrzymaniem lub bez od 1-go stycznia 1928. Gdzie? wskaże Dz. Bydg. 30670

Pokój ciepły dla 2 panów z utrzymaniem wynajmę. Poznańska 14, I ptr. lewo. 30692

Potrzebny na biuro pokój pusty, osobne wejście, okolica ul. Długiej. Zgłosz. z czynszem pod „Embe” do Dz. Bydg. 30724

RÓŻNE

Dla młodej amerykanki, posiadającej 10 tysięcy dolarów posagu poszukuje odpowiedniego męża Janina Korab, Bydgoszcz, Paderewskiego 33 wysoki parter. 16397

Dla solidnego kupca, posiadającego 3 domy, poszukuje żony Janina Korab, Bydgoszcz, Paderewskiego 33, wysoki parter. 16388

Buro pośrednictwa małżeństw posiadające stosunki we wszystkich sferach, załatwia sprawy matrymonjalne solidnie i dyskretnie. Janina Korab, Bydgoszcz, Paderewskiego 33, wysoki parter. F-16396

10—15.000 złotych pożyczki na I hipotekę wartościowej kamienicy w śródmieściu poszukuje zaraz albo od 1 stycznia. Zgl. do Dziennika Bydg. pod „Hipoteka 15.”. 30459

Młode intelig. blond, i szatynk. poszukują w celu matrymon. inteligentnych panów. Zgl. do filij Dzień. Bydg. Dworcowa 2 pod „K. 200.”. 16367

Pani wykształcona fachowo poszukuje współniczki z mieszkaniem Of. do filij Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „Utrzymanie”. F-15995

Poszukuje 4—5.000 zł na pierwszą hipotekę. Spłata kwoty i odsetek według umowy. Łask. oferty upraszam kierować do filij Dzień. Bydg. pod „H.P.” F-16383

6000 złotych potrzebne na I hipotekę nieruchomości miejskiej. Zgl. pod „F. S. 100” do Dz. Bydg. (30697

Sierota bezdomna, uczciwa, pracowita, znajdzie ojcowską opiekę u bezdzietnego państwa na prowincji. Zgłosz. do Dziennika Bydg. pod „Bezdomna S”. 30665

Za wypożyczenie 1.000—1.500 zł dam stałą, samodzielną posadę. Panie raczą swe oferty złożyć do filij Dzień. Bydg. pod „Szczerza współpraca”. 16403

POLECENIA

Baczność.

Najlepiej i najtaniej kupuje się obuwie na gwiazdkę tylko u Lusiewicza, Pomorska 58. Więcej idź i przekonaj się, a będziesz zadowolonym. (F-16409)

Zabawki

drewniane wyprzedaje bardzo korzystnie wytwórnia „Wiol“ Sienkiewicza 44. F-16417

Na gwiazdkę

poleca codziennie świeże marepany, pierniki i znanej dobroci czekoladki jak również ładne, tanie bombonierki. J. Matuszakowa, Gdańska 20. (30740)

Uwaga!

Przyjmuję wszelkie kuśnierskie prace damskie i wykonuję w domu i poza domem po cenach przystępnych. N. Dyman, Dworcowa 18, I p. lewo. 16423

Na taniej

zakupuje się meble, lustra, zegary, maszyny do szycia, futra, odzież, obuwie w Domu Komisowym Pomorska 6. (30739)

Uwaga!

zabawki na gwiazdkę z powodu wielkiego zapasu sprzedaje dopóki zapas starczy po cenach zakupu grzechotki od 50 gr do 1 zł, lalki od 70 gr. — 23 zł. korpusty duże od 2-6 zł, konie na biegunach, duże malowane, nie gipsowane, 30 zł, skórą obciążone 35-50 zł, wózki lalkowe 13-42 zł jak wszelkie inne zabawki w wielkim wyborze. Fordon i okolice zawiadamiam iż jako wyżej wymienione zabawki zobowiązuję te same ceny. Konie i wózki wyślami franko, Józef Wyłęgała, Bydgoszcz Grunwaldzka 144 Fordon, Bydgoska 60. 30752

Panowie

Najbardziej zniszczoną garderobę czyści, reperuje, przerabia starannie, najtaniej „Ekonomia“ Dr. E. Warmińskiego 15. (16392)

Szory

wyjazdowe, półszorki robocze w dużym wyborze oraz walizki torebki damskie, parasole, laski, biczyska, tran, oliwy, smary na osie poleca po taniach cenach Zywert, Bydgoszcz Grunwaldzka 24. 30718

Broń i amunicję

poleca po niskich cenach E. Jahr, Dworcowa 18b

SPRZEDAŻE

Majątki

wyśmienite, kompletne inwentarze, kapitalne budynki, 24.000 morg książęca fortuna 12 milionów. 8000 morg za bezcen 1.600.000, wielkopolski prima objekt 6200 morg 2.700.000 zł. 3.000 morg milion, 2400 morg piękny majątek 10.000 festmetr. reńnego lasu 550.000 1200 morg 200.000, 600 morg 165.000, 360 morg 7500 zł, pozatem olbrzymi korzystny wybór kilkuset majątków, majątk., młynów, domów pp. na wszelkich warunkach Gleba, Dworcowa 73. 30749

Dom

nowy z ogrodem i wolnym mieszkaniem za 21 tys., wpłata 15 tys.

Dom

w dobrym stanie za 6 tys. zł. i wiele innych w wielkim wyborze poleca „Ostoja“, Król. Jadwigi 4. F-16429

Kupno okazjonalne

Majątek 260 morg ziemi pszenno-żytniej bez domu, prywatny, pierwsz zabudowania, żywy i martwy inwentarz kompl., 4 km. od kolejki, 2 km. od kościoła, 8 km. od miasta pow. Cena 85 tys., wpł. 60 tys. zł, sprzedaje się z powodu choroby. Biuro pośrednicze Zaremba, Tuchoła, Rynek 8. 30728

Piękna

resztówka z mylnym wodnym, 104 morgi w tem 12 morg ogrodu owocowego, 1: mórz łaki nadwiślańskiej z mylnym wodno turb nowym, ze stałą wodą (nowo przebudowany), nad brzegiem Wisły leżącej. Dom 7 pokoi, kuchnia, łazienka, skanalizowane, światło elektryczne, dom dla służby, budynki mrowane pod dachówka, wszystkie w pierwszym rzędnym stanie, inwentarz nadkompletny, zaraz lub później przy wpłacie 60 tysięcy zł na sprzedaż. Łask oferty i pośrednictwo pod „Z.“ do „Par“ Bydgoszcz, Dworcowa 72. (30558)

Dwa domy

jednopiętrowe z dwoma składami, czynsz miesięczny 420 zł, cena 45.000. Dom komfortowy, mieszkanie pięcypokojowe, centrum, 7.000. Szarek, ul. Dworcowa 90, tel. 1649, 16407

Wielki

wybor domów, gospodarstw składów itp. poleca „Pośrednictwo“ Hetmańska 25. 30678

2 domy

narożnikowe nowoczesne w centrum miasta Bydgoszczy z 3 interesami cena 110 tys. zł poleca i przyjmuje oraz wiele innych domów i majątków. J. Wielewicki, Biuro Pośrednictwa, Gdańska 103. Przystanek tramwaju zupełnie przed biurem. 16364

43 morg

ziemi pszenno-buraczej dom i chlewy maszynowe stodoła pod słomą, 2 konie, 1 źrebek, 3 dojne krowy, 2 jałowice, 18 szt. świń i ptactwo domowe martwy inwentarz kompletny cena kupna 34.000 zł wpłata od 15-20 tys. zł 20 min. do kościoła. Wiele innych do kupna poleca i przyjmuje Józef Wielewicki, Biuro Pośrednictwa, Gdańska 103. Przystanek tramwaju zupełnie przed biurem. F-16376

Gospodarstwa

105 morg ziemi pszennej buraczej w tem 12 morg łaki zabudowania dom i chlewy maszynowe pod dachówką i papa, stodoła pod słomą, inwentarz żywy 6 dobrych koni, 16 szt. bydła, 35 sztuk świń cena 75 tys. zł wpl. do 50 tys. zł, prywatne bez długu 20 min. od kościoła. 16374

Skład

kolonialny z powodu wyjazdu zaraz do odstąpienia. Wiadomość w filij Dzień. Bydg. 16399

Leżanki

materace, kanapy tanio na raty Tapiciernia Jagiellońska 4, drugie podwórze. W niedzielę, 18-go jest mój interes otwarty. 30726

Skład

towarów krótkich z urządzeniem i mieszkaniem z pokoje z kuchnią natychmiast bardzo korzystnie do nabycia. Zgł. do Dz. Bydg. pod „T. K. 2“. 30702

Krawcowi

z powodu nieszczęśliwego wypadku w rodzinie w Wilnie, wyjeżdżaję sprzedam krawiectwo. Ruda, Śniadeckich 2. (F-16424)

Samochód

„Stoewer“ 5 osobowy w bardzo dobrym stanie, starter, światło tanio na sprzedaż. Wróblewski, Dr. Em. Warmińskiego 10, tel. 35.. F-16416

Pianino

sprzeda Wojdylak, Poznańska 26. (30761)

2 płaszcz

dla chłopców od 10-15 lat tanio na sprzedaż. Łuszcz, Pomorska 58. F-16410

Baczność!

Fabrykanci, cukiernicy korzystnie do nabycia Irysarkę do karbowania i krajania. Gdzie, wskazać. Dz. Bydg. 30771

Okazyjnie

na sprzedaż pianino krzyżowe prawie nowe. Dom Komisowy Pomorska 6. 30736

Szafki

do zegarów, stoły rozciągnięte, krzesła na raty Stolarnia Nakielska 8. 3751

Wóz

nowy 2 calowy, łapicę na dżiki króliki żywe 2 stagi pantoflarskie tanio na sprzedaż. Ul. Grunwaldzka nr. 122. 30720

Okazyjnie

na sprzedaż pianino krzyżowe, jadalnia, sypialka, debowa, bufety pojedyncze, różne ankyli, szafa ognia, trwała, półszorki, powózka wjazdowa. Dom Komisowy, Pomorska 6. (3-736)

Kożuch

szoferski, saneczki, rodle, zabawka skład kolonialny sprzedam. Szkaradkiewicz Pomorska 3. 16408

Konia

na biegunach sprzedam za 12 zł. Szubińska 6. (30732)

Lótko

na sprzedaż. Lipowa 3, II piętro prawo. 16421

Rower

męski „Victoria“ mało używany na sprzedaż. Promenada 24. 16394

Sprzedam

konia na biegunach. Chełmińska 19a. Szczecińska 30716

Wóz

2 1/2 cal. sprzeda kołodziej, Kujawska 21. 30715

Kanarki

po niższych cenach na gwiazdkę sprzedaje Gomułski, ul. Kościelna 7. 30682

Wózik

z samojazdowy dla chłopca na sprzedaż. Gdańska nr. 137. 30693

Drzewo opałowe

suche szczapy I kl. i wałki sprzedaje po cenach niższych w dużych i małych ilościach składnica opału Kujawska 8. (30775)

Radio aparat

odbiorczy 8 lampowy komplet okazjnie na sprzedaż. Gdzie? wskazać Dz. Bydg. (30675)

Aparat

do fotogr. 9x12 poszukuję. Of. do filij Dz. Bydg. pod „Foto“ F-16420

Pianino

najlepszej konstrukcji odstąpię korzystnie. Majewski, Pomorska 65. F-16118

Palto

męskie, figura szczupła buciki i bluzki damską na sprzedaż. Kowalkowski, Ozrodowa 1, II p. (F-16415)

Rower

z wolnym biegiem Torpedor na sprzedaż. Jasna 5 II p. 3073

Bufet

kredens nowy dąb forn. sprzedam stolarnia Plac Piastowski 4. 30719

Motocykl

2 P. S. gotów do jazdy tanio na sprzedaż. Nakielska 119. 30769

Samochód

6 osobowy używany lecz w dobrym stanie i tylko europejskiej marki kupię za gotówkę. Zgł. przyjmuję od 16-20. St. Drozd ul. Ścieżka 10. (16342)

KUPNA

Metale

miedź, mosiądz, ołów, cynk, aluminium, cynk, żelazo, szmaty kupuje i płaci najwyższe ceny J. Narewski, Bydgoszcz, Kujawska nr. 7, tel. 342. (30 91)

Poszukuje

dobrze prosperującej piekarni ewtl. z kolonjalką w dobrej kościelnej wiosce. Wpłacie 40-50 tys. zł. Łaskawe oferty skierować proszę do filij Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „M. D.“ 16406

Stale

poszukujemy majątków, młynów, dzierżaw, domów dla solidnych klientów Globa, Dworcowa 73. 30750

POKOJE

Pokoje

umeblowane poleca „Norma“, Gdańska 24. (F-16413)

Stale

przyjmujemy zgłoszenia pokoi umeblowanych bezpłatnie „Norma“, Gdańska 24. (F-16414)

Uczni

gimnazj. przyjmę na stancje. Adres: Chrobrego 18, III piętro. F-16426

RÓŻNE

Hotel Warszawski

ul. Warszawska 16, 5 minut od dworca poleca odbiady z 3 dań 1.20. kolacja z 2 dań 1.30, oraz pokoje czysto utrzymane dla przejezdnych. 30713

Obiady

smaczne, obfite z 3 dań złoteo. Niedźwiedzia 7, II piętro. 30710

Kawaler

lat 30, wykształcony rolnik z gotówką poszukuje znajomości Pań w celu matrymon. Panie inteligentne, gospodarne do lat 30 (córki gospod.) z posagiem około 20.000 zł racza swe oferty nadesłać do Dz. Bydg. pod „M. L. 31“. 30717

Dla panny

lat 22, córki rolnika, jedynaczka i dobrze wychowanej i wykształconej, przystojnej i muzycznej, posiadającej natychmiastowej gotówki 25 tys. zł i piękną wyprawę poszukuje odpowiedniej partji Piotr Mrówka, Bydgoszcz, Gdańska 24. 30706

Dla wdowy

przystojnej brunetki, posiadającej 120 tys. gotówki poszukuje odpowiedniej partji Piotr Mrówka, Bydgoszcz, Gdańska 24. 30708

Dla sympatycznej

blondynki panny, lat 19, wykształconej i muzycznej posiadającej 10.000 zł gotówki i umeblowanie na 3 pokoje poszukuje odpowiedniej partji Piotr Mrówka, Bydgoszcz, Gdańska 24. 30705

Dla wdowy

posiadającej kawiarnię, piekarnię i cukiernię poszukuje odpowiedniej partji Piotr Mrówka, Gdańska 24 Bydgoszcz. 30704

Dla 16-letniej

blondynki, przystojnej, wykształconej, muzycznej, o okazałej figurze, posiadającej natychmiastowej gotówki 7 tys. zł i fortepjan, poszukuje odpowiedniej partji Piotr Mrówka Bydgoszcz, Gdańska 24. (307 7

Skromna

brunetka, sierota, pragnie poznać wdowca lat 40 z dwojga dziećmi, w celu matrymonjalnym. Of. pod „Skromna 4.“ do Dz. Bydg. (3 764)

Panna

lat 23, krawcowa, przystojna i gospodarna blondynka, posiadająca wyprawę i umeblowanie na 2 pokoje z kuchnią pragnie poznać pana w celu matrymonjalnym. Panowie tylko poważnie myślący na stałych stanowiskach najchętniej urzędnicy, raczą nadesłać swe oferty, ewtl z fotografią, którą się zwraca do Dz. Bydg. pod „P. F. 2327“. 30767

Spóźniony

list proszę odebrać Borkowicz poste-rest. (30629)

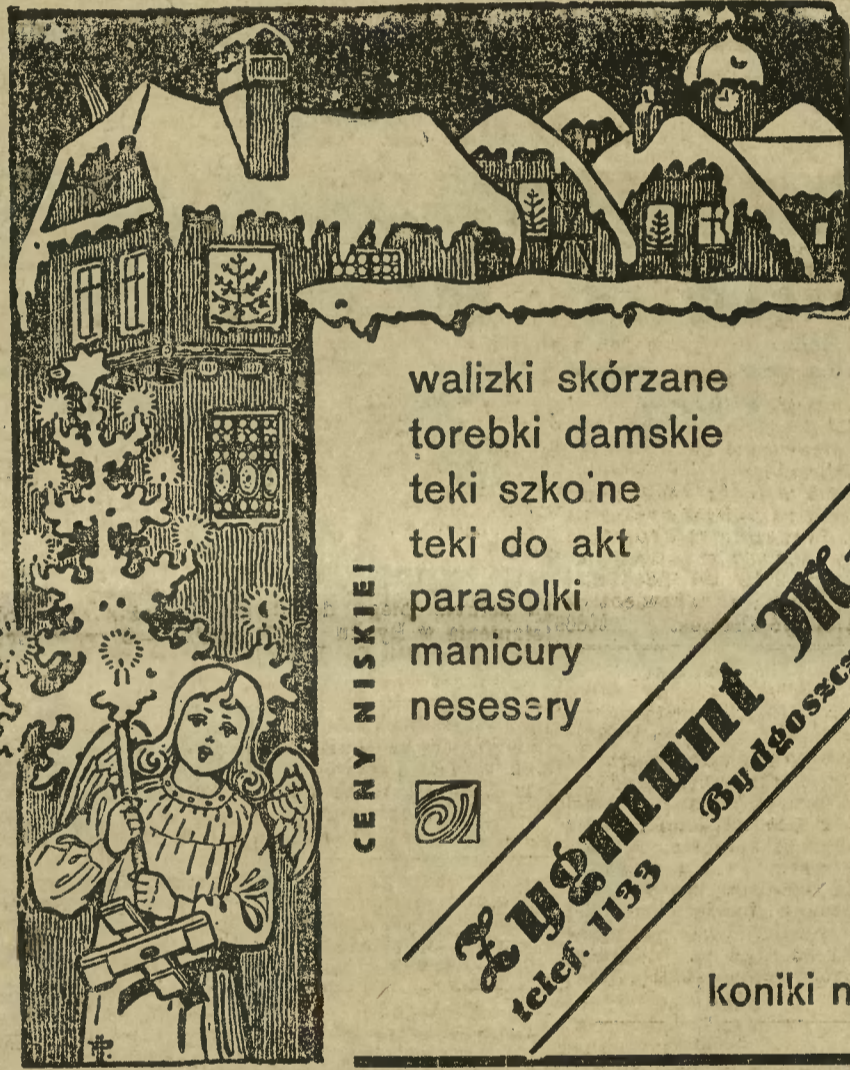
Wdowa

z posagiem 20 000 zł, kompletne mieszkanie 4 pokojowe wyjdzie zamąż. **Panna**

30 lat, wykształcona, inteligentna z posagiem 10 tys. zł wyjdzie zamąż. Sersla dyskretcja. Biuro kojarzenia „Fenix“, Król. Jadwigi 4. F-16431

Main

wiekszą ilość blachy 1 mm tanio do oddania. Przybylski, Kościuszki 6, telefon 1074. (26252)

NA GWIAZDKĘ

polecam:

walizki skórzane
torebki damskie
teki szkolne
teki do akt
parasolki
manicury
nesesery

CENY NISKIE!

Wielka Wyprawa
Bydgoszcz Długa 52
telef. 1133

DOGODNE WARUNKI!

laski
portfele
portmonetki
koniki na biegunach

POSADY WOLNE

15-20 zł

dziennie zarobi kródy przy gotówce 20 zł. Adres wskazać Dz. Bydg. 3 709

Poszukują

od 1. I. 28 r. biegłego pomocnika do oddziału mebli, zakupu i sprzedaży. Reflektuje się tylko na fachowo dobrą silę. Zgł. z warunkami piśmiennie proszę skierować do Fa. Mebli „Górnoślazaków“ Bydgoszcz Śniadeckich 56 30731

Pomocnik

fryzjerski potrzebny. Ul. Dworcowa 91. (16422)

Uczeń

który ma chęć stolarstwa się wyczyć potrzebny Szymański, mistrz stolarski Chwytowo 16. 30751

Fryzjer

poszukuje składu. Zgł. do gospodarza ul. Choloniewskiego 28. 30763

Służąca

lub posługująca, umiejąca gotować potrzebna. Szarek, Dworcowa 9. (1640)

Dwóch

uczni rzeźniczkę przyjmę Lewicki, Zblewo. 30765

Fryzjerskiego

poszukuje P.o-trowski, P.znańska 23. 30711

Stolarz

potrzebny na fornierowaną pracę. Nakielska 8. 3 472

Biegła

pończoszarka potrzebna zaraz. Malborska 13, Wilczak. 30714

Pomocnik

fryzjerski potrzebny Woźniak, Sienkiewicza 43. F-16314

Posade

stałą otrzyma pan za pozyczyć 2 tys. zł. „Pośrednictwo“ Hetmańska 55. 30616

Ekspedjentka

praktykantka, z inteligentną rodziną, uczciwa władająca niem. i polsk. język, potrzebna zaraz do składu papieru Jan Jakowienko, Dworcowa 2. F-16428

POSADY POSZUKUJĄ

Handlowiec

rutynowany lat 25 dzielny i sumienny korespondent polsko-niemiecki znający dokładnie księgowość i wszelkie prace biurowe z talentem organizacyjno-akwizycyjnym z dłuższą praktyką w większych przedsiębiorstwach handlowych obecnie na kierowniczej niewypowiedzianej posadzie (zmieni tylko z stos. familij.) poszukuje od 1. II. wgl. 1. III. 28 r. odpowiedniej posady biurowej lub podróżującego brzożny żelazno - budowl lub pokrewniej. Łaskawe zgłoszenia upraszam pod „Handlowiec“ do Dzień. Bydg. 30766

DZIERŻAWY

Dzierżawy

znakomite, a rzadko korzystne, 220 morg prima ceninar z morga 25.000, 480 morg pół centnara z morga 50.000, 1500 morg 70 funtów z morga 75.000 złotych. „Gleba“ Dworcowa 73. 30748

Wydzierżawie

6 pokoi, ubikacje na biura lub inne przedsiębiorstwa, blisko dworca. Zygmunta Augusta 3, Zulezyk. 30717

MIESZKANIA

Mieszkania

3-4-5 pokojowe na dogodnych warunkach wskazać „Norma“, Gdańska 24. F-16412

Mieszkanie

frontowy pokój z kontraktem odstąpię natychmiast Adres wskazać filja Dzień Bydg. Dworcowa nr. 2. F-16425

3-4-5 pokojowego

mieszkania poszukuję piacę czynsz roczny, remont przeprowadzę. Zgł. do filij Dz. Bydg. pod „Solidny 1500“ (16 28)

Mieszkania

poleca stale „Ostoja“ Król. Jadwigi 4. F-16430

Hipoteki

reguluje z dobrym skutkiem w kraju i zagranicą
St. Banaszak,
obrońca prywatny, Bydgoszcz, ul. Cieszkowskiego 2. Telefon 1304. Długoletnia praktyka. (26390)

POLECENIA

Sprawy podatkowe wszelkiego rodzaju zalewania ściśle według przepisów obowiązujących ustaw. Rzecznik Podatkowy Franc. Chmarzyński b. naczelnik Urzędu Skarbowego, Bydgoszcz, Zacisze 1. telef. 1674. (30392)

Kaszel-Chrypka prędko leczy cukierki piersiowe wyrób aptekarza W. Paździerskiego „Pektus” miodosłodko-słazowe, blaszanka 1,60, paczka 53 gr. Thomsona Eucalypto-mentolowe paczka 45 gr. Sprzedaż w aptekach, drogeriach. 27249

Biuro porad w sprawach wojskowych udziela porady w sprawach: odroczenia służby wojskowej, ochotniczego wstąpienia do wojska, inwalidzkich, emerytalnych i innych w związku ze stosunkiem do służby wojskowej. Bydgoszcz, Zduny nr. 21, I ptr. w godz. od 9—14. 15698

Akuszka Gryfkowska, prywatna klinika dla położnic, Długa 5, telefon 1673. (29380)

Kapelusze wielki wybór, najnowsze fasony — ceny konkurencyjne — poleca Wytwórnia kapeluszy Kazimierz Seifert. Bydgoszcz Długa 65 (F22608)

Kapelusze męskie, damskie przyjmuje się do przefasonowania na najnowsze fasony Długa 65 (F22604)

Sam siebie szkodzi kto do mnie nie chodzi. Mój zakład gwarantuje higieniczną i pierwszorzędną obsługę, golenie 0,30, strzyżenie 0,90, ondulacja 1,50, masaż 1,00, manicure 1,50. Salon de Coiffure Plac Teatralny 3, naprzeciw Klarysek. (15782)

Tani Bazar. Stary Rynek 14 obok apteki poleca swój skład papieru, wielki wybór pocztówek, przybory szkolne, duży wybór książek do nabożeństwa, pamiętek, krzyży, medalików, różańcy, łańcuszków, obrazów, figur. (27041)

Tani Bazar. Stary Rynek 14, obok apteki poleca duży wybór: gantologii, skóry, torebki, teki, walizki oddział perfumeryjny, mydła toaletowe, grzebienie, szczotki lusterka, biżuteria sztuczna, zabawki. (27040)

Walizki

Torebki damskie na nowsze modele wiedeńskie. Nesesery, manciury, teki do akt, teki szkolne, portfele, portmonetki, sakwojarze, sutki skórzane, kufry bagażowe, kufry samochodowe, plecaki, laski, parasole damskie i męskie zawsze w wielkim wyborze po niskich cenach poleca (dla odsprzedających wysoki rabat) specjalny magazyn wyrobów skórzanych-galanteryjnych i przyborów podróżnych

Zygmunt Musiał, Bydgoszcz, Długa 52. Tel. 1133. Hurt (11627) Detal

Cukiernia Pomorska 14 przyjmuje wszelkie zamówienia na torty, babki, ciasta itp. po za dom, codziennie świeże paczki E. Radwan-Rakowski mistrz cukiernicy. 29725

Koronowo.

Ubrania, ubranka. Jupy spodnie, czapki, koszule wierzchnie oraz wszelkie artykuły męskie, jak rękawiczki, sukienki, swetry, pochoczy, rekawiczki, oraz wszelkie towary krótkie poleca najkorzystnie firma Szar Koronowski, Bydgoska 1. (23703)

Obrączki ślubne poleca po cenach konkurencyjnych, St. Knyciński, zegarmistrz, Stary Rynek 21. (26121)

Sensacja! Amerykańskie fotografie 12 szt. 1 złoty, bajeczne zdjęcia. Proszę się przekonać. Dworcowa 95 „Foto Janina”. 16257

MEBLE

Najtańsze źródło zakupu w wielkim wyborze kompletnych pod gwarancją deb.: jadalni, sypialni, pokoi męskich, kuchni oraz mebli pojedynczych, także wyścielane solidnego wykonania na dogodnych warunkach poleca

Ignacy Grajner, Bydgoszcz. (9574) Dworcowa 8. Tel. 1921

Lalki wózki, konie, sanki, gry towarzyskie najtańszej poleca Pędzacki, Sniadeckich 21. (16262)

Zabawki wielki wybór najtańszej poleca Pędzacki, Sniadeckich 21. 16261

Gramofony płyty, rowery, maszyny do szycia, wózki lalkowe, wszelkie części najtańszej poleca A. Wasielewski, Bydgoszcz, Dworcowa 18. (28894)

Ryby! Kto nie chce otrzymać szturchańców w halach targowych niechaj zamówi ryby w fr. Czesław Piltz żywe karpie, szczupaki, liny, lososi i dorsze. 30544

MEBLE

w każdej cenie wprost z własnego warsztatu w solidnym wykonaniu na dogodnych warunkach jak: sypialni, kuchni, jadalni, pokoi męskich, modeli pojedynczych i wyścielanych poleca (4198)

H. Schmidtke ul. Szpitalna nr. 6. Zalog. 187. Zamówienia według podania i rysunków wykonuje się jak najprędzej.

Garbarnia w Pakości poleca skóry foledrowe, blanki, futra i odaje po cenach najniższych. F-15938

Pierwszorędne wina owocowe kupuje się najtańszej Chrobrego 11, podw. 30431

Meble!

Przy dogodnych warunkach polecam: kompl. jadalnie, sypialnie, kuchnie jako też pojedyncze meble, szafy, stoly, łóżka, krzesła, kanapy, fotele, biurka, lustra, pkoje męskie i inne przez mioty, Piechowiak, Długa nr. 8, tel. 1651. (18573)

Ramy artystyczne poleca Wytwórnia „Wiol” Sienkiewicza 44. F-16252

Zabawki drewniane hurtownie i detalicznie poleca wytwórnia „Wiol”, Sienkiewicza nr. 44. F-16253

Fotografu'e najtańszej „Wiol”, Sienkiewicza 44. F-16251

Józef Mefelski Bydgoszcz, Długa 50 poleca po niskich cenach: pończochy, skarpetki, rękawiczki, krawaty, chusteczki, trykoty cięple, gietry, wstążki, koronki oraz galanterje i wyroby skórzane. (30436)

Mebie

jadalnie, sypialnie, szafy, krzesła, stoly, kanapy, leżanki, meterace także różne inne w wielkim wyborze na raty poleca Zieliński, Sniadeckich 43. F-16289

Fortepiany strojenia 8 zł wykonuje wszelkie reperacje. Pierwszorędne referencje pocztówka wystarczy. Zastępca firmy Sautera, St. Freitag, Poznańska 3. (29669)

Futra gotowe, w blamaach i skórkach na konfekeje i galanterje na dogodnych warunkach poleca Magazyn Nowości Bydgoszcz, Długa 8, tel. 170. (29753)

Najtańszej zakupisz śniegowce i kalosze oraz wszelkie zabawki i dzieciece konie duże, platory różnego rodzaju, wyroby stalowe ostre, harmonijki ustne, skrzypce, mandoliny Długa 50, tel. 948. 30576

Pierze darte gesie w cenie 5, 6, 7, 8, 9, 10 zł za funt, niedarte 6,50—7,50 zł, kacze niedarte 3,50—4 zł, puch 15 zł najlepszy 18 zł. Wyśle za zaliczką pocztowa. Ziarnak, Strzałkowo, ul. Szeroka 10. 30374

SPRZEDAŻE

Dom handlowy nowy, nowoczesna budowa 4 ptr. przynależąca dzierżaw 8000 rocznie, 2 składy w najlepszej ulicy miasta pow. na Pomorzu oraz 2 ptr. dom nowy fabr. w podgrodzie jest fabryka mebli wyścielanych w pełnym biegu z dobrą klientelą sprzedam z powodu choroby zaraz sam dom 84.000 z int. i towarem 115.000 z wpłaty na dom 75.000 lub zamienie na majątek do 200 mrg. Ginnazjum męsk., żeńskie i garnton w miejscu. Zgł. pod „N.N. 30.” do Dzien. Bydg. Na odpowiedz dołączyć znaczek. 30609

Gdynia. Z powodu zmiany miejsca pobytu natychmiast sprzedam na doorych warunkach ewentualnie na spłaty całe swoje gospodarstwo w Gdyni przy szosie Gdańskiej a mianowicie: 1. samochód 6 c o osobowej marki „Protos” 2-gi marki „Szwerolet” 1/2 ciężarowy zupełnie nowy; 3-ci marki „Ford” mało używany i 7.00 metrów kwadr. ziemi wraz z zabudowaniami i garażami. Pośrednictwo wykluczone. Zgł. Brunon Czapp, Gdynia Szosa Gdańska telefon nr. 16. 30636

Okazjal Dom II piętrowy narożnikowy, 20 okien frontu, bez dachu, cena 60.000 zł. 2 domy III i II piętrowy z interesami, przy ulicy Dworcowej, cena 125.000 zł. sprzed. biuro Przeworność Jagiellońska 70, tel. 1919. 16354

Sprzedam okazynie sypialnie dębową z ładną toaletą, salonik z dużym lustrem, szafonierkę mahoniową i koszyk do kwiatów. Dworcowa 5. I piętro. 16358

Bazeczność! Dom ze składem porcelany, szkła, fajansu 8 lat prosperujący sprzedam z powodu choroby ewent. sam skład. Zgłosz. Toruń, Sw. Jakóba 17. 30641

2 domy z sklepami i ogrodem z powodu śmierci korzystnie na sprzedaż. Of. pod „C. F. 79” do Dz. Bydg. 30248

Dom z ogrodem w Bydgoszczy z powodu wyjazdu tanio na sprzedaż. Of. do Dz. Bydg. pod „C. D. 78”. 30243

Śliczny domeczek do jalek o 3 pokojach i kuchenką 60 zł, duża lalka z kołyską i łódeczkami 20 zł na sprzedaż. Poznańska 26, I ptr. prawo. 30246

Sprzedam

w Inowrocławiu zaprowadzony interes kolonialny wraz z towaram i mieszkaniem w wódmieścieu za 4.000 zł z powodu wyjazdu, punkt dobry, w którym można prowadzić interes każdej branży. Zgłoszenia J. Koralewski, Lucjana 2. Inowrocław. 30613

Korzystne kupno! Dobrze prosp. oberża z poł. wyszynkiem, sala, duzo ubikacji, ładny ogród owoc. idia zabaw w dobrem położeniu z całym kompletnym urządzeniem do tego 7 mórg ziemi w mieście powiat. i gimnazj. zaraz okazynie-tanio na sprzedaż. Proszę tego do objęcia zaraz interes z urządzeniem i wolnem mieszkaniem do przejęcia potrzeba 1.500 zł. Zgłoszenia spiesz. Józef Stasiński, Wąbrzeźno, Pomorze ul. Kopernika 22. 30615

Dom piętrowy z wolnem 2 pokojowym mieszkaniem na sprzedaż w Fordonie wprost od właściciela. Zapytać Bydgoska 21. F-16236

Młyny. Młyn miejski nowoczesnie urządzony. przemiał 150 ctr. ładna willa do zamieszkania, dom dla komorników, budynki gospodarskie, piękny ogród, bogata okolica. 150 tys. zł, wpłata podług umowy Młyn, 2 parv walcu i 2 kamienie, w dobrej okolicy. budynki dobre, przytem 100 mórg ziemi, 80 000 zł, wpłata podług umowy. — i wiele innych po cca i przyjmuje Biuro „Poznań” Dworcowa 80, telefon 1815 Znaczek na odpowiedz.

Oberża do tego 18 mórg ziemi z żywymi i martwym inwentarzem zaraz na sprzedaż cena 20.000 zł. Zgłoszenia pod „Jedyna” do Dzien. Bydg. 3 526

Piekarnia w pełnym biegu do odstąpienia w Rynku. Wiadomość w filji Dz. Bydg. F-16317

Okazjal Kompletne narzędzia kłodziejskie: ątkowicie lub częściowo tanio na sprzedaż. Zgł. Koronowo, Rynek 14, II ptr. lewo. 30627

Wozy 2 całowy i 1 1/2 cal. używ. i rolwóz oraz sanki robocze i wózek na resorach na sprzedaż. Kujawska 9. F-16356

Fortepian brótki w doorym stanie cena zł 650. Majewski. Pomorska 65. (F-16235)

Zegar wieżowy na sprzedaż, ul. Kujawska 9. F-16355

Garnitur klubowy za bezcen na sprzedaż w Tapicerni ul. Bocianowo 16. F-16 96

Futro watościowe na małą szczupłą osobę na sprzedaż. Sw. Trójcy 22a, I p. prawo. (F-16270)

Kasa Nati-nal jak nowa tanio na sprzedaż Of. do Dz. Bydg. pod „A. G. 5”. (30483)

Pianino prawie nowe korzystnie sprzeda Koerd, Królowej Jadwigi 4b. F-16139

Biały szpic sukca dwuletnia w dobre ręce do oddania. Chmarzyńska, Zacisze 1. (8. 626)

Wóz roboczy 2 całowy jak nowy i półszorok tanio na sprzedaż. Ułańska 34. 30621

Opony i dątki samochodowe Firestone 820X120 prawie nowe korzystnie do nabycia. Piekna 1. 30579

Numizmatyka i zbiór znaczków na sprzedaż. Adres wskaże filja Dz. Bydg. Dworcowa 2. F-16361

KUPNA

Domku z 2—5 mórg ziemi poszukuje we wsi kościelnej placę gotówką 4—5.000 zł. Zgł. do filji Dzien. Bydg. Toruń, pod „S. 32”. 3 643

Kupuję stale i placę najwyższe ceny gotówką za używane lecz dobrze utrzymane meble każdego gatunku: kompletne pokoje, regaly, biurkowe, bufety, biurka, serwantki, za fortepiany placę do 1 500 zł, za masyżyny do szycia placę do 300 zł. Okole, Jasná 9. Jakubowski. 30525

Kupię piekarnię z domem z wolnem mieszkaniem obojętnie gdzie. Oferty pod „M. W. 34” do Dzien. Bydg. 30662

Garbarnia płaci najwyższe ceny za wszelkie skóry i włosie konskie. Garbuje i farbuję skóry wszelkiego rodzaju. Przeróbki korzuchów. Składnica skór. Wilczak, Malborska 13. 275 0

Poszukuje domu, młyna, majątku do kupna lub dzierżawy za gotówkę. Agenci wykluczeni. Of. pod „C. H. 83” do Dz. Bydg. (30247)

Poszukuje mniejszego domu lub gospodarstwo od 10—50 mg. za gotówkę, pośrednictwo wykluczone. Oferty pod „C. G. 80” do Dz. Bydg. 30246

Kamienicę kupię w centrum z wolnym składem i mieszkaniem przy wpłacie narazie 20 tys. zł, w czerewcu znów 20 25 tysięcy zł wpłace, reszta wciągu roku Oferty od właścicieli do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „Kamienica”. 16327

Kupię dom z wolnem mieszkaniem, pożądanym ogrodem, wpłata 30—60 tys. zł. Zgłoszenia do Dz. Bydg pod „Dom”. F-16319

Ziolo i srebro kupuję Br. Kochańscy i Kunzl, Gdańska 139. (1932)

Radjo aparat 3 lampkowy kupię Of. z podaniem ceny do filji Dzien. Bydg. pod „Radjo”. F-16230

Pierścionek brylantowy, damski modny kupię od osoby prywatnej. Piśmienne oferty pod „Kokonor” do filji Dzien. Bydg. F-16320

LEXCIE

Z Londynu powróciłam i continue udzielanie angielskiego Chrobrego 18, I p. (3007)

Udzielam lekcji gry na fortepianie. Miesięcznie 10 zł 2 cale godzin tygodniowo. Zofia Braselówna, nauczycielka muzyki, Sniadeckich 40, parter lewo. F-16359

POSADY WOLNE

Cheesz otrzymać posadę? Musisz ukończyć kursa fachowe korespondencyjne prof. Sekulowicza, Warszawa, Zórawia 42. Kursa wyuczają listownie: buchalterji, rachunkowości kupieckiej, korespondencji handlowej, stenografji, nauki handlu, prawa, kalgigrafji, pisania na maszynie, towaroznawstwa, niemieckiego, francuskiego angielskiego. Po ukończeniu świadectwo. Zgłoszenia prospektów. (26122)

Samotny urzędnik gospodarczy w średnim wieku, energ czny, pilny i sumienny pod dyktando na majątek 800 mórg potrzebny zaraz lub od 1. I. 1928. Oferty pod „Urzędnik gospodarczy” do Dz. Bydg. (30540)

1 podrójującego

na Pomorze i i podrójującego na Poznańskie, możliwie z branży spożywczej, z udowodnioną dłuższą praktyką wojenńską, władając językiem polskim i niemieckim, biegłych w obchodzie z klientelą, solidnych, gorliwych i pracowitych, poszukuję od 1. I. 1928 r. ewentl. później. Upraszam o oferty z fotografią i nieprzerwan. dowodami dotychczasowej czynności. Antoni Piliński, fabryka musztardy, Bydgoszcz. 30373

Poszukuję dzielnego pomocnika gorzelniczego zaraz. Zgłosz. do Zarządu Gorzelnicy Zalesie, pow. Szubin. (30424)

Poszukujemy zaraz na czas przejściowy dzielną stenotypistkę przeważnie dla przetłumaczenia polsk. na niemieckie. Of. prosimy nadesłać pod „Stenotypistka 600” do Dz. Bydg. 30601

Podrójującego poszukuje, który stale pracuje i ma wyrobioną klientelę w Poznanskiem i na Pomorzu, z branży kolonialnej. Pensja 300 zł i prowizja. Oferty: Bydgoszcz, skrytka 126. 16353

Pomocnika fryzjerskiego poszukuję Sw. Trójcy 14. 30584

Potrzebna młodszą służącą. Krauze, Warszawska 5. 30650

Poszukuję uczciwej i dobrej dziewczyny do wszystkiego, umiejacej dobrze gotować od 1. I. 28. Zgł. powiatowemu lekarz-weter., Nakło. F-16311

Starszego człowieka do bycia poszukuje. Młynki, stacja Maksymilianowo. (30025)

DZIERŻAWY

Piekarnia dobrze prosperująca z powodu objęcia innego interesu zaraz do odstąpienia Zgłoszenia: Toruń Chełmińska Szosa 93. 30610

Rzeźnictwo z mieszkaniem poszukuje do dzierżawy. Zgłosz. przyjmie Stefan Zieliński, Mazowiecka 29a. F-1 52

Bufetowy weźmie bufet na rachunek, może złożyć kaucję 1000 zł. Oferty proszę złożyć do filji Dzien. Bydg. Dworcowa 2 pod „R. 1000”. 16279

Korzystne dzierżawy. 350 mórg, ziemia pszenna budynki I. kl., inwent. rzad. kompletne, z parówką, przejęcie 35.000 zł, wpłata według umowy. 330 mórg pszennej, budynki ładne, inwent. rzad. nadkompletne, przejęcie 92.000 zł. 150 mrg. dobrej, budynki masywne, inwentarz kompletny, przejęcie 9.000 zł. — 90 mórg pszennej, budynki I. kl. inwent. rzad. nadkompletne, przejęcie 7.000 zł. 60 mórg pszennej, budynki I. kl., inwent. rzad. nadkompletne, przejęcie 6.000 zł i inne poleca i przyjmuje Biuro „Pogoń”, Dworcowa nr. 80, telefon 1815. Znaczek na odpowiedz.

MIESZKANIA

Mieszkanie 6 pok. z wszelkimi wygodami ze zgodą gospodarza do oddania. Do przejęcia meble 4 poko, salon stolowy i 2 mieszkalne cena 6.500 zł. Czynsz miesięczny 160 zł. Oferty uprasz. się do Dz. Bydg. pod „65 0”. 30622

Kupiec poszukuje 3 lub 2 pokoje wprost od gospodarza w wódmieścieu na I piętrze, od 1. I. 1928. Oferty pod „Urzednik gospodarczy” do Dz. Bydg. (30540)

Poszukuje

się 3 pokojowego mieszkania. Warunki według umowy. Oferty pod „P. 29” do Dz. Bydg. 3 266

POKOJE

Krawcowa poszukuje pokój z kuchnią za półr. czynsz z góry, w zamian odstępnęgr i dszywanie garderoby. Zgł. do Dz. Bydg. pod „K. L. Z.” 30555

Pokój umebl. od 1. I. dla pani do wynajęcia Chodkiewicza 43. F-16362

Pokój umebl. z osobnym wejściem do wynajęcia. Grunwaldzka 156, oficyjna, 15 minut od dworca. (30623)

Pokój ładny z utrzymaniem do wynajęcia. Garbary 17, II ptr. prawo. 30038

Pokój umeblowany bez utrzymania poszukuje solidny kawaler od 1 stycznia. Oferty pod „30444” do nin. pisma.

ROZMAITE

Masaż plastyczny metodą Doktora Jacquet reguluje obieg krwi w twarzy, usuwa zmarszczki, wygładza cerę, nadaje twarzy młody, świeży wygląd. Gabinet Kosmetyczny, Cieszkowskiego 20. 16333

Obiady smaczne po 1 zł poleca restauracja „Ognisko”, Jagiellońska 71. 30455

Kawaler Pomorzański lat 38, katolik, kupiec, ciemno blond, dobrego charakteru, posi da 30 000 zł gotówki zapozna pannę do lat 24 w celu matrymonjalnym. Panie gosp. młodego usposobienia którym nalezy wspólne dobro na sercu, posiadające cokolwiek wprawy i gotówki, cel wspólny, interes, rację złożyć swe of. wraz z fotografią, którą się zwraca pod „Kupiec” do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2. 30554

Kupiec kawaler lat 25, katolik, posiadający 3) tys. zł kapitału poszukuje panny od 18—2 lat w celu matrymonjalnym. Łaskawe of. wraz z podobną upraszan nadesłać do filji Dzien. Bydg. Toruń, pod „Kupiec”. Sprawę traktuję honorowo, a za zwrot fotografii ręczę. 30039

Wspólnika poszukuje do handlowego przedsiębiorstwa z 3000 zł i wspólną pracą. Of. pod „K. M.” do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2. 30637

Zawsze młoda i świeża mimo przekroczonej 40-stki. Ale zato biedna jak kościelna myszka — wdowa — chciałaby jeszcze raz poślubić starszego bezdzietnego wdowca z temperatem, a razem łagodnego. Może się stanąć cud. Zgłoszenia pod „Myszka” do Dzien. Bydg. (30628)

Panna lat 26, inteligentna, kształcona, z dobrą rodziną posiadająca 6.000 zł i bogatą wyprawę szuka męża. Pannie w sfer inteligentnych zechcą swe oferty nadesłać do Dzien. Bydg. pod „Nr. I.” Rzec traktuję się honorowo. 30664

Wojskowy starszy sierżant, lat 36, wzrostu średniego, solidny, pragnie poznać pannę lub wdówkę celem ożen. u. Łaskawe oferty do Dz. Bydg. pod „Lat 36”. 30661

Właściciel willi Nakielska 66, zawiadamia reflektantów że od 2-go grudnia będzie w Bydgoszczy celem ustnego porozumienia i ustalenia warunków. Nakielska 66. 29162

Gabinet kosmetyczny, higiena piękności

M. Peirukowskiej

dyplomowanej kosmetyczki (266 6)

Bydgoszcz, ul. Krasieńskiego nr. 14

zastosowuje najswiezsze zdobycze wspolczesnej kosmetyki. Odswieza cerę, wygladza zmarszczki i zapadle policzki. Powoduje naturalne rumienice i nadaje piekną karnacje. Modeluje ksztalty. Trwale przyciemnia brwi. Czesciowym siwym wlosom przywraca naturalny kolor. Usuwa defekty skóry: kurzajki, znamiona, wagnery, rozszerzone pory, piegi, czerwoność i t. d.

Farbuje wlosy na wszystkie kolory naturalne

Niniejszem podaje do łask. wiadomości, iż magazyn mój jest

w niedziele, dnia 18. bm. po poł.

otwarty

i proszę o łaskawe zwiędzenie wystawy.

B. Sommerfeld, fabryka tkanin
Bydgoszcz, ul. Śniadeckich 56.
Tel. 833.

30599

Baczność

Niniejszem podaje Szanownej Klienteli m. Bydgoszczy i okolicy do wiadomości, że z dniem **17 grudnia 1927** otworzyłem mój

sklep siodlarski

przy ulicy Dworcowej 11.

Staraniem mojem będzie Sz. Kl. jaknajrzetelniej obsłużyć. Upraszam o łaskawe poparcie mego przedsięwzięcia.

Z poważaniem
B. Najdrowski.

30776

Szan. Publiczn. Bydgoszczy i okolicy do łaskawej wiadomości, że otworzyliśmy składnię fabryczną przetworów naszych:

„HOLA“

plyn do froterowania podłóg i odswieżania mebli oraz pasty do obuwia

„Bayera i Morus“

w pudełkach i tubkach, która przewyższa jakościowo wszystkie inne krajowe i zagraniczne wyroby. — Składnia znajduje się: w Bydgoszczy, ul. Marcinkowskiego 8 b

Tel. 1759 u pana Spomera.
Juliusz Bayer i S-ka
FABRYKA PRZETWORÓW CHEMICZNYCH
30672 ŁÓDŹ.

ZABAWKI

Szan. Publicznosci polecam mój bogato zaopatrzone **SKŁAD ZABAWEK** zapewniając najtańsze ceny i solidną obsługę. Pierwszy specjalny skład zabawek

Kazimierz Dux
ul. Gdańska 149. 29298

PIANINA

przez artystów uznane, premjowane **złotym medalem** kupuje się najkorzystniej i na dogodnych warunkach spłaty

w CENTRALI PIANIN

Bydgoszcz, (25372)
ul. Pomorska 10. Tel. 17-38
Filje: **Łódź i Lwów.**

Niniejszem donosimy P. T. Publicznosci miasta **Szubina** oraz okolicy, że powierzyliśmy zastępstwo naszej firmy

p. Grzegorzowi Sassowi w Szubinie

i prosimy w razie zapotrzebowania naszych wyrobów do powyższej firmy łaskawie się zwracać.

Młyny Łabiszyńskie T. z o. p.
Łabiszyn n/Notecią.

Powołując się na powyższe ogłoszenie **Młynów Łabiszyńskich T. z o. p. w Łabiszynie nad Notecią** donoszę uprzejmie, że prowadząc składnię wszelkich wyrobów Młynów Łabiszyńskich, zamieniam będę także zboża na mąkę, kaszę, otręby i t. d.

Zapewniając skora i rzetelną usługę przez dostarczenie li tylko pierwszorzędných wyrobów, polecam się łaskawym względom i kreślę

Z poważaniem
Grzegorz Sass
Szubin, ul. 3 Maja nr. 29.

30689

Ozdoby choinkowe

słosome prezenta gniazdkowe perfumy, pudry, mydła, mody kolońskie i t. p. po cenach bezkonkurencyjnych

poleca

Drogerja pod Gwiazdą

IG. KOTŁĘGA

13 ulica Dworcowa 13

9. 9. Artyści otrzymują rabat. 30556

DETAIL.

HURT.

FUTRA!

30669

Skład Futer

Pracownia kuśnierska

F. Jaworski i K. Nitecki

Bydgoszcz, ul. Dworcowa 19, telefon 13-41

poleca w największym wyborze

Płaszczki żakiety podbicia skórki

Kołnierze oraz wszelkie inne artykuły futrzane!

Dogodne warunki!

Dogodne warunki!

Wykonanie przeróbek i reperacji pod gwarancją!

Najlepsze i najtańsze

OBUWIE

męskie, damskie i dziecięce w wielk. wyborze, także śniegowce Pe-Pe-Ge

przy ulicy Śniadeckich 24 (Plac Piastowski)
obok apteki Piastowskiej.

Kupujcie na Gwiazdkę

„Boguny“

mieszankę (melange) syrop — marm. ladę nadająca się znakomicie do pieczywa.

Na Gwiazdkę 10 proc. ceny zwrotne

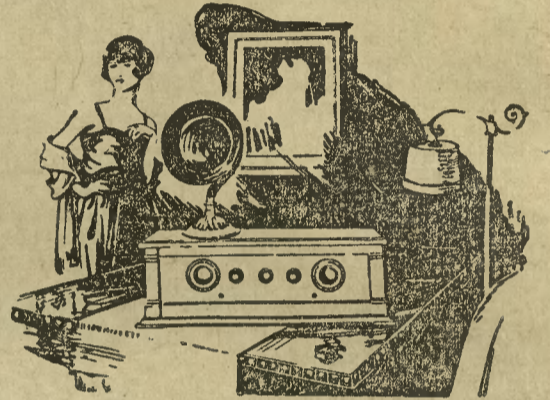
Wielki wybór skrzypiec - mandolin - gitar - lutni własnego i zagran. wyrobu, harmonii ręcznych i ustnych oraz wszelkich przyborów do instrumentów po cenach bardzo przystępnych poleca

firma **Stanisław Niewczyk**
Skład i pracownia instrumentów muzycznych.
BYDGOSZCZ, ulica GDAŃSKA nr. 147.

Zaznaczam, że posłać om oddziały: smyczkowy i dęty w których zatrudniam tylko specjalistów co daje gwarancję fachowej obsługi. 26028

RADJO APARAT na GWIAZDKĘ

kupuj tylko

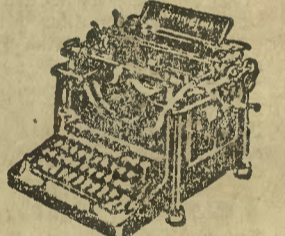
w firmie „RADJO“

Romin Gonczewicz
tel. 1124. Plac Wolności nr. 1. (30741)

„REMINGTON“

Najlepsze maszyny do pisania

Różne modele

Dom Handlowy (28750)

STEFAN GONISZEWSKI
Bydgoszcz, Gdańska 149. Telefon 4-33.

la ogniotrwałe cegły szamotowe

w różnych gatunkach (27942)

Płyty szamotowe kamienie fasonowe dla generatorów i pieców kupulowych jakoteż

wszelkie materiały budowlane Górnośląski węgiel kamienny koks hutniczy, szczapy i drzewo rębane ze składnicy i wagonowo oferuje

AUGUST APPELT
BYDGOSZCZ, Naruszewi. za 5
Telefon 109 - Założone 1875

SZARE MYDŁO

ziarniste poleca korzystnie.

Równocześnie kupuje każdą ilość saków od mydła

JULIAN KROL, Fabryka chemiczna
Nowy Rynek nr. 11 (303-9) Telefon nr. 283.

Cena ogłoszeń: 20 gr. za wiersz 1-m/m., szer. 38 m/m. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 50 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 90 gr., na dalszych stronach 75 gr. za wiersz 1-m m., szer. 67 m/m. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 20 gr., każde dalsze 10 gr.; dla poszukiwaczy pracy oraz na nekrologi 20%, zniżki. Przy powtórzeniu ogłoszeń udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie zniżki upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy, Bank Gospodarstwa Krajowego, Bank M. Stadthagen. — Konto czekowe: P. K. O. 203718 Poznań.